

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı) - Bayanlar, Baylar, İstanbul Meslek Odalarının düzenlediği "EKONOMİNİN GERÇEĞİ '95" toplantısına hoşgeldiniz. Ben sırasıyla konuşmacılarımızı davet etmek istiyorum. Sayın Prof.Dr. Taner BERKSOY, Sayın Prof.Dr. İzzettin ÖNDER, Sayın Doç.Dr. Türkel MİNİBAŞ, Sayın Dr. Öztin AKGÜÇ, Sayın Dr. Veysi SEVİĞ...

Ben sizlere "İstanbul Meslek Odaları Koordinasyon Kurulu'ndan" iki dakika süreyle bahsetmek istiyorum. Daha sonra konuşmalara geçeceğiz.

İstanbul Meslek Odaları Koordinasyon Kurulu, İstanbul'da tüm Meslek Odalarının Koordinasyonundan oluşuyor. Yalnız Baro şimdiye kadar bu kurula katılmadı. Umut ediyoruz ileride o'da katılır. Genel olarak her Meslek Odasının kendi alanı dışındaki sorunları tartışıyoruz ve onlarla ilgili raporlar ve etkinlikler hazırlıyoruz. Son yıllarda yaptıklarımızı sıralarsak, 49. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin 250 nci ve 500'üncü gününün değerlendirilmesi toplantısı, İstanbul'da uzun süredir çektiğimiz susuzluk sorunu ile ilgili "su" konusunda bir rapor hazırlanması ve bunun kamuoyu'na aktarılması. Yine İstanbul'un başka sorunlarını da zaman zaman gündeme getiriyoruz. Çok tartışılan ve birtürlü değiştirilemeyen "Anayasa" konusunda bir çalışma. Gelecek günlerde onları da kamuoyu'na taşıyacağız. Ayrıca önümüzdeki günlerde, Haziran'ın 27'sinde Genel olarak "Su" sorununu bir büyük kongre ile tartışmaya açıyoruz, hepbirlikte. Daha birçok sorunla, İstanbul Meslek Odaları Koordinasyon Kurulu uğraşiyor. Birlikte karar aldığımız bir konu da, bugün tartışacağımız "Ekonominin Gerçeği". Sırasıyla konuşmacılar şöyle başlayacaklar. Sayın Taner Berksoy, genel olarak "Ekonomiden ve Uzun Erimli Perspektifler"den bahsedecek Sayın Öztin Akgüç, "Bankacılık Sektörü, Finans Sektörü" ile ilgili düşüncelerini aktaracak. Sayın Veysi Seviğ, bir türlü yaygınlaştırılmayan "Vergi ve Kara Para" ile ilgili düşüncelerini bize aktaracak, tabii başka düşünceleri ile birlikte. Sayın Türkel Minibaş, Son zamanlarda tartışılan "Gümrük Birliği" ile ilgili çalışmalarını ve düşüncelerini bize aktaracak. Son olarak da Sayın Prof.Dr. İzzettin ÖNDER, Özelleştirme ve diğer konularda bize düşüncelerini aktaracak. Konuşmacılar 20'şer dakika düşüncelerini aktaracaklar, konuşmaları bittikten sonra salondan yazılı sorular alacağız. O yazılı sorulara da tüm konuşmacılar kendilerine yöneltilen sorulara cevaplar verecekler. Ayrıca eksik bıraktıkları düşüncelerini aktaracaklar. Sanıyorum toplantıyı bu şekil de bitireceğiz.

Ben tekrar, Açık Oturuma katıldığımız için hepimize teşekkür ediyorum. Ve sözü Sayın Prof.Der. Taner Berksoy'a veriyorum. Buyurun efendim.

Prof.Dr. Taner BERKSOY (M.Ü.İkt. ve İdari Bilimler Fak.Öğrt.Üyesi) - Teşekkür ediyorum. İstanbul Meslek Odaları Koordinasyon Kurulu, Sanıyorum zamanlaması da oldukça düzgün, konusu da geniş ölçüde tartışılmaya gerek duyan bir toplantı örgütlemiş. Kendilerine teşekkür etmemiz gerekir. Hakikaten Türkiye Ekonomisi ile ilgili hem genel bazda değerlendirmeler yapmak durumundayız, hem de daha sonra diğer arkadaşların yapacağı gibi, daha özel sorunlara inen görüşmeler yapmak zorundayız. Sanıyorum siz de salon olarak buna katılacaksınız bu birinci tur konuşmalar bittikten sonra.

Şimdi şöyle bir tespit yapmak durumundayız: Türkiye Ekonomisi 1980'li yıllarda başlayan bir dönüşüm, bir karakter değiştirme, bir kimlik değiştirme sürecinde. Bunun temel dinamikleri, bizim kendi içimizden geldiğini söyleyemeyiz. Yalnız hedeflenen bu karakter, kimlik değiştirmenin de, bizim alışık olduğumuz geleneksel, ekonomiyi yönetme, yönlendirme, stratejik kurgulamasına oldukça ters olduğunu söylemek zorundayız. Bu bize Dünyadan yansıma olarak gelen birşey. Yani herhangi bir kadronun, herhangi bir kişinin siyasal veya bireysel tercihidenden ziyade, O dönemde Dünya'da esen rüzgarların bize yansıtılmasıyla oluşan bir dönüşüm. Buna genel olarak "Liberalleşme" diyoruz. Liberalleşme, Devletin küçültülmesi görüşü var. Piyasalara ağırlık verilmesi görüşü var, Ekonomilerin dışa açılması görüşü var. Bu tür görüşler çerçevesinde oluşan ve daha önce gelişme Dinamiği Dünyada meydana çıkan ve hatta bir anlamda bize de biraz gecikmeli olarak sarkan. Çünkü bu, Dünya'da 1970'lerde oluşan birşey. Biz 1970'lerde hiç dönüp bakmadık bile Dünya'ya. 1980'li yıllar bu esintinin etkisiyle biz de bu tür bir dönüşümün başlatıldığı, ileri adımlarının atıldığı yıllar oldu. 1980 Yılında, içerideki mali kesimi liberalleştirerek, Yani 1 TEMMUZ Bankacılığı dediğimiz; Faiz oranlarını Banka ile Mudi arasında belirlenmesine izin vererek başladığımız süreç. Daha arkasından, İhracaatın Teşvihiyle ekonominin bir miktar dışa açılması. Daha sonra İthalat Rejiminin Libere edilmesi. Uluslararası sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi. Netice de, 1989'da Türk Lirasının Konvertibilitesinin ilanıyla tamamlanan bir süreç var. Ve bu süreç de, Ekonomi bir Ölçüde dışa açıldı. İktisadi kararlar. Parantez içinde söylüyorum. Mutlaka öyle oldu, anlamında değil ama, daha çok piyasa etkileşimleri çerçevesinde alınır hale geldi. Mali Piyasalarda belli değişimler oldu. Ve bu süreç bir şekilde tamamlandı. Bizim açımızdan baktığımızda, Sürecin başlangıç noktasında kriz var. Biliyorsunuz, 1970'lerin son yıllarında Ekonomi bir kriz içinde ve 1980'de takatsiz hale geliyor. Dolayısıyla bu dönüşümü 1980'li başlarındaki krize bir tepki, onun bir

kalıcı biçimde tedavisi, çözümlenmesi şeklinde değerlendirebiliriz. Bana kalırsa öyle algılamak durumundayız. Yani değişmesi gereken düzen olduğu, düzenin 1970'lerin sonundaki krizi büyütüp beslediği, dolayısıyla düzen değişir ise krizin de aşılabileceği. Bu dediğim gibi, Dünyadaki mantığa da uygun birşey. Dünyada Kapitalizm krizi, 1970'lerdeki krizi de böyle bir mantık, böyle bir mantığa göre yazılan reçete ile aşılmağa çalıştı. Biz bu reçeteyi uyguladık. Bakıyorsunuz, 1990'ların başından itibaren, yani bir 10 sene içinde ekonomi aynen yeniden kriz içinde. Aşamadığı bazı sorunları var, çözemediği bazı sorunları var. Bu arada da daha önceki dönemde olmayan bir takım özellikler de gelişmiş vaziyette. Krizin aşılmasında kullanabileceğimiz marj da, epeyce daralmış vaziyette.

Şimdi ben bunlardan birtanesine değineceğim, bu konuşmamda. O da şu: 1994 Yılında başlayan kriz, iki şekilde algılanabiliyor. Bir tanesi; Diyoruz ki, Başta-ki siyasi kadro beceriksiz, kalitesiz. Eğer tabir doğruysa. İşte bu işleri anlayamıyorlar, çözümleyemiyorlar. Yani bir siyasi kadronun, her iki uçtan da içinde insan olan, Yani sol ve sağ kesimin Koalisyonunda ve bu kadro anlamadı bu işi, çözemedi. O nedenle Ekonomik Krize gitti.

Bir diğer Görüş de (Ki, ben de bu görüşteyim.); Bu nedenle gitmedi, 1980'li yıllarda başlatılan dönüşüm, netice de öyle öğeler doğurdu ki, çok başarılı bir kadro ne yapabiliirdi ancak; Ekonomi'de krizin, bu kadar yoğun olarak su üstüne çıkmasını engelleyebilirdi. Onun da belli bedelleri de öderdi, diye düşünüyorum. Nedir 1980'lerdeki dönüşümün bize getirdiği şey? Birçok şeye arkadaşlarımız kuşkusuz değinecekler ama, benim size bu konuda altına çizmek istediğim şey şu: Türkiye Ekonomisi ufkunu kaybetti, gelişme çizgisini kaybetti, sanayileşme pespektifini kaybetti. Yapılan dönüşümün veya yapılmak istenilen dönüşümün temel niteliğine bakacak olursanız, bunlar zaten beklenen sonuçlardı. Ne diyoruz; Ekonomiyi dışa açıyoruz, Rekabete açıyoruz. Tabi biz, ondan önceki sanayileşme ivmemizi genellikle ekonomiyi dışa karşı koruyarak elde eden bir yapılaşma içindeydik, diyoruz; İktisadi Kararları piyasalara bırakacağız. Ve biz, en azından kuramsal olarak piyasa kararlarının Miyop olduğunu biliyoruz. Piyasa kararları, bugünkü optimizasyon işlemlerini yapar. Yani bugünkü kazanılacak para neredeyse, piyasa kararları o tarafa yönlendirir, bu piyasa işleyişinin doğasında vardır. Dolayısıyla Miyobiden kaynaklanan bizim bir ufuk kaybımız var. Yine aynı şekilde çok hızlı rekabete açılan, bütün öğeleri çok hızlı liberalleşiren ekonomilerde, yine piyasa ağırlıklı kararların tercihsiz olduğunu biliyoruz. Yani bakın daha önceki dönem de, bizim işte en azından planlama çabamızda, siyasi iktidarların siyasi kararlarında, Ana Sektör tercihi yapılabilirdi. Yani ne derdik; Biz Sanayileşeceğiz, yerli sanayilerimizi kuracağız.

İki; Sanayileşme Sektörü içinde şu şu şu sektörlere öncelik vereceğiz. Bunu da bir şekilde yönlendirebiliyorduk, işte teşviklerle, istisnalarla... vs.lerle kaynak aktararak yönlendirebiliyorduk. Bu kararları piyasalara bıraktığın zaman, piyasalar sanayi ve sanayi dışı kesimler hakkında tercihsizdir. Herhangi bir kesimin alt sektörleri hakkında tercihsizdir. Yine hangisinde karlılık daha fazlaysa, oraya doğru kaynakları aktarır. Şimdi bakıyoruz, biz de demin anlattığım süreç de, Konvertibilite ile noktalanmış Liberalleşme Sürecinde, en karlı işlemler mali piyasalarda finans alanında olmağa başladı. Oluşturulan dinamiğin mantığı da diyor ki, Kaynaklar da oraya gidecek. Yani bir anlamda birikim de Mali piyasalarda, finans piyasalarında olacak. Bakın biz, şöyle böyle 1980'lerin sonundan bu yana, yarın döviz kur'u ne olacak, öbürünün faiz ne olacak bununla uğraşıyoruz. Bizim kar beklentisi, kazanç beklentisi içinde olan insanlarımız da, yani ücretli maaşlı kesimin dışında, kaynak kullanarak kar veya kazanç elde etmek peşinde olan kesimlerimiz de, ister istemez kararları bu alanlara kaydı. Onlar da işte bugünkü repo nedir, gelecek ay faiz ne olacak gibi, bir takım çok kısa süreli gösterge hareketliliğinden para kazanır hale geldiler. Bana kalırsa bizim şu andaki temel sorunumuz bu. Yani bugünkü siyasi kadroyu değiştirelim, daha becerikli siyasi kadrolar getirelim, işi daha iyi algılayabilen siyasi kadrolar getirelim. Belki rastlamışınızdır hemen her yerde söylüyorum. Bunları söylerken, bugünkü siyasi kadroyu beraat ettirmek gibi bir niyetim yok. Bugünkü siyasi kadronun beceriksiz olduğu, olayı anlamadığı konusunda ben de hem fikirim. Ama bu söylediğim yapısal olaylar, o becerinin algılamının da ötesine geçen bir takım yapısal sorunlarımız var. Şimdi daha da becerikli bir siyasi kadroyu getirsek, ağırlık merkezi burada kaldığı müddetçe bu siyasi kadro da mecbur Merkez Bankası ile Hazine arasında sıkışacak, Faiz ile Döviz kur'u arasında sıkışacak, Borsa ile Faiz getirisi arasında sıkışacak ve çok kısa vadeli oynamak zorunda kalacak. Bir de, çok da ilginç bir çelişkimiz var. Yani oluşturduğumuz ekonomik koşullar bizi hem miyop, hem tercihsiz bir karar alma sürecine doğru sürüklerken, biz Ekonominin ve Toplumun belki de bundan sonraki birkaç onyıllık geleceğini belirleyen çok büyük kararların altına da imzamızı atıyoruz. Ne yapıyoruz? Kamu Kesimini küçülteceğiz, sövlevi içinde bunca yıldır sermaye birikimimizin önemli bir parçasını, bana kalırsa, haraç-mezat elden çıkarıyoruz. Bu sade bugünün sorunu değil, bundan sonraki nesillerin de kaderini etkileyebilecek çok uzun vadeli bir karar. Karar Ufku bu kadar daralmışken bu kadar uzun vadeye dönük kararları, böyle haraç-mezat zihniyetiyle almak, neticede bugünkü sorunu yarına veya gelecek nesillere atmak anlamına geliyor.

Bir diğeri; Gümrük Birliği. Bakın Gümrük Birliği de bu ülkenin daha sonraki epeyce bir onyıllının kaderinin üzerinde belki belirlemeyecek, belki belirleyici rol

oynamayacak ama, çok etkili olabilecek bir düzenleme. Siz bugün böyle çok kısa vadeli bir karar ufkunda sıkışmışınız, hem kamuyla karar alanlar açısından, yani siyasi otoriteni, İktisadi kararları açısından o ufuktasınız, o parantezin içine sıkışmış kalmışsınız. Bakın kaç senedir bizim Kamu Otoritesinin İktisadi kararları, Hazine'nin borçlanma faiziyle, döviz kur'u arasındaki parantezin içine sıkışmış kalmıştır. En azından geçtiğimiz şöyle 20-22 ay kadar sürede bu böyle oldu. Şimdi sizin Kamu Karar alıcınız böyle bir parantez içinde sıkışmış. Özel karar alıcılarımız aynı parantezin içinde sıkışmış hiç ileriye dönük bir yatırım kararı yok. Hiç ileriye dönük yeni bir kapasite oluşturma kararı yok. Bugün bu kadar faiz kazancı, yarın dövizden bu kadar kazanırız. Tamamen spekülative eğilimler. O da oraya sıkışmış kalmış. Ve bizim birkaç onyılımızı ipotek altına alabilecek, etkileyebilecek "Gümrük Birliği Kararı"nın altına da pat diye imza atıyoruz. Sanıyorum tartışılacak, sanıyorum ikinci turda bu tartışmalar olduktan sonra biz de birkaç şey söyleme olanağı bulacağız. Gümrük Birliği Katılımını da aynı özelleştirmedeki gibi, sanki yangından mal kaçırmak gibi, bunun önünü arkasını çok fazla düşünmeden, alt öğelerini çok iyi tartmadan, müzakere pozisyonlarını çok iyi değerlendirmeden, bana kalırsa bir siyasi gösterim uğruna harcadık gittik. Bunlar bana kalırsa bugünkü temel sorunumuz. Yani bu gelişme ufkunu yitirmek, büyüme dinamiğini yitirmek, Sanayileşme perspektifini yitirmiş olmak ve bu kısa vadeli kararların tuzağı içinde çırpınıyor hale gelmek, bana kalırsa bugünkü Türkiye'nin Ekonomisinin gerçeği. Yani 1995'deki Ekonomi de karşımızda duran gerçek bu. Ya bunu kabul edeceğiz ve bundan sonrasını buna göre düşüneceğiz ve buna göre uygulayacağız. Bu sade tabii bizim Akademisyenlerin yapacağı bir iş değil, biz tabii işte orada yol gösterici olabiliriz, düşüncelerimizi açıklarız ama, bunu bu şekilde algılayacak, kurgulayacak siyasi kadrolar üretmemiz lazım açıkçası. Ve yine açıkçası bunu hem sağ'da yapmamız lazım, hem sol'da yapmamız lazım. Yani her iki tarafta da bu kadroların oluşması gerekiyor. Bu kadrolar Türkiye'de var. Ama bu kadrolar, bugünkü siyaset, bugünkü ekonomi anlayışıyla dışlanmış vaziyette. Karın ağırları içinde dolaşıyorlar. Bunu mutlaka Toplum olarak becerebilmemiz lazım. Ufkumuzu mutlaka genişletmemiz lazım. Aksi takdir de kaynaklarımızı bu rantıye ile öteki rantıye arasında gide gele kurutacağız. Bunu kuruttuktan sonra İsterseniz Gümrük Birliği'ne girin, İsterseniz Kamu kesimini tamamen kapatın, Yargıtay'ın da Danıştay'ın da kapısına kilit asın, birşey değişmez. 1995'de Ekonominin bu gerçeği bizim yarınımızı, çocuklarımızın da öbür gününü ipotek altına alıyor, diye düşünüyorum. Bunu mutlaka gündeme getirmeliyiz. Mutlaka tartışmalıyız. Mutlaka çözüm yollarını bulmalıyız. Ve bunu uygulamaya taşıyacak kadroları mutlaka aramızdan çıkarıp, o uygulama noktasının başına getirmemiz lazım. Çok Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı) - Biz de Sayın Berksoy'a çok teşekkür ediyoruz. Ben sözü Sayın Dr. Öztin Akgüç'e vermeden bazı sorularım olacak. Belki onlara da konuşması içerisinde açıklık getirebilir. Görüyoruz ki, Hükümetler, Merkez Bankaları tarafından simgelenen "Finans Kapital"e tabi organlar haline geliyorlar. Ülkemizde giderek Merkez Bankaları ve Bankalar öne çıkıyor. Ülkemizde Bankaların Ekonomiye etkileri neler acaba? Bankalar kaynaklarını belli güçler doğrultusunda mı kullanıyorlar? Piyasa ekonomisinden çok bahsedildiğine göre Bankalar birbirleriyle serbest rekabete giriyorlar mı? Bu konudaki düşüncelerinizi ve diğer düşüncelerinizi de almak istiyoruz.

Dr. Öztin AKGÜÇ (Ekonomist-Yazar) - Çok Teşekkürler bu olanağı verdiğiniz için.

Bir Ekonomide; Bankacılık Sektörü, Finans Sektörü tabiki Ekonomideki gelişmelerden bağımsız olarak düşünülemez, değerlendirilemez. O bakımdan Türk Bankacılık Sistemi ne yönde gelişti? Ne yönde Gelişecek? Bu konuda bir rota çizebilmemiz için Ekonominin bugünkü koşulları ve gelecekte nasıl bir gelişme gösterebileceği konusunda da bazı kaba da olsa tahminlerde bulunmamız gerekir. Gerçi Sayın Berksoy, Türk Ekonomisini gayet veciz bir şekilde ortaya koydu. Şimdi Türk Ekonomisinde bence şöyle bir sorun var, daha doğrusu sorunları çözme de oldukça zorlanacağımız bir duruma düşmüş durumdayız. Bu 1980'de başlayan ve çok bilinçsiz bir şekilde desteklenen bir politikanın halen de şimdi Gümrük Birliği'nde ve Özelleştirme de de aynı şeyi görüyoruz.Özür dileyeceğim ama, Kamuoyu dolduruşa getiriliyor bazı medya ve egemen çevreler tarafından. Ve sonuçta; Çözümü çok zor bir duruma düşüyoruz. Sanıyorum ki bu özelleştirme ve Gümrük Birliğinden sonra da bu çözümsüzlük biraz daha da artacak. Bu çözümsüzlük nerede? Ben de Sayın Berksoy'a katılıyorum. Çok Yetenekli kişiler de bugün getirsek, Türk Ekonomisini bu içine düşmüş olduğu zor durumdan kolay kolay çıkartamaz. Bakan ben bir takım rakamlar vereyim; Şimdi Türk Ekonomisinde dış borçlarımızın yekünü kabaca 65 Milyar dolardır, diyebiliriz. Şimdi şu sırada Dolar değer kaybettiği için büyük bir olasılıkla bizim dış borçlarımızın yekünü de 70 Milyar Doları geçecektir. Çünkü, biraz da borç yönetiminde biraz da hatalarımız da var, dış borçlarımızın kabarmasından. Önemli bir iç borç sorunumuz var. Kesin rakamlar şu sırada açıklanmış değil, ama bir katrilyona yakın bir iç borç sorunumuz var. Bunun Bütçelere getirmiş olduğu yükleri benden sonraki arkadaşlarımız daha iyi anlatırlar. Ancak Bütçe Giderlerine baktığımız zaman %33'ünün faiz gideri olduğunu görüyoruz. Normal Devlet Gelirlerinin de, Vergi Gelirlerinin de %50'sinin Faiz ödemelerine ayrıldığını görüyoruz. Bu da ikinci birşey ki, Sayın Berksoy onu vurguladı. Bir parantez içerisine sıkışmış vaziyetteyiz bu faiz meselesi dolayısıyla.

Diğer bir sorunumuz; Türkiye'de yatırımların büyük ölçüde Milli Gelire olan oranının düşmesidir. Geçen yıllarda Milli Gelire Oranı Yatırımların %20'nin altına inmiştir. Bundan daha kötüsü, Türkiye Üretime dönük yatırım yapmamaktadır, daha çok hizmet sektörüne ve konut sektörüne yatırım yapmaktadır. Türkiye'de Yatırımların %40'ı geçensene konut sektörüne yapılmıştır. İmalat Sanayii, Enerji Yatırımları gibi, Tarım Yatırımları gibi yatırımların payı %30'ların altına düşmüştür ve İmalat Sanayi Yatırımları %17 civarlarındadır. Geçen sene enerji yatırımları %4'dü, bütün yatırımlara. Bu tabii Türkiye'nin üretim kapasitesinin artmasını kısıtlayıcı etkiler doğuruyor.

Türkiye'de diğer önemli bir sorun; İşsizlik sorunu. %20'lere ulaşmış bir işsizlik sorunumuz var. Bunun %10'nundan fazlası açık işsiz, %10'una yakın bir kısmı da gizli işsiz dediğimiz işsizlerden oluşuyor. Ve bu kentsel kesimde içgöç sonucunda çok daha büyük boyutlara ulaşmış vaziyette.

Ekonomi de yine çözümü zor olan noktalardan bir tanesi; Faiz giderlerinin yüksekliği dolayısıyla kamu kesimindeki dengenin sağlanamaması. Geçen sene alınan bazı vergi tedbirlerine karşın, yine geçen yıl Bütçe 150 Trilyon civarında bir açık verdi. Bu sene en iyi tahminen 200 trilyon, belki 200 trilyonun üstünde kamu kesimi açığıyla devreye giriyoruz.

Diğer önemli bir sorun; 1980'den bu yana enflasyonun kronikleşmesidir, süren bir hale gelmesidir. Geçen sene bu tabii en yüksek düzeyini yaşamıştır. %150'lere yaklaşan bir enflasyon olgusu içerisinde Türkiye Ekonomisi. Tabii tüm bunların sonucu Büyüme hızını etkilemiştir. Türkiye'nin 1980'den sonra ortalama Büyüme hızına baktığımız zaman, ondan evvelki dönemlere kıyasla büyüme hızının düştüğünü görüyoruz. 1990 sonrası büyüme hızımız %3'ler civarındadır, Bu seneki %5'lik negatif de dikkata aldığımız zaman. Halbuki bundan evvelki dönemler, yani 1980 öncesi dönemlerinde, Türkiye'de büyüme hızı Planlı dönemlerde %6-7 civarlarındaydı. Türkiye'de tabii büyüme hızı da büyük boyutlarda düşmüştür, 1980 sonrası izlenen politikalar nedeniyle. Bu, Türkiye'nin genel çerçevesi. 1995'de neler olabilir. Bu, Bankacılık kesimine nasıl yansır, onu ifade etmeye çalışayım. Hükümetin bazı çok iyimser hedefleri var 1995 için, onları birkez size anımsatayım. Ekonomi de büyüme hızını % 4.4 öngörüyor Hükümet. Özellikle Sanayi'de %4.9 bir büyüme hedeflemiş ki, büyük ölçüde Sanayi Sektöründen kaynaklanacak. Fiyat artışı konusundaki ilk hedefi yıllık ortalama %43, yılsonu %22,5'dü. Kendileri de bunun gültüğünü gördüler, Yıllık ortalama %70, yılsonunu %37,5 olarak düzelttiler. Ama bunlar da görüyorsunuz gerçekleşmesi son derece zor bir olay. Yatırımlar da bir artış bekliyor hükümet bu yıl. Kamu Yatırımların da %5.8, özel yatırımlar da %5.7 bir

artış bekliyor. Dış satımın 19,5 Milyar Dolara, Dış alımın 27 milyar Dolara yükseleceğini, 7,5 Milyar Dolarlık bir dış ticaret açığımızın olacağını varsayıyor. Bütçe açığı konusundaki tahmini de, 200 trilyon dolayında. Şimdi tabii Hükümetin bu hedefleri gerçekleştirebilir mi? Sorusu da gündeme gelir. Dikkat ederseniz 1995 yılı için Hükümetin hedefleri çok iyimser. Türkiye Ekonomisi tekrar büyüme sürecine giriyor, enflasyon büyük ölçüde düşüyor, yatırımlar canlanıyor, ihracaat artıyor, dövizde çok büyük bir artış yok, yıllık ortalama kur hedefi 42.280.-TL. Dolar da. Bütün bunlar oldukça iyimser, ama 1995'de bütün bunlar gerçekleştirebilir mi? Sorusuna cevap aradığımız zaman şunu söyleyebiliriz; Benim doğru veya yanlış kanaatim şudur: Türkiye Ekonomisi 1994 Yılı çok başarısız bir şekilde kapattığı için, 1995'de bazı iyileşmeler aritmetik olarak, çok abartılı olarak kamuoyuna yansıtılacaktır. Bunlardan bir tanesi; Büyüme hızı konusunda olacaktır. Çünkü geçen sene %5 belki de daha fazla bir gerilemeden sonra, bu sene ufak bir artış olsa bile, bu ekonomiyle derhal büyüme olarak yansıtılacaktır. O nedenle, benim tahminim ilk üç ayda ekonomi tekrar düşme eğilimini devam ettirecektir. Gerileme eğilimini devam ettirecektir. Ama ikinci üç aydan sonra, üçüncü üç aydan itibaren, ekonomide geçmiş üç aylık dönemlere kıyasla bir artış bekliyorum. Ama ilk üç aylık dönem de Milli Gelirde yine bir azalma olacaktır. Çünkü, geçen sene üçbuçuk oranında bir büyüme vardı. Bu sene bunu gerçekleştirmemiz mümkün değil.

Fiyat Artışları konusunda, geçen sene ki düzeyin altında kalacağını düşünüyorum fiyat artışlarının. Ama Hükümetin tahmin ettiği gibi % 37,5 ; % 70 çok iyimser bir tahmin. Türkiye'de fiyat artışları ortalama %5 düzeyinde olsa aylık, bu ortalama %80'in üstünde bir artış. Yılsonu da %80 civarında bir fiyat artışı öngörüyor ki, bence %80'lik bir ortalama fiyat artışı iyimser de olsa, gerçekleştirilebilecek bir hedef gibi görüyorum. Fakat %37,5'lük bir fiyat artışı herhalde bu yıl için realist bir hedef değil. Ama bu yıl fiyat artışlarının %80 ile %90 arasında kalacağını söylemek de çok kötümser bir tahmin olmasa gerek.

Bu sene Ekonominin gelişmesini etkileyecek iki tane önemli etken var, bence kısa vade de tabii. Uzun vadedeki çözümsüzlüğü Sayın Berksoy dile getirdi. Ben de bir ölçüde ona değindim. Ama kısa vade de Türkiye Ekonomisini etkileyecek iki tane önemli etken var bence etken bu yıl. Bunlardan bir tanesi; Türkiyenin dış kredi kullanabilmesi olanağıdır. Geçen sene Türkiye Ekonomisini sıkıntıya düşüren hususlardan bir tanesi de, dışarıya Türkiyenin 4-5 milyar Dolar belki biraz daha fazla ödeme yapmış olmasıdır. Bu yıl eğer Türkiye dış borçlarını yenileyebilirse, ve şimdi bir parça daha sıcak para politikasına doğru bir yaklaşım var. İMF'nin de böyle bildiğimiz kadarıyla Türkiye'ye bir yıllık daha bir sıcak para akışına yeşil ışık yakacağı

yönünde. Yani bunun anlamı şudur ki, Türkiye bu yıl da, dışarıdan birkaç milyar Dolar dış kredi bulmak suretiyle durumunu çevirebilecektir. Eğer bu sağlanabilirse, Türkiye'de 4-5 milyar Dolarlık yeni bir kaynak bulabilirsek, bu sıcak paranın etkisi ne olacaktır, tıpkı 1990'lı yıllarda olduğu gibi, bir kere kurlarda ki hızlı artışı önleyecektir. İkincisi de; Faiz yükselmesini önleyecektir, bir yerde. Çünkü, Bankacılık Sistemi düşük kaynak bularak bunları sadece iç kaynakları kullanarak değil, dış kaynak kullanmak suretiyle Devlete Plase edeceklerdir. Hazine Bonosu, Devlet Tahvili alacaklardır, dolayısıyla faizlerdeki geçen seneki yükselme bu yıl gözükmeyecektir. Eğer bunu sağlayabilirsek, Sayın Başkanın birinci sorusuna cevap, Faizler geçen seneki kadar hızlı artmayacaktır bu sene. Ama bunun bir koşulu vardır, o koşul da; Türkiye'nin yeniden 4-5 milyar Dolar bir para bulmasıdır dışarıdan. Ki, Sanıyorum Japonya seyahati ve ondan sonra İMF görüşmeler Faizler de ve Döviz kur'larında, geçen seneye göre tabi, artışların daha sınırlı ölçüde kalmasına yol açacaktır.

Bankacılık kesiminde yine geçen sene yaşanan ve bu seneyi de etkileyecek olan bir husus şuydu; Geçen sene yüksek faiz politikası, Bankalardaki mevduat artış hızını büyük ölçüde yükseltmişti. Geçen sene Bankalar çok likittiler, yani üç tane batan Bankayı bir yana bırakırsanız. Çünkü, Merkez Bankasının Bankalara açmış olduğu krediler dahi azaldı geçen sene. Yani Bankacılık kesimi geçen sene Merkez Bankası a bile ihtiyaç duymadı olayı götürürken. O kadar duymadı ki, Kredi talebi azaldığı için kredi de veremedi. ne yaptı elindeki paraları, Devlete borç verdi, birincisi. İkincisi de; Açık pozisyonlarını kapattı. Yani "Açık pozisyonlarını kapattı." dediğimiz zaman; ondan evvel dövizle borçlanıp, bunu Türk Lirasına çevirip plase ederken, geçen yıl Türk Liralarını dövizde çevirip dış borçlarını azalttı. O nedenle, geçen sene Bankacılık kesimi belki çok karlı bir kesim değildi ama, Likit bir kesimdi bana göre. Üç Banka dışında da diğer bankalar bir sıkıntıya da uğramadılar. Hatta Merkez Bankasının kredilerini dahi büyük ölçüde kullanmadılar ve geçen sene Merkez Bankasının Bankacılık kesimine açmış olduğu krediler cari fiyatlarla bile %30-35 azaldı. Ki, bu reel olarak baktığımız zaman çok büyük bir düşüş ifade etmektedir. Şimdi bu yıl ne olur Bankacılık kesimi? Ben Faizlerin geçen yılki kadar hızlı artacağını düşünmüyorum. Çünkü Bankalar bu sırada likit, dikkat ederseniz faizlerde bir kıpırdama olanağı yok. Fiyat Artışları konusunda da şunu söyleyebiliriz, geçen sene biliyorsunuz NİSAN ay'ında fiyatlar çok hızlı artmıştı, Mayıs ay'ında da artmıştı. Şimdi bu sene aynı oranda fiyatlar artmadığı zaman endeks kırılmış gözükülecektir. Şimdi nitekim Şubat'ta da bunu yaşadık, geçen Şubat'ta fiyatlar bir hayli yükselmişti. Bu sene enflasyon oranı %150'lerden %130'lara düştü on iki aylık dönem itibarıyla. Bu Nisan ve Mayıs aylarında daha belirgin bir hale gelecektir. Ve enflasyon birden %100'lerin altına indiğini göreceğiz. Bu tabi Aritmetiğin bir şeysi, çünkü bunu

bir yıl önceki rakamla mukayese ediyorsunuz, bir önceki yıl çok hızlı bir artış olmuşsa %30-%35, bu sene o kadar zam yapmazsanız artış hızı azalmış gözüküyor. Ama bu tabii bir psikolojik etki de yapacaktır. Çünkü biz de sanki reel faiz gerekmiş gibi, daima enflasyonu da faize göre bir endeksleme eğilimi var. Bu Mayıs ay'ından sonra daha psikolojik olarak da rahatlatacaktır.

Bankacılık kesiminin politikası, son yıllarda özel kesimin çok büyük bir kredi talebi olmadığına göre, çünkü işte büyümeden vazgeçtik, yatırımdan vazgeçtik. O takdirde geçen yıllarda Bankacılık Kesimi daha çok nereye kredi vermeğe başladı, kısa vadeli kredi vermeğe başladı, Tüketici kredisi vermeğe başladı, bir de İhracat Sektörüne büyük ölçüde kredi vermeğe başladı. Ama geçen yıl Ekonomi de bir durgunluk yaşadığı için bu kredilerde de talep azaldı. Talep azalınca Bankacılık kesiminin elinde topladığı tasarruflar dolayısıyla biraz önce de değindiğim gibi, geniş bir likidite oluştu. Bu tabii ister istemez faizler üzerinde bir etki doğuracaktır. Çünkü bir ölçüde şimdi bunu hazineye satarak kendini kurtarıyor Bankacılık kesimi, diyelim. Yani Bankacılar şunu yapıyorlar büyük ölçüde; Biraz abartacağım belki ama, Halktan topladıkları paraları, Komisyon alarak Devlete satıyorlar. Yaptıkları iş bu. Bugün artık Bankaların çok ciddi de bir iş yaptıkları söylenemez. Biraz da İhracat Finansmanı yapıyorlar. Ama esas gelir kaynaklarına baktığımız zaman, biraz abartılı olarak söyleyeceğim, yaptıkları iş büyük ölçüde ellerindeki fonları Hazineye satmaktır. Hazine de bunu bulduğu için dikkat ederseniz son zamanlarda hem faizi aşağıya çekiyor, hem de vadeyi uzatıyor, Bankacılık Sistemi de bunu kabul ediyor. Çünkü ellerindeki topladıkları fonu, daha başka verimli kullanacak olanakları yok şu sıralarda. Önümüzdeki dönemde de yine Bankaların aynı şeyleri yapacağını söylüyorum, çünkü büyük bir ekonomi de atılım olacağını, büyük bir kredi talebinin genişleyeceğini, yatırım hamlesinin başlayacağını düşünmüyoruz önümüzdeki dönemlerde de. Tüketici Kredilerinde de büyük bir artış olmayacaktır, çünkü geçen sene çok büyük ölçüde reel bir ücret kaybımız oldu. Bu yıl o düzeyde olmasa bile, ben reel ücretlerin artacağını bu sene yine sanmıyorum. Dolayısıyla Tüketici talebinde de, tüketici kredisinde de büyük bir artış olacağını sanmıyorum. O bakımdan Bankacılık kesimi, genişleyen İhracat Sektörüne kredi verecektir. Bir de; İşte Devleti Finanse etmeğe devam edecektir. Halktan topladıkları fonları aktaracaktır.

Merkez Bankasının Politikası Nedir, bu sıralarda. Merkez Bankası Şunu yapmağa çalışıyor, Merkez Bankası Devleti finanse ediyor son birkaç yıldır. Şöyle Merkez Bankasının kredilerine baktığımız zaman, kısa vadeli kredilerin %95'i Kamu Kesimine, %5'i ancak özel kesime. Bir de Merkez Bankasının Bilançosundaki kur farklarından gelen Değerleme Hesabına baktığımız zaman, aşağı-yukarı Merkez

Bankasının Aktifinin çok önemli bir kısmı Kamu'dan alacak şekline dönüşmüş vaziyette. Kamuyu finanse eden bir nitelikte. Şimdi Merkez Bankası, Bankaların Likidite durumlarının elverişli olduğunu görünce, para politikasında biraz daha sıkılaştı, mevduat munzam karşılıklarını bir puan artırdı, disponibilitate de üç puanlık bir ilave yaptı. Dolayısıyla Bankaların elindeki aşırı likiditenin bir kısmını Merkez Bankasına çekmeğe çalışıyor. Bugün de Basında bununla ilgili bilgiler var. Dolayısıyla Merkez Bankası da bu durumdan istifade ederek, bana sorarsanız Bankaların elindeki likiditeyi de bu şekilde Bankacılık kesimini de fazla sıkıntıya sokmadan emmeğe çalışıyor.

1995 Yılımı şöyle özetleyelim, 1994'den daha iyi olacaktır. Daha iyi olmasının sebebi de, 1995'in çok kötü bir yıl olması. Tabi çok kötü bir yılı izlediği zaman İstatistik olarak o iyi gözüküyor. Dolayısıyla fiyat artışı hızları düşecektir, büyüme yavaş da olsa başlayacaktır. Yatırımlar geçen seneki kadar azalmaz; çünkü geçen sene kamu da %30, özel kesimde %10-15 bir yatırım azalması oldu reel. Bu derece de bir yatırım azalması olmaz. İhracaat artışı devam eder bu yılda. İşte 19,5 Milyar Dolarlık bir İhracaat bana aykırı bir hedef gibi gözüküyor. Ama, 1995'in 1994'den daha iyi bir yıl olması göreceli olarak, Türkiyenin problemlerinin çözüldüğü anlamına gelmez. Türkiye çok ciddi olarak problemlerinin üzerine gitmelidir Sayın Berksoy'un da belirttiği gibi, benim de başlangıçta söylemeye çalıştığım gibi ciddi olarak bu meselelerin üzerine düşünülmesi lazımdır. Tabi bunun çözümü nedir? Bunun çözümü Piyasa Ekonomisi midir? Yoksa, Bunun çözümü tekrar bir planlı Ekonomi midir? Yoksa Japon tipi bir planlama mıdır? Bunu çok ciddi olarak artık bir tartışmaya getirmemiz lazım. Çünkü, hakikaten Türkiye sadece gününü kurtarıyor. O gününü kurtarıırken de geleceğe daha büyük yükler devrederek gününü kurtarma politikası içerisinde. Sayın Başkanın "Oligopol mü, Bankacılık Sistemi?" Evet. Bankacılık Sistemi Bütün Dünyada olduğu gibi, Türk Bankacılık Sistemi de Oligopolistik bir yapıya sahiptir. Gerçi kendi aralarında ufak tefek rekabetler olur. Ama, netice itibarıyla 4-5 tane Banka veyahut 5-6 Banka, Sisteme egemendir. Diğer Bankalar da onlara karşı çok fazla direnemezler. Siz de biliyorsunuz Hazinesinin ve Merkez Bankasının çok geniş yetkileri var Bankalar üzerinde; Bu yetkileri kullanabiliyorlar. O bakımdan Bankacılık kesimindeki o suali sona bıraktım ama, Oligopolistik yapı da yine devam edecektir tabi.

Ben, birinci aşamada burada noktalayayım efendim. Çok Teşekkürler.

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst.Eczacı Odası Başkanı) - Biz de, Sayın Öztin Akgüç'e teşekkür ediyoruz. Sayın Seviğ, Siz Ülkemizin Temel Sorununun "Kayıtdışı Ekonomi" olduğunu, Kayıtdışı Ekonomiden 2,5 Milyar Dolar gibi bir fon oluştuğu-

nu söylüyorsunuz. Ayrıca bunu 500 kişi civarında paylaşılanlar var. Bize lütfen söyle misiniz, bunun önüne nasıl geçebiliriz? Vergiyi geniş tabana nasıl yayabiliriz? Buna kimler engel oluyor? Vergi bölüşümü nasıl Ülkemizde? Ve diğer 1995'de Ekonominin gerçeği nedir? Bize aktarırsanız memnun oluruz. Buyurun efendim.

Dr. Veysi SEVİĞ - Öncelikle, Böyle bir toplantıyı düzenlediğiniz için sizlere ve bu örgütte bulunan diğer toplumsal, demokratikleşme yolunda aktivite gösteren kuruluşlara teşekkür etmek isterim.

Şimdi ben, Anayasamızdaki bir buyrukla yola çıkacağım. Anayasamızın 73 ncu maddesi: "Herkes Kamu giderlerini karşılamak üzere Mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür." der. Sonra, bir tavsiye niteliğinde olan askı da kalan bir hükmü de içerir bu madde. "Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı." Maliye Politikasının sosyal amacıdır. Şimdi bu yapıya göre, ben 1995 Yılı Türkiye Bütçesinin Vergi Yapısını analiz etmek istiyorum. Türkiye'nin 1995 Yılı Bütçe Yasasında toplam vergilerin %40'ını ücretlilerin ödemesi, %33'ünün KDV olarak ödenmesi, %16'sının Hayat Standardı esasına göre vergilendirilenlerden alınması ve %6'sının da Kurum kazançlarından alınması öngörülmüştür. Şimdi buraya baktığımız vakit, biraz daha olaya inmemiz lazımdır. Türkiye Ekonomisinin yaklaşık %68,9'unu Kurumlar Denetlemektedir. Yani Üretimin %68,9'unu Kurumlar yaratmaktadır. Bunların yüklendiği vergi ise, %6'dır. Şimdi buradan yine yola çıktığımız vakit Katma Değer Vergisi gibi verginin, nihai tüketicinin üzerinde kaldığını varsayacak olursak ve Türkiye'de nihai tüketici olarak bu malı alıp götürülenlerin üzerinde bu verginin kaldığını düşünecek olursak, bu verginin toplam vergi gelirleri içerisindeki payıda %33'dür. Hemen Türkiye'deki Vergi Gelirlerinin yapısındaki değişmeye baktığımız da, Türkiye'de son yıllarda dolaylı vergilerin giderek toplam vergi içerisinde ağırlık kazandığını, gelir ve kazançlar üzerinden alınan vergilerin ise toplam vergiler içerisindeki payının düştüğünü görüyoruz. Ola ki, Gelir ve kazançlar üzerinden alınan vergiler esasında mali güce göre alınan vergiler olduğuna göre, bir kimse çok kazanırsa bu herkesce bilinen çok fazla vergi ödemesi lazımdır. Mali güce göre alınması gereken bir vergi türüne başvurmak gerekiyorsa, gelir ve kazançlar üzerinden alınan vergilerin biraz ağırlık kazanması lazımdır. Halbuki tam tersine, dolaylı yani harcamalar üzerinden alınan vergilere ağırlık verilmeye başlanmıştır. Tabi bu arada hemen Türkiye'de oluşan gelirlerin içerisinde kimlerin ne payı vardır, diye sormamız lazımdır. Daha önceki Değerli Hocalarım, üstadım da üzerinde durdu. Türkiye'de 1995 Yılında yaklaşık Gayrisafi Milli Hasılının 1/3'ü kadar faiz ve faiz benzeri ödemelerin yer alacağı anlaşılmaktadır. Faiz ve benzeri ödemelerin üzerindeki vergi yükü % kaç diye, bir soruyla çıktığımız vakit enteresan bir olayla karşılaşmak-

tafız. Bu tür ödemelerin yani gayrisafi milli hasılların içerisindeki en büyük payı tutan bu ödemelerin üzerindeki vergi yükü %1'in altındadır. Şimdi şöyle bir sav ile de karşıya çıkabilir, Zaten bu faiz deneni paranın bedeli olan nesne, enflasyon karşısında bu paranın değerini korumak için uygulanan bir bedeldir. Dolayısıyla bundan vergi alırsak enflasyon karşısında bu paranın kendi değerini kaybetmesini vergilendirmiş oluruz gibi, bir düşünceye saplarız. Oysa ki, Değerli Meslektaşım Salih NEFÇİ'nin uzun uzun Hürriyet Gazetesindeki aylardır anlatmaya çalıştığı bir konu,. Artık bu kağıtlar ve faiz deneni nesnenin enflasyonun üzerinde gelir getirir şekilde uygulandığı ve özellikle ülkemizde bu sistemin de geçerli olduğu bilinmektedir. Bugün ortalama 100.-TL.ya 1.000.-TL., 880.-TL. gibi, % 700-800'e varan İşletme parası, yani eldeğıştirme kırma ve faiz parası alındığı saptanmaktadır ve hesaplanmaktadır. O vakit, böylesine bir mali piyasa ticaretinin oluştuğu bir yerde, bunun kontrol altında bırakılmaması... hemen aksine parantez açıyorum, Devletin bu işin içerisinde aktif rol oynaması ve bu işi kızıştırır bir işlev üstlenmesi ve ayrıca düşündürücü bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. 1995 Yılı Bütçesine baktığımız vakit, Devletin en fazla vergi artışı beklediği alanlar, fiyat artışlarında etkili olabilecek veyahutta tüketim özellikle zorunlu tüketim maddelerinin tüketimini azaltmaya yönelik bir sistemin benimsendiği gözlenmektedir. Çünkü dolaylı vergiler, özellikle zorunlu tüketim maddeleri üzerinde fiyatı etkileyecek vergilere ağırlık verilmektedir. En fazla artışı olan vergi türü, Akaryakıt tüketim vergisidir. Bunun içerisinde en fazla artışı ise Benzin dışında motorin, Fuel-Oil... vb. yakıtların üzerinde öngörüldüğü gözlenmektedir ki, bunlara yapılacak her vergi artışı, her zam fiyatı doğrudan etkileyecek bir olgudur.

Vergilendirme alanında getirilen kolaylıklara da baktığımız da, Finans kesiminin vergilendirilmemesi konusunda özel ilkelere yer veriliyor. Özellikle Bankacılık kesiminde vergi vermenin artık büyük bir beceri haline geldiği gözlenmektedir. Dikkatinizi çekmek isterim, hiçbir Banka bugün mevduat toplama eğiliminde arzusunda değildir; Hiç böyle bir ilanları yoktur. Fakat Bankalar Kanununun 32 nci maddesi 3 nolu fıkrası dolayısıyla Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan bir kararnameyle herkes bunu bilmemektedir, sadece sınırlı kişiler bilmektedir. Bankalar açtıkları kredileri zarar olarak hesaplarına geçebilmektedirler. Bu olayda Bankaların sessiz kalmasına ve Devlet Merkez Bankası üçlüsü arasında, Hazine arasında Devletin Bütçesini boşaltma konusunda büyük bir beceri gösterdiklerini bizlere göstermektedir.

Şimdi 1995 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin borçlanma sınırı olarak belirlenen rakam 1,5 Katrilyonlira civarındadır. Türkiye Bütçesinin 1995 Yılına

başlangıçta görüntüsü, 1 Katrilyon 339 trilyonlira harcama, buna karşılık 1 Katrilyon 131 trilyonlira gelir beklentisi vardı. Yani başlangıçta Bütçe 208 trilyonlira açıktır. Bu açıkla hesaplanan Bütçe de, Devlette çalışanlara verilecek zam miktarı son derece sınırlı tutulmuştur; %21 civarında. Bugün Devleti temsil eden kişilerin, Devlette çalışanlara vaat ettikleri rakamlar dikkate alınrsa bu açık birden bire 400 trilyonliraya çıkmaktadır. Yine Devletin Olağanüstü harcamaları dikkate alınmadığı için ve özellikle Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının içinde bulunduğu sıkıntılar ve sorunlar dikkate alınmadığı için bu rakam buralarda durmayacaktır, büyüyecektir. Bugün en önemli sorun, Üç tane Sosyal Güvenlik Kuruluşunun içinde bulunduğu açmaz ve çıkmazdır. Bu kuruluşların yıl sonuna kadar Devletten bekledikleri ek finansman olanağı minimum 150 trilyonlira civarındadır. Bu da, bu açığın içerisinde değildir. O halde bu rakama en iyimser bir vaziyette baktığımız vakit, bu açık 208 trilyonlira değil, 500-600 trilyonliraya kadar yükselebilecektir. O vakit, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu borçlanmasını nasıl yapacaktır? Nasıl bu konuyu karşılayacaktır? İktisatçılarımız bu konuda ikiye bölünmektedir. Bu konuda görüş verendiren bir bölümü, "Bu açığı Devlet Para basar, kapatır." demektedir. Bir başka görüşe göre de, "Devlet kendi gücünü kullanmak suretiyle para basmak yerine, borçların bir bölümünü ödemez, bunları kaydırma ve biçimlendirme şekline girebilir." demektedir. Anlaşıldığı kadarıyla, "Borçlandırma, kaydırma ve biçimlendirme" şekline sokulmaya çalışılmaktadır. Bu sokulmaya çalışırken de, Uluslararası bir takım arayışlara yönelinmiştir. Uluslararası arayışların sonucunda, açığın, belli bir formül içerisinde daha da büyümesine rağmen, kamuoyuna yansımaması için tedbirler ve önlemler alınmaktadır.

Türkiye Ekonomisinin Vergisel Boyutları açısından irdelenmesi sırasında, Ekonominin geleceği konusunda bir, iki şey söylemekte gerek vardır. Türkiye'de satın alma gücü düşmektedir. Bunu, Devlet İstatistik Enstitüsünün rakamlarından öğreniyoruz. Bugün kapasitenin kullanılmasında ortaya çıkan düşüklük, talep yetersizliğindedir. Talep yetersizliği, kişilerin satın alma gücünün düşmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla Türkiye Ekonomisinde bir üretim kaybı, üretim düşmesi söz konusudur. Bu da, uygulanan ekonomi politikasının kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

1995 Yılında Türkiye'de Mali Yapıda ne gibi sorunlar çıkacaktır? 1995 Yılı'nın ilk aylarında Türkiye'de, Mali Yapıda pek öyle görünür bir sorunun çıkması mümkün değildir. Ama 1995 yılının ikinci altı ayından itibaren Bütçe açıkları büyüyeceği için, Devletin son derece ciddi kaynak arayışına gitmesi lazım. Bu kaynak arayışı, biraz önce de arzetmiş olduğum gibi, muhtemelen bir para basımı veya bir

piyasa emisyon hacmini genişletme şeklinde karşımıza çıkabilecektir; çünkü bunun alternatifi yoktur.

Türkiye'de, 1994 Yılı'nın Vergi yükü ile 1995 Yılı'nın vergi yükü, Yani kişi başına düşen vergi yükü açısından da, gayri safi milli hasıla üzerindeki vergi yükü açısından önemli bir değişiklik vardır. 1994 Yılında kesin hesaplamaları milimetrik olarak doğru olmamasına rağmen, Türkiye'de Vergi yükü, Sosyal Güvenlik Primleri de dahil olmak üzere, %27'ye çıkmıştır. 1995 Yılında beklenen vergi yükü, Sosyal Güvenlik Primleri dahil, %25 civarındadır. Yani Türkiye'de vergi yükünde belli bir düşme olmaktadır. Bunun temel nedeni de şudur: Türkiye'de geçen seneden bu yana 200 bin Vergi Mükellefi Faaliyetini durdurmuştur. Yani Vergi Ödeme kapsamı dışına çıkmıştır. Şimdi buraya geldiğimiz de, Türkiye'de Dükkanı kapatan bir insanın veyahutta işinden çıkan bir insanın aç kalıp, böyle kendi kaderiyle mi baş başa kaldığını düşünmemiz lazımdır. Yoksa, Bu kişilerin bir takım faaliyetlere girip, kendilerini yaşatabilecek bir kazanç elde etme eğiliminde mi olduğunu düşünmek lazım. İkincisi daha doğrudur. Çünkü Dükkanı kapatan kişi, herne kadar Malîyenin bilgisi dışına çıkmakta ise de, kendi hayatîyetini devam ettirmesi için belirli bir kazanç elde etme çabasına girmektedir. Bunlar, bu kazancı elde etmektedirler. Ancak bunların üzerinden kendilerine düşen Mükellefiyetlerini, vergi görevlerini de böylelikle faaliyetlerini kapatmak suretiyle yerine getirmemektedirler. Türkiye'de vergi ödeyenlerin sayısı, gelişmiş ülkeler değil, 2 nci gruptaki yer alan ülkelerle karşılaştırıldığında da, sayıca çok azdır. Hatta Türkiye'de gerçek mali tablo üretecek, yani bilanço çıkartarak benim varlıklarım şunlar, karım budur diyebilecek mükellef sayısı 1995 yılında yaklaşık 320 bin civarındadır. Bu sayı, Nijerya, Somali ve Bangladeş'den düşüktür. O vakit, demek ki, Türkiye'de mali tablo üreterek, gerçek mali yapısını göstererek vergi ödeme eğiliminde olanların sayısı çok azdır. Tabi bunun temel nedeni: Defter ve Belge, Muhasebe ve Hukuk açısından kendilerini tam gösterenlerin biraz ağır vergi yükü altında kalabilecekleri düşüncesinden kaynaklanmaktadır. İkincisi ise, bazı gruplara olağanüstü olanaklar tanındığı için bunlar da o olağanüstü olanağı, kayıtdışı kalma yoluyla tercih etmekte. Bu noktaya geldiğimiz de, Ben çok süratli anlatıyorum. Özür dilerim ama, olay çok geniş. Bu noktaya geldiğimiz de, Türkiye'de kayıtdışı ekonominin, acaba kayıtçı ekonomiyi yönlendiren, hakim olan bir görüntüsü, gücü mü vardır diye düşünmekteyiz. Tabi bu noktaya geldiğimiz de olaylar çok net ve açıktır. Türkiye'de siyaset ve Bürokrasi, Kayıtdışı Ekonominin yönlendiricisidir. Siyaset ve Bürokrasi, Kayıtdışı Ekonominin baş yaratıcısıdır. Bugüne kadar Kamuoyuna yansıyan skandallar da, öğrenebildiğimiz ve duyabildiğimiz kadarıyla dönen ve ifade edilen rakamlar, hiçbir vakit X İşletmesindeki, Y İşletmesindeki yolsuzluk değildir. Bir Organın, bir Kamu Otoritesinin cebine

veyahutta onun yandaşlarına aktarılan bir paydır. Şimdi düşünelim biraz, birisi, bir şirket, bir kişi, bir zat, bir Devlet adamına veya bir Devletin memuruna belli bir parayı veriyorsa işini yaptırmak veya o işin olmasını sağlamak için. Bu adam, bu parayı nereden çıkaracaktır? Tabiki, aldığını sattığını deftere geçmemek suretiyle çıkaracaktır. Ola ki, buna karşı müeyyide uygulamayı engelleyecek organ kimdir? Bu menfaati temin eden kişilerdir. Bu menfaati temin eden kişiler otorite olduğuna göre, cezalandırılmaması için bunların herhangi bir şekilde sıkıntıya düşmemesi için yasal düzenlemeleri engelleyeceklerdir. Türkiye'de görünen o değil midir? Bugün herkesce bilinen ve hakikaten içlerinden şanssız oldukları için kamuoyu önünde çok fazla yıpranan kişilerin dışında, Türkiye'de bu işleri çevirenler, yapanlar Yok mudur? Vardır. Yapılan hesaplamalara göre, Türkiye'de en az 2,5 milyon kişi, ücret bordrosuna dahil edilmeden çalıştırılmaktadır. Peki, Ücret bordrosuna girmeden çalışan bu kişiye, parası, maaşı nereden ödenecektir? Bunu öderken adam, mutlaka kayıtdışı işleme yönelecektir. Kayıtdışı işleme yönelirken, bunu Devletin otoritesi bilmiyor mudur? Farkına varmıyor mudur? Neden İki tane önemli Bakanlık, Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı, Bordrosuz çalışan insanların Sosyal Güvenliğini teminat altına almak için teminat göstermemektedir? Göstermemektedir, çünkü bu çabayı gösterecek insanlar, bu çabayı gösterme görevini yerine getirmesi gereken siyasi otorite, bu işten menfaat temin etmektedir; Ve bizzat kendileri bu işin içerisinde.

Şimdi biraz daha olayı geçirelim. Ben bu arada bir Yüksek Siyasi kişiliği olan kişiyle bir anımı da size aktarmak istiyorum. Türkiye'de Götürü Vergi Mükelleflerinin, Gerçek usulde vergilendirilmesi için Yasa tasarısını hazırlayıp, son karar mekanizması içerisinde olan birkaç kişiye götürdüğüm vakit, birisi, bana şöyle bir laf etti: "Ya Benim Berber İsmail'de Defter mi tutacak?" dedi. Evet efendim, dedim. Defter tutacak. Ya Yapma. O adam Berber, defter nasıl tutacak, dedi. Ben merakla, döndükten sonra bu işi araştırdım, O Berber İsmail, Faaliyet gösterdiği yörenin bir numaralı tefecisiydi. Bunu Siyasi Otorite bilmiyor muydu? Biliyordu. O vakit, işi uzatmadan şu noktaya getirelim. Bugün Türkiye'de kayıtdışının yaratıcısı ne şahıslardır, ne şirketlerdir. Kayıtdışının yaratıcısı, Devletten iş verme için bedel arayan ve bedel tespit eden kamu otoritesi ve siyasilerdir. Devletin işini başkasına vermek için menfaat arayışına giren bu kişilerdir. Bunların önünü yasal düzenlemelerle Demokratik bir şekilde tıkamadığımız sürece, Türkiye'de kayıtdışı ekonomi olacak ve Türkiye, Somali'den daha az bilanço üreten bir ülke görüntüsünü hiçbir vakit yene-meyecek ve devredemeyecektir. Şimdi bakıyoruz Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin 1995 Yılında halkına sunduğu bir Bütçe yasası vardır. Diyor ki, Ben adam başına 14,5 milyonlira vergi alacağım, etzin için 22 milyonlira harcama yapacağım. Bu

harcamayı kime yapacaktır? Nasıl yapacaktır? Bunun ne kadarı doğrudur? Ne kadarı yanlıştır? Çok basit bir hesaplama ile bu harcamanın önemli bir bölümü, yaklaşık %63'ü faiz ödemesi olarak yapılacaktır. Faiz ödemesi olarak yaptığımız vakit, bu hesaplama da gelip baktığımız vakit, acaba en büyük faiz geliri kimlerdedir? Kimler bu işi alıyor? Devlete borç verme ilişkisine kimler giriyordur? Bu hesaplama baktığımız vakit, karşınıza enteresan sonuçlar ve rakamlar çıkacaktır. Ben söylüyorum, bütün Bilim Adamlarını da davet ediyorum, Buyurun bana aksini ispat edin. Türkiye'de 5.000 kişinin mevduatı, ortalama 100 Milyar liranın üzerindedir. İşte para buradadır. Şimdi Türkiye'nin son derece önemli bir konusu vardır, sıcak paradan faiz geliri elde edip, bir sıcak paraya dönüşüm yapmaktayız. Bu sıcak paranın kaynağı kimde? Türkiye'den parasını yurtdışına götürüp, orada Şirketleşip Türkiye'ye enjekte edenlerdir. Hiçbir şey söylemiyorum, Batan iki Bankanın bir tanesinin yurtdışına olan borcunun, fiktif olduğu ortaya çıkmıştır. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı)- Çok teşekkür ediyorum. Şimdi sözü Sayın Doç.Dr. Türkel Minibaş'a vereceğim ama, bana "soru sorma, çok uzun soru soruyorsun." diyor. Ben dinleyicilerin takdirine bırakıyorum, çok mu uzun soruyorum, kısa mı soruyorum. Ama soracağım tabii. Ben Yöneticiyim çünkü.

Şimdi Türkel Minibaş, bize "Gümrük Birliği" ile ilgili düşüncelerini aktaracak. Çünkü çok sıcak bir olay, o sıcak para gibi sıcak bir olay. Sürekli tartışılıyor. Ayrıca, Uluslararası Para Fonu da tartışılmaya başlandı tekrardan. O konuda da düşüncelerini almak isteriz. Ama bu "Uluslararası Para Fonu" nedir? Bunun ikiz kardeşi Dünya Bankası Programlarını aynı tornadan çıkmış standart reçeteler şeklinde mi ayarlıyorlar? Yoksa, bunlar ülkeleri pervasızca deney tahtaları olarak ta kullanabiliyorlar mı, bazı yenilikler yapmak için zaman zaman? Onları da öğrenebilirsek ki, o konuda da bize katkıları olursa, memnun oluruz. Buyurun Sayın Minibaş. Ayrıca son, Pazartesi günkü yazınızda "Hasta Ameliyattan çıktı. Ama..." diyorsunuz. Hasta Ameliyattan çıktıysa, - burada çok da sağlıkçı var - o, sonraki nekahat devresini nasıl geçirecek? Onu da doğrusu öğrenmek isteriz. Buyurun efendim.

Doç.Dr. Türkel MİNİBAŞ (İ.Ü.İktisat Fak. Öğretim Üyesi)- Mehmet DOMAÇ sağ olsun, ama kendimi bir anda Doktora Jürisinin önünde zannettim. Çünkü her daldan sormaya başladım.

Aslında bizim panelin konusu, "Türkiye Gerçeği." Deminden beri her üç konuşmacıyı ben de sizler gibi çok içtenlikle dinliyorum. Fakat hepsi o kadar acı şeyler söylediler ki, içim daraldı ve birden şunu düşündüm: Bir pazar gününü böyle içimizi daraltarak geçirmenin çok mu anlamı var, niye başka şeylerden değil de, mesela; kuşlardan, böceklerden, çiçeklerden bahsedemiyoruz da bir öğleden sonrası bu

tür konularla geçiriyoruz. Ama eğer bir ülkede enflasyon %130'sa, eğer neyi satsak da şu bir katrilyonluk bütçe açığını kapatsak diye kafa yoruyorsak, dahası eğer ülkede günde onlarca kişi ölüyorsa, bilim adamları, sanatçılar, gazeteciler mahkemelerde geziniyorlarsa ve bu ülkede insanların gelecek perspektifleri kalmamışsa yaşam ile ilgili temel kaygılar, artık yaşamı yaşanır kılanların yerini almaya başlamış demektir. Zaten o gün Gümrük Birliği, özelleştirme, bütçe açığı gibi konular öncelikli olmak zorundadır.

Size bu kadar acı değil, ama yedikçe acısı çıkacak olan başka bir konudan, Gümrük Birliği'nden bahsetmek istiyorum. Salı günkü gazete manşetlerini şöyle bir hatırlayacak olursak. Kimine göre 100 yıllık bir rüyaydı. Kimine göre 100 yıllık rüya gerçekleşmişti ve Avrupa Apartmanına taşınmıştık. Kimine göre "Çağ açan imzaydı". Başbakanımıza göre de: "Türkiye 70 yıllık Cumhuriyet tarihin en önemli anlaşmasına imza atmıştı. Efendim ortalıkta imza atılan bir anlaşma yok. Dahası henüz girilen bir Birlik de yok. Geçen haftaki toplantı, esas olarak Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliği'ne gidilmesi yolundaki tartışmaların gözden geçirilmesi, imzalanan evraklarsa, Dışişleri Bakanları Komisyonunda Gümrük Birliği'ne giriş için çerçeve anlaşmasıdır. Hepsisi bundan ibarettir. Eğer taraflar daha doğrusu Türkiye üstüne düşen yükümlülükleri yerine getirir ise, asıl toplantı Ekim'de yapılacaktır. Bu sefer bizi IMF değil, Avrupalılar masaya yatırarak, şunu yaptınız, bunu yapmadınız, bunu becerdiniz, bunu becermediniz diyecekler. Eğer becerememişsek Gümrük Birliği bir dahaki yaza kadar askıya alınacaktır. Ama duygusal bir millet olduğumuzdan Gümrük Birliği'ne girmek için daha şimdiden, aylar öncesinden tempo tutuyoruz. Yurtdışına giden futbol takımları örneğinde olduğu gibi, sonuç hüsrana olunca da kabahati karşı takımında buluyoruz. Aslında olayın özeti: Gümrük Birliği kapısını Avrupa sadece biraz aralamıştı. Olup olmayacağı henüz belli değildir. Sonuç önümüzdeki altı aylık sürecin sonucunda belli olacaktır. Çünkü Gümrük birliği, sadece Gümrük duvarlarının indirilmesi değil, aynı zamanda Avrupa Hukukuna uygun yasal düzenlemelerin yapılması ve bunların uygulamaya geçirilmesi gerektiren bir süreçtir. Ve de anlaşmanın 28. maddesine göre; "Taraflar Türkiye'nin üstüne düşen yükümlülükleri yerine getirebileceğine dair kanaat getirdiğinde Türkiye Gümrük Birliği'ne girebilecektir. Ama bu da Topluluğa (Avrupa Birliği'ne) üye olmak için yeterli değildir.

Dolayısıyla iddia edildiği gibi Avrupa'ya taşınmamız sözkonusu değildir. Çünkü artık Gümrük Birliği üyeliği ile Avrupa Birliği birbirinden ayrı şeyler. Türkiye 1963'te ekonomik bir Topluluk olan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na adımını atmıştı. Topluluğun bugünkü Avrupa Birliği adını alan siyasi konumu yoktu. Daha

sonra yapılan Katma Protokol ile Gümrük Birliği yolu ile tam üyeliğe geçişin son aşaması yaşanacak ve sonra da tam üye olunacaktı. Ne var ki, arada bazı şeyler değişti.

Özellikle de 90'lı yılların başında. O günlerin moda deyimiyle değişim rüzgarları Doğu Avrupa'yı etkilemişti. Değişim, Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla da somutlaşmıştı. Bu aynı zamanda "birleşen Avrupa'nın" da haberiydi.

Ama tarih içinde, bazı olayları çekip alır ve de onları yok varsayarsanız, dış kurmak ve kurduğunuz düşe inanmak kolaylaşır. Bugün Türkiye'nin yaptığı budur. Türkiye bir zamanlarki ekonomik birliğe üyeliğinden hareket ederek tam üyelik hakkını elde edeceğini zannediyor. Fakat, 1987'de resmi olarak yapılan müracaatın reddedildiği unutuluyor.

Şimdi tekrar 1990'lara gelmek istiyorum; 1990'da duvarların yıkılmasıyla birlikte Doğu Avrupa'da çözülme başlamıştı ve biz bu olayı çok da keyifle karşıladık. Yani, Rusya'da ve Doğu Avrupa'da, sosyalist sistemdeki çözülme Türkiye kendisine yeni pazar olanakları olarak gördü. Salt Ekonomik olarak bakarsanız, yani camın bir tarafından baktığınız zaman, doğrudur. Ama hiçbir olayı siyasetten ayrı düşünemeyiz. Ekonomi ile siyaset birbirini tamamlayan çift yumurta ikizleri gibidir. Biri olmadan diğeri olmaz ve birbirlerini sürekli belirlerler. Bazen ekonomi, siyaseti belirler; bazen de siyaset, ekonomiyi. Ama o tarihlerde, kraldan fazla kralcı davrandığımızı itiraf etmek gerekir.

Üç konuşmacının da vurguladığı gibi Türkiye 1980 ile birlikte önemli bir değişme girmişti. Ama kısa vadeli politikalar, uzun vadeli politikaların önüne geçtiğinden; daha açık ifadeyle siyasi öncelikli kararlar, ekonomik önceliklilerin önüne geçtiğinden siyaset ekonomiyi belirlemeye başlamıştı. Dış borç, dış pazar, yabancı sermaye gibi, kronikleşmiş sorunların Avrupa'daki çözülmenin nasıl etkileyeceği ve bunun, Türkiye'nin siyasi rekabet gücünü nasıl azaltacağı doğrusu pek düşünülmedi. Oysa zaman içinde köprülerin altından çok sular akmıştı. Kıta Avrupasının siyasi coğrafyasıyla birlikte değişen başka şeyler de vardı. Toplumların ekonomik talepleriyle birlikte kültürel talepleri de değişmeye başlamıştı. Bizse kademeli olarak gümrük duvarlarını indiriyorduk, otomatikman Gümrük Birliği üyeliğine ve oradan da Avrupa'ya geçeceğimize inanıyorduk.

Bu nokta da Türkiye'nin yeterince önemsemediği bir hususta karşılıklı yükümlülüklerle ilgiliydi. Türkiye yükümlülüklerini yerine getirirken Avrupa Topluluğu bunları yerine getirmedi. Neydi Avrupa'nın yükümlülükleri? Birincisi mali işbirliğinden yararlanma, ikincisi sadece mal da serbest dolaşım değil, işgücünün de ser-

best dolaşımıydı ki, bu Türkiye için çok önemliydi. Ama bunlar pazarlık konusu yapılmadı. Ve 1987'ye gelindiğinde, Gümrük Birliği Türkiye için tam üyeliğin bir aşaması olmaktan çıkmıştı. Ve ciddi bir şekilde daha 1983-1984'lerde Brüksel yetkililerinin uyarılarına rağmen, 1987'de dosya kapandı. Demin de söylediğim gibi, zaten Ankara Antlaşması'ndaki madde; Gümrük Birliği gerçekleşse dahi Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasının süruncemede bırakılacağını çok açık bir şekilde vurgulamaktadır. Yani bütün yasalarınızı değiştirseniz, herşeyinizle demokratik olsanız, gümrük duvarlarınızı sıfırlasanız, dahi Topluluğa uyum yapılacağına dair inancın Topluluk üyelerinde oluşması gerekmekte. Dolayısıyla, Türkiye'nin üyeliğinin gerek Aralık'taki reddedilmesini, gerekse bu altı aylık sürecine geleceği noktayı, ne Müslümanlığa, ne DEP olayına, ne de demokratikleşmedeki bazı kıstaslara bağlı olduğunu inanmıyorum.

Ne varki Türkiye bugün Gümrük Birliği'ne karar mekanizmalarında yer almadan, sadece bir Birliğin kararlarının uygulayıcısı konumunda girmektedir. Oysa buna ciddi bir şekilde karşı çıkılması gerekmektedir. Açıkçası, 1987'de kaçırılan trenin tekrar yakalanması adına bir kavganın verilmesinden yanayım. Çünkü Türkiye'nin istediği, Avrupa Birliği'nde yer almaktır. Yoksa, Avrupa Birliği'nin müstemilatında yer almak, doğrusu çok fazlaca önemsenecek bir şey olmasa gerek. Zira, "Uruguay Raund" Toplantısının üretim modelleri de değişmekte, yani Türkiye Gümrük Birliği'ne girse de girmese de gümrükleri incek. Onun için önemli olan Gümrük Birliği'ne girip girmemek değil; verilen tavizler ve neyin pahasına bu tavizlerin verildiği çok önemli.

Tekrar 1987'e dönecek olursak; 1987'de Brüksel Özal'ı uyararak müracaat etmeyin, reddedeceğiz", dedi. Çünkü yasalar henüz çıkarılmamıştı. Şu anda bile "Yumurta kapağı dayandı" diye çıkarıyoruz. Düşünebiliyor musunuz, Rekabet Yasamız yoktu. Ama Piyasa Ekonomisi Modelini kabul etmiştik. Yani Rekabet Yasası olmayan bir piyasa modeli. Hadi işin arz yönünü toparladınız, talep yönünü hiç dikkate almıyorsunuz. Çünkü 1980'in çok ciddi bir hedefi vardı. Toplumda belli bir kesimin pastadan daha fazla pay almasıydı. Zaten bunun için de hedefi işçi ücretlerinin sınırlandırılmasıydı, bunun için hedefi özelleştirmeydi. Veya vergi reformlarının çıkmamasıydı.

Ashında verilen siyasi tavizler belli. Gümrük Birliği ile sadece Üye Ülkelere karşı değil, Üçüncü Ülkelere karşı da, Birliğin kararlarını uygulamak konumundasınız. Bu Türkiye için, Kıbrıs önemli bir pazar olarak gördüğümüz Türki Cumhuriyetler açısından stratejik önem taşımaktadır. Avrupa Birliği, gümrük alanında bu ülkelere karşı bir uygulamaya gittiği zaman Türkiye işine gelse de, gelmesede uygula-

mak zorunda kalacaktır. Dahası zannedildiği gibi malların fiyatları da ucuzlamayacaktır. Çünkü gümrüklerin inmesi karşısında tüketici vergileriyle bu açık kapatılacaktır. Daha da önemli birşey var, girilen Birlik'te sadece malda serbest dolaşımın geçerli olması, Türkiye gibi dış rekabet gücü çok az, bir ülkenin pazar olanaklarının zayıflamasına neden olacaktır. Yani üç tane sektörünüz var topu topu. Tekstil, gıda ve biraz çimento. Onu da bloklaşma yoluyla özelleştirdik zaten. Türkiye'nin bunlarla dış pazarda rekabet gücünü yakalamasına olanak yoktur. Yapılan araştırmalar da özellikle orta vadede çok büyük risklerin beklediğini göstermektedir. Türkiye ne olacaktır? Bu durumda Türkiye, pazar olacaktır. Yani sizin dolaştıracak malınız yok. Emeği de dolaştıramıyorsunuz. Ama bir başkasının mallarının özgürce dolaşması için evinizin kapılarını açıyorsunuz.

Bu çerçevede Türkiye, fason üretim yapan bir yapı kazanacaktır. Zaten "franchising"le bu tür üretim başlamıştır. Fast food'la başlayıp tekstille devam etmekte olan bu sisteme göre belli bir uluslararası markanın üretimi aynı biçimde gerçekleştirilmektedir.

Gümrük Birliği'nin bize yapacağı katkıya gelince bütün sektörlerimizin umutla beklediği şu; Türkiye'de firmalar ölçeklerini genişleteceklerdir. Eğer, teknolojik gelişme ile sermaye birikimini bir arada eş anlamlı olarak gerçekleştiremezse, maalesef bu, firmaların genişlemesine değil, aksine tekellerin oluşmasına neden olacaktır. Türkiye'den istenilen ise; biraz da bunu düşünmek gerekiyor. Her üç konuşmacımızın söylediği bir gerçek var; kim gelirse gelsin, bu gemiyi yüzdürmesi zor. Çünkü baştan yanlış yapıldı. Doğrudur, baştan yanlış yapılan bir süreçte, bunu düzeltemezsiniz. Zaten 1980 politikalarının sonucu da buydu. Ben Gümrük Birliği'ni şuna benzetiyorum! 1838'de Balta Limanında bir Ticaret Anlaşması imzalanmıştı. İki İngilizlerle başlayıp, peyder pey diğer Avrupa Ülkeleriyle de bu anlaşmaların benzerleri imzalanmıştı. Dün akşam Balta Limanı Anlaşmasının maddelerine baktım, bizim Gümrük Birliği'nden pek farklı değil. O dönemde ülkelerin hukuku dikkate alınmış, bunun içinde ayrı ayrı ticaret mahkemeleri kurulmuş. Şimdi tek bir hukuka uymaya çalışıyoruz. Yerli tekellerin kaldırılması, Balta Limanı Anlaşmasının da önemli bir maddesi her türlü tekele karşıyım ama, aynı şeyler o zamanda var. Onun için, 100 yıllık rüya diyenlere şunu söylüyorum, bu 100 yıllık filan değil, 157 senelik bir rüya. Eğer olayı Türkiye'nin rüyası olarak yorumluyorsanız, bence yanılıyorsunuz. Bu kapitülasyon sisteminin 157 senelik bir rüyasıdır. Ve "Yeni Dünya Düzeni" denilen yeni sömürü biçiminde, Türkiye kendi koşullarını, kendi şanslarını pazarlık gücünü kullanmadan pek de geri dönülmesi kolay olmayan bir sürece girecektir. Ama yine de bize güveniyorum. Nasıl Et Balık Kurumu'nu özelleştirmeden döndürdüysek, birçok

şeyi de kamuoyu olarak nabzımızı sağlam tutarak düzeltebileceğimize inanıyorum.. IMF kısmını da ikinci turda cevaplarım. Sağolun.

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı)- Teşekkür ederim. Bizim soruyu cevaplamadı yine görüyorsunuz. Ama ikinci kısımda da daha uzun bir süre almak istiyor Sayın Minibaş. Şimdi ben Devletin Küçülmesi içinde Kamuda bulunan Kurum ve Kuruluşlar Satılıyorlar, satılığa çıkarıldılar. İşte bunun adına "ÖZELLEŞTİRİLME" deniliyor. Sayın İzzettin ÖNDER bu konuda oldukça deneyimli, her toplantıda Özelleştirme konusunda düşüncelerini aktarıyor. Benim onunla ilgili bir sorum da var. Bu özelleştirme, diğer rant yaratmalar dışında, yeni bir rant yaratma biçimi haline mi döndü? Ayrıca biraz Ekonomi-Demokrasi ilişkisinden de bahsedilmesi gerekiyor sanıyorum. Bir de, bazı araştırmalarda görülüyor ki, son yıllarda özellikle, Türk Halkının ağırlıklı olarak ekonomi nedeniyle diğer Ülke insanlarına göre birbirlerine güvenleri oldukça düşük seviyeye düşmüş. Yine Şiddetin kaynağında Ekonomiyi görüyorlar. Sayın Önder'den diğer düşünceleriyle birlikte bunları da rica edelim.

Prof.Dr. İzzettin ÖNDER (İ.Ü.İktisat Fak. Öğretim Üyesi.)- Şimdi efendim, çok ünlü bir profesör Amerika'da enteresan şöyle bir hikaye anlatıyor.

"Birgün bir otelde kongre yapıyorduk, diyor. İşte Otellerde hepimiz birer katta kalıyoruz, bir katta da seminer yapılıyor. Seminer bitti, yukarıya doğru çıkarken ben de çıkıyorum, diğer iki tane Hoca arkadaş filan var. Onlar seminer konuşmalarını konuşuyorlar, yani ekonomi konuşuyorlar. Onlar indiler bir yerde, asansörü idare eden iki tane de orada asansörcü varmış, birbirlerine demiş ki, Ya demiş, bu adamlar ne garip şeyler konuştular böyle. Kimi ilgilendiriyor ki bunların konuları." Diye Ekonomi böyle yansıyormuş dışarıya. Fakat ben doğrusu Pazar günü bu saatte burada bulunmamızdan çok mutlu oluyorum. Ve Ekonominin gerçek yüzü derken, veyahutta Gerçek Ekonomi derken, hakikaten gerçek böyle yüze yüz temaslarla oluyor. Çünkü biliyoruz ki, Toplum çok büyük bir Medya baskısı altında. Bu Medya baskısı altındaki toplumu ben biraz da şuna benzetiyorum; İkinci bir hikayemi de müsaadenizle anlatayım, ondan sonra da esas konulara geçeyim. "İsrail'de bir ara İnekler Ot yemiyorlarmış. Çünkü Otlar çok sararmış. İsrail Alimleri düşünmüşler ki, bu otları yeşil görünce yiyecekler, İneklerin gözüne yeşil gözlük takmışlar. İnekler de otları yeşil görmeye başlamış ve yemeye başlamışlar." Biz tabii insanız. Ama bu Sosyal olaylardan ciddi olarak etkileniriz. Yani benim saçım neden böyle siyah, çünkü Türkiye'deyim ben. Ne zaman siyah olmazdı, İsveç'de olsaydım böyle siyah olmazdı. Buna ne kadar hakimsem, düşünceme de ancak o kadar hakimim. O zaman düşünceler nasıl belirleniyor, kim belirliyor baktığımızda, eğer bir havuzda yüzen balığı av-

layabilmek için, nasıl benim saçım... Atmosfere bakmak mecburiyetindeyiz, etrafa bakmak mecburiyetindeyiz. Yani bir organizmanın davranışlarını algılayabilmek için, çevresinden gelen etkilere bakmalıyız. Bu çevre etkisidir. Bu, Hakim Kapitalist Dünyadır. Türkiyenin içinde yüzdüğü Hakim Kapitalist Dünyadır bu. İkincisi; Bu Hakim Kapitalist Dünyanın verdiği sinyalleri, Türkiye'de bize özümsettiren iç hakim gruplardır. Bunlara bakmak mecburiyetindeyiz. Çünkü o zaman Hükümetin yaptıklarını anlayamıyoruz. Hükümet kimin emrinde? Siyasi güçler kimin emrinde? Ne iş görüyor? Bunları anlayamıyoruz. Dış çevreye baktığımız da, hemen çok basit özetleyeyim; Sovyetlerin bugün içine düştüğü kriz. Kollektivist Dünyanın içine düştüğü belki de düşünce düzeyindeki kriz. Bu ciddi bir olay. İki kutuplu Dünya'dan tabiatıyla tek hakim görüş, ekonomik görüşlü fakat, üç alt merkezli gruba indirgediği, yani Avrupa, ABD ve Pasifik. Bir tanesinin Başkanı Japonya, Ötekinin Başkanı ABD, Ötekinin Başkanı da aşağı-yukarı Almanya. Bunlar da çevresel Ülkeleri bugün daha fazla hızlı ve güçlü sömürme aracı haline çevirmiş vaziyettedirler. Çünkü aralarında mücadele var. Ama bir sistem mücadelesi değil bu. Dolayısıyla Kollektivist Dünyanın batması, bizim o zamanki Devlet Başkanımız ne kadar büyük bir şanssızlık ifade etti ki, Dünya için büyük bir şans, dedi bu. O zaman onunla konuşan bir Batılı gazeteci ondan da daha akıllıydı dedi ki, Ama dedi, tek kişinin kalmasını siz akıllı bir olay diye mi yorumluyorsunuz, dedi. Tabi Gak-guk etti o zaman da. İşte böylelerini bizim başa geçirdiğimiz, yönettiğimiz sürece kendimizi. Bu sonuçlara varıyoruz tabi. Fakat bunlarda da çok fazla etkili olamıyoruz.

İkincisi; Kapitalist Dünya kendisini ciddi nitelikte değiştirdi. O da, Üretici bir aşamadan, ki üretici aşamadayken bizleri ithal ikame edecek politikalara zorladı. Finans Kapital aşamasına geçtiğinde de, 1980 operasyonu Türkiye'de bu kapitalist dünyanın finansal orpitini yerleştirmesi olayıdır Türkiye'de. İşte bütün bunların sonuçları bize yansıyor. Bunların iç dinamikleri var tabiatıyla. Yani içten, bu finans kapitalin içe yansması, finansal liberalizasyonla. Ve üretici güçlerin artık, yani sermayenin diyelim. Üretici sermayeden, finansal sermayeye kayması ve onun bütün dokularının oluşması, Bizi de etkilemesi. Bu tabi alet değişince virüs değişince, bunların tabi sizin önünüzde konuşmanın çok ayıp olduğunu biliyorum ama, yani beni müsamaha ile karşıladığımı da biliyorum. Virüs değişince veyahutta antibiyotik geliştirilince, virüs falan da değişmeye başlıyor, bir müddet sonra etkisiz hale gelmeye başlıyor. Şimdi bu Finansal Dokuya geçmek, enteresandır ben bunu kortizon'a benzetiyorum, yanlışsam düzeltin lütfen. İlk anda ciddi bir ferahlık veriyor. Belki ikinci vurduğu darbe çok daha şiddetli oluyor. Daha sonra çok büyük sorunla karşı karşıya kalıyorsunuz. Bunun için tabi akıllı doktorlar herhalde gerekmediğinde bir Kortizon tedavisi yapmaz. Hastahğı belki de uzatır. Çünkü, onun tedbirlerinin ortaya çıkması

gerekiyor. Şimdi bu tabi Dünyanın düşünsel anlamına da yansıyor. Mesela; Nelson Nobel Ödülü verilmiş bir Biolog Davranış Bilimci Avusturalyalı, Bu Hitlerin başka bir yansıması. Bu diyor ki, Bir takım insanlar ve ırklar daha saldırgandır, daha ben-cildir. Öbürleri daha az falan. Bu adama, Dünyamız Nobel Ödülü vermiş durumda. Bu da bir neyi oluşturuyor? Bütün o filmlerdeki uçan adamlar, falanlar gibi, Merkezde beyaz güçlü, akıllı, bütün zorluklara biryerden sonra karşı geliyor, hatta Adaleti, hakkı falan biraz temsil ediyor, ama çevre de onların hizmetinde. Hizmetinde olduğu sürece, uslu çocuk olacak, akıllı olacak, hatta biraz da payını alacak. Ama tabi pay almıyor, çünkü finansal orpide girmiş vaziyetteyiz.

Şimdi Dünyadaki açılıma biraz bakalım, isterseniz. Dünyadaki açılıma baktığımız da, İthal İkametçi politikaları, çevresel ekonomiye ittikleri zaman Dünyaya Hakim Merkezler, bu ekonomiler ihracaat yapamaz konuma geldiler. Üretimlerini içe çevirdiler. Ve büyük dış borçlu konuma geldiler. Bunların büyük dış borçlu konuma gelmeleri esnasındaki Dünya kapitalizmi, yani merkezi çevre, finans kapitale geçtiği esnada, alış-veriş ortamını değiştirdi bunlarla. Alış-veriş ortamı değişti, çünkü onlara para vermeye başladı. İşte bu aşağı-yukarı 1970'lerin ikinci yarısı. Para almaya başladığımızda tabi büyük borçlu konuma geldik. Mesela; Doktora konularına baktığımızda 1960'ların falan konuları, işte ticaretle fakirleşen ülkeler, İthal İkametçi politikalar, dış hangi ülkeler aleyhine lehine çalıştığı meselesi. Bugünkü Doktora tezlerine baktığımızda da, Dış borç sorunu yoğun bir şekilde gündeme gelmiş vaziyette. Niye? Bu sadece bizim sorunumuz değil. Türkiyenin sorunu diye bakarsak bu olaya, yanlış yapmış oluruz. Bu, bütün Çevresel Ekonomili Ülkeleri sorunudur bunlar. Biz bu konulara düştükten sonra tabi rahatladıkta gerçekten. Çünkü hakikaten rahatlıyoruz, para alıyoruz, bu aldığımız parayla döviz fiyatını tutabiliyoruz hakikaten, faiz hadlerini tutabiliyoruz gerçekten. Döviz fiyatını tutarken, faiz hadlerini tutarken hakikaten Yani üretici sektörde, hatta bir miktar tüketicilerde, hatta enflasyonda kısa süreli denetlenmesi bir miktar sözkonusu olabiliyor ama, iş tabi bununla bitmiyor. Bu ne olmaya başladı? Biz çok borçlu hale geldiğimizden, bu sefer ihracaatımızı hızla arttırmamız gerektiği kanaatini taşımaya başladık. Biz mi taşımaya başladık bu kanaati, yok. Bize bunlar enjekte edildi yine. Sizin Ihracaatınızı arttırmanız lazım, yani dış ticaretinizi libere ederek ihracaatınızı arttırmanız lazım dendi. Neden? Çünkü size borç verdikten sonra, o borcun geri dönmesi lazım. Size öyle keyif için de borç vermiyorlar, onu geri de alması lazım. Geri almasının sizin gizlilik potansiyelinizi harekete geçirilip, üretimi bir miktar yapıp, onlar borç ödeyecek kadar birşeyler satıp, işte borçlarınızı ödemeniz lazım. Fakat bu dengeleri sarsmaya başladı. Yani onların hesap edemedikleri, biz çünkü ihracaatımızı arttırmak için bir-sürtü vergi teşviki önlemleri getirirken mekanizmaların içine, ücretleri bastırırken,

İhracaatımızı arttırmaya çalışırken, Batıyı, zaten kapitalist Sistemin geliştirmiş olduğu krizleri de daha da derinleştirmeye ittik. Yani onların ihracaat merkezlerini de tıkamaya başladık ve onlara ihracaat yapmaya başladık. Şimdi Sanayi Ülkeleri ihracaat yapıyor falan diyor, bizim miadımızla 1955'de Avrupaya falandır. Gerçi farklıdır ama, tıkamayada başladık. Batıda hakim çevrelerde kar hadleri düşmeye başlıyor, ve ekonomilerde üretici firmaların kar hadleri düşmeye başlıyor. Bir de biz onların ihracaat kanallarını tıkamaya başlıyoruz. İyicene kar hadlerini düşürüyoruz. Tabi onlar Finansa ağırlık vermeye başladılar ama bu onları da kurtarmıyacaktır. Bizim Bankaların verdikleri kredilerin veya alamadıkları kredilerin gerçekten gider olarak gösterilmesi çok önce Avrupa'da başlamıştır gerçekten. Böylece verdikleri kredileri bizim gibi ülkelere, sigorta etmişlerdir. Alamadıkları zaman da bütün maliyeti topluma yaymışlardır. Çünkü Finans kesimi bununla başbaşa kalmamı diye. Bu nereden kaynaklanıyor, neyi ifade ediyor bize. Hakim Grupların bizim ideolojimizi, düşünce sistemimizi, yani gözümüzü taktıkları gözlüğü anlatımıdır bu da. Sonra ne ortaya gelmeye başlıyor. Kar hadleri sıkışınca, yeni kar hadleri aramaya koyulalım dediler. İngiltere'de önce başladı. Hakikaten sanayileşmenin ilk önce başladığı yer İngiltere'dir. Sonra Avrupa'da yavaş yavaş. Yeni kar hadleri ne olabilir? Devletin elinde bir sürü üretici olabilecek, yani kar elde edilebilecek kurumları tutuyor. Peki Devlet niye tutuyor bunu elinde? Avrupa Komünist falan değildi ki şimdiye kadar, hayatında da komünist olmadı çok şükür. Peki nasıl tutuyor? Çünkü Kapitalist Dünya 1930'lardaki krizini aşmak için bu yola başvurmuştu. Yani Keynes, Sistemin Peygamberi olarak ortaya çıkarken, Devleti sahneye çekeceksiniz, demişti artık. Böyle siz, böyle Devlet karışmasın hiçbir şeye ekonomi herşeyi halleder, olmuyor. Birinci paylaşım savaşı oldu. İkinci paylaşım savaşı olacak. 1917'de bir Sovyet Devleti kuruldu. Bütün Dünya sıcak nefesini üflüyor. Eee Devlet gelsin artık araya. Açık bütçe politikaları uygulasin, işletmeler kursun, refah Devletini koysun Devlet. Dolayısıyla bunlar sırası geldiğiniz de biz keseriz. İşte oradan kalma bir sebep bu. Başka bir sebepten, hakikaten bizim Azalan Maliyet dediğimiz teknik bir olaydır ve bir takım kuruluşlar vardır Avrupa'da. Devlet bazı işleri kendisi yapıyor, bunları taşeron sistemiyle yapalım. Refah Devletini biraz daraltalım. Bütün bunlar nedir? Sıkışan karların alanlarının genişletme mekanizmasıdır. Ben size bir örnek vereyim mesela; Sayın Başbakanımızla ben aynı odayı paylaşırken Boğaziçi Üniversitesinde, Hep bu süt meselesine kızardı. Belediyeler niye süt dağıtıyor İzzetçiğim, derdi bana. Tansu niye dağıtmasın ki derdim, Halkın bir kısmı fakir, bilinç düzeyi düşük, süt veriyor işte onlara. Tansu Hanım niçin kızıyor? Sütü sevmediğinden, İneği sevmediğinden değil, ama iş vereni, vergi vereni sevdiğinden kızıyor tabiatıyla. Niye? Belediye süt dağıttığı zaman, süt parasını gidip vergiciden alacak. Yani vergi veren

adamdan alacak. Hoş ki bizde vergi de kim veriyor o da çok şüpheli ya, Veyssi Bey çok haklı. Ama ne olursa olsun görüntü böyle. Dolayısıyla vergi veren ne mesaj veriyor Devlete? Ya bu onun gibi, bilmem Adamın bilinci yoksa yok. İşte liberal sistem var, kendi bilinciyle başbaşa kalsın o. Sen benim paramı alacaksın, gideceksin iki-üç tane salağa, gecekonduya süt dağıtacaksın, karışma böyle şeylere diyor. Bunu da Başbakanımız Amerika'da Doktor diye anılan kadın, tabi kimi müdafaa ediyor, kimin karşısında olduğu çok açık bir şekilde ortada. Bunu müdafaa ediyor. İşte Devletin küçültülmesinin anlamı budur. Devletin Küçültülmesinin anlamı, vergi yüklerini hafifletme mekanizmasıdır. Verimlilikle büyük bir ilişkisi yoktur. Şimdi memur verimsiz çalışıyor. Bunda haklısınız. Evet. Ama memur, bir işveren mantığı ile çalışıyor arkadaşlar. İşverenin sosyal DNA'sı nedir? Karını maksimize etmektir. Kar nedir? Satıklarından elde ettiği hasılatın, bu satıkların yapmak için kullandığı farktır. Bunları da maksimize ederken biz seviyoruz, okşuyoruz güzel işadamı diyoruz, ne yapıyor adam, ücretleri bastırıyor. Bütün girdilerini bastırıyor ve bizi aptal yerine koyuyor, bütün malların fiyatını monopol gücüyle artırıyor. Buna biz işadamı diyoruz. Memura dönüyoruz ne diyoruz, bu memur zihniyetli adam diyoruz. Memur ne yapıyor peki, Baremle maaşı belirlenmiş, o da bütün giderleri, yani giderleri sarfettiği gayret çaba diye sarfediyorum. Onları bastırıyor adam da. Onun için işi yavaşlatıyor. Bütün topluma kızıyor. Küstüyor, nefret kusuyor... vs. Yani oluşan bir sosyolojik dokudur bu. Peki bunu kim yapıyor? Niye bu toplum 1960'da işçisine grev hakkı vermiştir de, memuruna hala verememiştir, Demokratikleşmeye çalışan bir ortamda. İşçisine verdiği grev hakkını işveren karşılamıyor ki, SSK'yı da o karşılamıyor. Bütün hepsini maliyete koyuyor, fiyatla da bize yansıtıyor. Peki Memuruna niçin vermiyor? Memurun maaşını Devlet veriyor. Biz öyle zannediyoruz. Yok. Devlet bu Maaşı nereden veriyor? Gökten para inmiyor ki Devlete. Gidiyor vergi alıyor adamlardan. Geliyor ona maaş veriyor. Yani benim maaşımı bir anlamda vergi verenler ödüyorlar. Dolayısıyla benim maaşımı vergi veren öderken, bu vergiyi verdikten sonraki maliyeti yansıtamıyor kimseye. Bu aşağı-yukarı net bir maliyet olarak kalıyor üzerinde. O zaman Devlete nasıl bir komut veriyor, aynı bilgisayara verir gibi, Memurları sokağa falan dökme. Grev hakkı falan da verme. Barem diye birşey icat et, bir de üzerine böyle yaldız falan koy, sen Devlet için çalışıyorsun, memursun ayıptır senin grev yapman, memleket sana bakıyor filan dersin, bu salakta oturur çalışır burada. Böylece benden de az vergi almış olursun. Mekanizme budur, doku budur. Fakat bu uzun vadede memuru eritiyor. Bu, beşeri sermayenin erimesidir. Üst düzeyli memurlar yok ortada. Hükümet Tabiplerine bakın, Doktorlara bakın, Mühendislere bakın, üst düzey adamlara bakın hepsi eriyor. Korkunç vergi yükü altında çünkü. Nedir onların vergi yükü? Özel Sektörde alabileceği parayla, Devletin aptal

gibi baremle verdiği paradır. Aradaki fark korkunç bir para yüküdür. Şimdi özel sektör diyor ki, benden para alma diyor. Koç Baba böyle diyor. Çünkü ben Memleketi kurtarıyorum diyor. Memurdan biz vergi alıyoruz ve üst düzey memurdan alıyoruz. Bu çok şiddetli vergiyi. Öğretim Üyelerinden alıyoruz, Doktorlardan alıyoruz, Mühendislerden, kaliteli elemanlardan alıyoruz. Onun için Devlette kalan bu tür kaliteli elemanların erimesi, alt düzey memurun erimesinden çok daha şiddetlidir. Ve Devlet çöküyor böylecene. Bu nereden yansıyor? Özel Sektörün sıkışma mekanizmasıdır. Sonra ne yapıyor? Devlete bir komut veriyor, bu kuruluşları bana sat diyor. İşte Avrupa o zaman sıkışmıştı kurdu bu kuruluşları, şimdi de satıyor.

Peki deneyimlere bakalım. Ne İngiltere, ne İtalya, ne de Fransa doğru dürüst verimlilik artışı sağlamadılar bundan gerçekten. Bunu yazıyorlar adamlar. Yani bunun kitapları var mesela; İngiltere için yazdı bunu. İtalya için, Finans Bakanı Türkiye'ye geldi, Ortadoğu'da bir konuşma yaptı. Arkadaşlarım bana faksla metnini gönderdiler. Son cümlesi aynen şöyle bitiyor. Diyor ki, "Piyasa, Ekonomisi bazı şeylere karar verir ama, bir Ülkenin uzun vadeli çıkarlarında, Demir Çelik Sanayiinde, Elektronik Sanayine, Eğitim Programına piyasa karar veremez bunlara. Dolayısıyla bu akım birgün ters dönecektir." diyor. Bunların sonuçları bu.

Biraz da Latin Amerika'ya girelim. Ondan sonra Türkiye'ye girip bitireceğim. Latin Amerika oturdu, NAFTA grubunu oluşturdu. Bunlar büyük borçlu ülkeler. Güney Amerika'da toplandılar, dediler ki, biz size borcumuzu ödeyemeyeceğiz. Çünkü siz gelişmiş ülkeler olarak zaten bizi kandırdınız. Bize borç vereceğiz diyerek proje kredisi verdiniz, sizin mallarımızı almaya zorladınız, onların fiyatlarında da zaten bizi kandırdınız, dediler. Eee ne yapalım. Ben bu borçları ödemiyorum, filan dedi. Veyahutta Milli Gelirimin artışının müsaade ettiği dozda ödeyeceğim. Amerika tabi çok zarif bir ülke. Tabi önce bütün Amerikanın cevabı, evet haklısın, olur. Ama arkadan bir fakat gelir, o fakattan sonra siz haklısınız hakikaten galiba sizi kandırdık. Bu bizim işveren biraz şeydir falan neyse kusura bakmayın. Fakat siz şöyle teker teker gelin hepberaber olmaz böyle kalabalıkla halledemeyiz meseleyi. Teker teker geldiklerinde tabi, onların sorunlarını çözdü Amerika. İşte bugünkü Özelleştirme batağına ittirdi. Sonuç, Görüş Dergisinde yayınlandı. Dört Ülkenin Bakanları ve İlgilileri geldi, TUSİAD çağırdı bunu. Görüş Dergisinde yayınladılar. Adamların söylediği şey şuydu; Biz o kadar hızlı Özelleştirme yaptık, yaklaşık olarak 1/3 değerinde ancak bunları satabildik. Ve Dört tane yabancı Holding bizim ülkemize sahip oldu, dedi.

Şimdi Gelelim Türkiye'ye. Türkiye'de iki şey var. Bir; Türkiye'de sıkışan kar hadleri var. İkincisi; Vergiler sorunu var. Tabi Türkiye'de KİT'lerde eskimiştir gerçekten. İşin o boyutu da var. İkincisi; Türkiye Çevresel bir ülkedir. Yani Latin Ame-

rika gibi bir ülkedir. Öyle bakmamız lazım. Türkiye'ye çok duygusal bakmayalım. Yani dışarıdan gelen faktörler ve etkiler vardır. Dünya Bankasının dayatmaları var. Borç, Özsermaye. Çünkü biz borçluyuz da aynı zamanda. Gitmeseniz dayatmaz ama, biz gidiyoruz da tabiatıyla oraya.

Türkiye'ye geelim. Türkiye'ye geldiğimizde bakıyoruz, Biz de ne özelleştiriyor? İki önemli kurum veya iki önemli kategoriye koyabiliriz. Bunlardan bir tanesi, Mesela; Petkim gibi, Oradaki Karbon Siyahı ünitesi gibi, Elektrik İdaresi gibi, Lastik gibi, falan... Çimento zaten gitti. Teletaş örneği feci bir örnektir biliyorsunuz. Netaş o topun ağzında şimdi. Bu tür şeyler. Peki yani Sümerbank'ın Nazilli'deki zarar eden firması mı özelleştiriliyor? Hayır. Peki özelleştirilirken, bizde anti-tröst Yasası filan çıktı mı? Kanunun içinde birşey var, kanundan sonra ufak bir yasa çıktı. Hayır öyle birşey de çıkmadı. O zaman vitrine konan mallara ve bu malların pazarlanış biçimine baktığımızda, bu özelleştirme aynen 1980 Politikalarında olduğu gibi, bizim geliştirdiğimiz bir politika değil, bize dışarıdan sunulan bir projedir bu. Peki neden? Bunu Amerikalı Öğretim Üyeleri, tabii onlar paralarını Eczacıbaşı'ndan almadıkları için biraz daha haysiyetli Öğretim Üyeleri onun için. Mesela; bunlardan birtanesi, Onun ifadesiyle yansıtayım size bunu. Adam diyor ki, Biz bu Ülkelere borç verirken, sonradan bunlar bu borçlarını ödemek için canhıraş biçimde ihracaata yöneleceklerini ve bizim İhracaat kanallarımızı tıkayacaklarını hiç düşünmedik, diyor. Açıkça söylüyor bunu. Bu söylediği kitabın adı, "Latin Amerika Ülkelerinin dış borç sorunu ve İstikrar Politikası" diye geçen sene 1994'de çıkmış bir kitaptır bu. Bu Ülkeler, İhracaata yönelirken müthiş bir şekilde bizim ihracaat kanallarımızı tıkadı. Ve bizim hakikaten üretici firmalarımızın kar oranlarının daha da hızlı düşmesine yol açtı." ve rakamlarını veriyor. Bende şu anda oranlar yok. Burada da söylemeye gerek yok doğrusu. Finans Kurumlarının artıyor, Fakat üretici firmaların kar oranları düşüyor. Bizim Firmalarımızın da ne yapmaları lazım. Doğrudur, diyor. Bizim Firmalarımız gidiyorlar, madem onlar ihraç ediyor o kuruluşların mesela, Biz Karbon Siyahından ihraç ediyorsak Petkim'den. Ne bileyim yani başka işler yapıyorsak. Gidip oralardaki üretim ünitelerini, ama işe yarar, işte monopol vs. üretim ünitelerini ele geçirip, ya o ülkenin iç rantlarını almak, ya da onları merkeze aktarmak, ihracaat yaparak oradan. Yolunu tutuyorlar. Fakat bu ülkeler bilmiyorlar ki, diyor devam ediyor. Biz gidip onların ünitelerini aldığımız da ilkin işleri açılacak, bir takım adamlara iş istihdam edilecek. Fakat ondan sonra, kar transferine başladığımız da, Dünya Bankası ile karşılaştıkları muamele ile bile, çünkü o zaman karşılarında Dünya Bankası ajanları gibi, IMF ajanları gibi yarı kamusal böyle ajanlar, hani onlarda memurdur çünkü bir çeşit. Yüce Ajanları değil, bizzat borcu üzerinde hakim müzakere sürdürecektir işadamlarını bulacaklardır. Ve onlara hiç fırsat vermeyecekler. İşte

Türkiye şu anda buna gidiyor. Şimdi sattığı şeyler bunlar. Niçin Peki biz satıyoruz bunları. Dıştan kaynak bulabilmek için satıyoruz. Size bir anımdan da anlatayım; Bu ÇİTOSAN Satılmıştı. Yani Çitosan olayı bitmişti. Bir oturumda böyle, O zaman Oturum Başkanlığını Sayın Başbakan yapıyordu. O zaman Öğretim Üyesiydi daha. Bir adam böyle hücumla geldi. Bir arkadaşı vardı Kamu Ortaklığı İdaresinden, ona saldırırcasına, siz dedi, bir gecede bize kazık attınız. Bize dediği Sabancı'yı. Ben sonradan öğrendim. Bize dedi, düşünün bakın, Devlet Sabancı'yı bile atlatmış. Sabancı ki, herşeyi sağduyuyla biliyorsunuz, Bazen insan düşünüyor acaba Yarasayı, Pırasayı da o mu üretti. Anayasa'yı da o mu yaptı filan diye. Onu bile atlatmış Devlet. Bunu Fransızlara vermiş. Niye? Dış Borcu var Devletin çünkü. O adam Finans Koordinatörümüştü. Bizi bile atlattınız, bir gecede Fransızlara sattınız dedi. Fransızlar yoktu ama, orada iki tane İngiliz Profesör oturuyordu falan. Tabi neyse olay kapatıldı falan. Neden? Dış borcumuz var çünkü. O fabrika kaçta gitti bilmiyoruz.

Çimento ile ilgili verimliliğe bakalım. Çimento Üretimi, Türkiye'deki Özel Sektörünün verimlilik oranlarıyla, Kamu Sektörünün verimlilik oranları aynıymış. Fakat bu Çitosan gittikten sonra Kamu Sektörünün ki düşüyor. Çünkü en verimli bu beş fabrika dolayısıyla o özel sektöre gidiyor. Ama Fransızlar da ne bize vergi verdiler, ne de kar beyan ettiler. Bugün aynı şeyin yolcusuyuz biz.

Biraz da isterseniz bunun Sivil Toplum Liberalizm mantığıyla, tabi yani bunun Dünyadaki ideolojileride kuruldu. Dünya'daki Heig Fredman'a baktığımızda, Liberal sistemi öneriyorlar. Ve biz bunu zannediyoruz ki, biz herşeyi yapabileceğiz liberaliz. Arkasında birşey var bakın, Ekonomik Liberalizm diyorlar. Şimdiki bizim bu Yeni Demokrasi Hareketi falan da artık tam rekabet demiyorlar, Piyasa Ekonomisi diyorlar. Piyasa monopoldür de aynı zamanda. Piyasa ama o da piyasa. Ciddi monopoldür ama piyasadır o. Rekabet, Yok öyle bir olay. Onu da söylemiyorlar. Yalan söylemiyorlar, ama halkı aldatıyorlar. Yani kibar, nazik yüzlerle, parfüm kokularıyla halkı aldatıyorlar. Hadise budur. Şimdi bunlar da Ekonomik Liberalizm diyorlar. Yani sizin kafanızdan bir düşünce geçebilir, bunu gerçekleştirmeniz için gücünüzün olması lazım. Ekonomik alanda sizin gücünüz, cebinizle ölçülür. Yani cüzdanınızla ölçülür. Başka şeyinizle ölçülmez. Örgütle bile ölçülmez hatta. Neden ölçülmez. Avrupa'daki Sendikalara bakın, patır patır dökülüyor. Sizin cüzdanınızın gücüyle ölçülür bu. O güç kimde ne kadar varsa, hem bugünkü gücünü, hem ilerideki gücünü belirler, çünkü ilerideki güçte bununla belirleniyor. Bütün aslı budur. Bunun anlamı nedir? Devleti üretimden çekmektir. Üretimin anlamı nedir? Bugünkü üretim birşey değil, yani bugünkü KİT'leri alıp verseniz çok önemli değil. KİT'lere Devletin sahip olması neyi ifade eder aynı zamanda? Orada yatan rantlara, ki kay-

naktır. İleriye yönelik bu kaynakları nasıl kullanacaktır, hepimizin karar verdiği mantığını yansıtır. Ha! Bugünkü Devlet böyle midir? Haır. Devlete Sahip olursak ve bugünkü Devlete zaten sahip olamıyoruz maalesef. Devlet kimindir falan onu tartışabiliriz belkide. Açacağız o konuları. Ama Eğer Devlete sahip olabilirsek, yaratılan rantları, yani düşünün mesela; Diyelim ki Petkim kar edecek, Karabük kara geçecektir bundan sonra. Niye zarara giriyor. Artık onları hiç açmıyorum. Onlar çok konuşuldu. Geçtiğinde, bu karı birisi özel yat almak için mi kullanacak? Burada Üniversiteye girmemiş oğlunu yurtdışında okutmak için mi kullanacak? Yurtdışına mı transfer edecek bu parayı. Veysi Seviğ'in dediği gibi. Sıcak para bize gelsin diye. Çünkü Garanti, olayın hiçbir riski yok. Sıcak para gibi geliyor ve çıkıyor. Hiçbir yani o alan kuruluş zarar mı etti, Devlet riski yok. Burada riskleri var yatırımların tabiiyatıyla. Böyle riskten arınmış bir sermaye şekline mi dönüşecek? Buna o adam karar verecek. Ve o adamla ayrı karar verecek. Ötekisinde Devlet ve Biz karar vereceğiz. Bütün mekanizma, bunu ortadan atmaktır. Ve tabii bir de örgütlemeye baktığımızda, gerçi örgütlere ben pek fazla, ekonomik güç çok hakim olmaya başladı. Örgütlere bu bağlamda çok fazla inanmıyorum ama, Avrupa'da bakın onlarda yıkıldılar. Bugünkü Sendikacı sayısı oranına baktığımızda, Devlet Bugün bunları özelleştirdiği zaman, TÜRK-İŞ denen şey biter. Ondan sonra HAK-İŞ falan ne olur, onu da bilmiyorum doğrusu. Son olarak ET ve BALIK KURUMU'ndan bahsedeyim müsaadenizle. Et ve Balık Kurumu'na herkes diyor ki, Devlet asıl çok ucuza veriyordu, ve o bir aldatmacadır, eğer verecekse, satılacaksa hiç olmazsa işçilerine satılsın. Hayır. Yani bugünkü Kapitalistler böyle kapitalist olarak Analarının karınlarından doğmadılar. Yani onlar zamanla öyle oluyor. Şimdi HAK-İŞ olayı, büyük bir aldatmacadır. HAK-İŞ bunda bence oyuna geldi, fakat Devlet, Sayın Çiller çok bilerek, çok da güzel oynadı kendi açısından doğrusu. Karabük'de aynı olay. Şimdi 1.-TL.ya verdim. 1.-TL. verdiği şeyin aslında değeri var. Nedir onun değeri? Mesela diyelim ki, 1.000.000.-TL. değeri var, yahut 100.000.-TL. değeri var. Bilmiyorum. Ama 1.-TL.ya verdi onu. Alan işçi ona hiç para vermemiş, ama yüzbinde bir hissesi var. Götürecek onu satacak köşe başında. Orada kargalar bekliyor. Aksaray'da biliyorsunuz, Borsa Bankeri onlar ortaya çıktı. Bu hadise cereyan edecek. Ve o kadar güzel. Devlet şunu yapmamış olacak. Bizzat işçiye, afedersiniz bu salak adamlara yaptırmış olacak. Hadisenin boyutu buydu. Dolayısıyla Et ve Balık Kurumu'nu ucuz vermedi Devlet. Ama bunu hesapladı. Sonra kime peşkeş çekiyordu. Et ve Balık Kurumu değil aslında, kimler bunu alacak onlar için daha ucuz toplayacaktı, onlara çekmiş oldu.

Son birşey daha söyleyeyim sayın Başkanım Müsaadenizle. Et ve Balık Kurumu'nda ben Türkel'e katılmıyorum. Yani aynaya bakarken güzel olduğuna katılıyorum ama, bu fikrine katılmıyorum doğrusu. Et ve Balık Kurumu'nun biz falan ip-

tal ettirtmedik. Biz falan Amerika'daki serveti iptal ettirebiliyor muyuz? Orada da bağarmadık mı? Herkes de bağardı. Bunu başka güçler iptal ettirtti. Başka ilgili menfaat güçleri iptal ettirtti bunu. Biliyor muyum, ben de bilmiyorum doğrusu. Ama oradaki arsalarla ilgili, oradaki mekanizmayla ilgili güçler iptal ettirdi bunu. Yoksa bizim gücümüz ona falan yetmez. Böyle Et ve Balık Kurumu'nun satışı iptal etmeye falan yetmez. Yasaya baktığımızda, Yasa diyor ki, Bu kararın verdiği, Yani Özelleştirme Yüksek Kurulunun verdiği karar, hiçbir yargı denetimine tabi değil. Hiçbir yargıya gitmiyor. Kanunun Faşistini düşünebiliyor musunuz? Yani hiçbir Yargı Organına gitmeyen bir hüküm koyuyorsunuz ve oluşum tam bir monopol. Ve Başbakanın hakimiyetinde birşey tamamiyle. Ve bu yasa geçti Meclisimizden. İptal edilmedi. Birileri imza koydu oraya. Şimdi biz böyle bir Ülkede yaşıyoruz. Dolayısıyla tam bir keşmekeş içinde ben Sayın Başkanım bitiriyorum.

Ülkelerin dış etkilerden kurtulmasının yolları, tabiatıyla kapanmaktır. Bu iyi mi, bunu bilmiyorum. Tarihte gördüğüm iki ülke var kapanan, yani son tarihte, Akatları, Sümerleri. İki Ülke var, bir tanesi Japonya'dır. 1868'de 200 yıl kapanmıştır Batıya. O kadar kapanmıştır ki Japonya, Güney Doğu Asya'ya gidebilecek kadar sal yapmanın cezası idamdı. Gerekçe, Hıristiyanlar gelmesin. Çünkü Onların Dinleri farklı din biliyorsunuz, gelmesinler diye. Fakat iç birikimi ne yaptı. Biraz onları belki sorular gelirse temas edebiliriz. Japonya içte rekabete yönelik bir ekonomi politikası uygulamıştır. Güney Kore'de böyle. Yani Bürokrasinin başka bir hakimiyetinden kaynaklanıyor bu. Buna girmeyim şimdi.

İkinci kapanan ülke, Sovyetler Birliği biliyorsunuz, Demirperdeyle ördü etrafını. Sade bizi kendisine değil, kendisini de bize kapattı. Sonuç bilmiyorum, bunu da tartışıyor olabiliriz. Bizim tabi böyle bir şansımız yok. Yani bu bir şans mıdır, bilmiyorum. Böyle bir olasılık yok. Şans demeyeyim isterseniz olasılık yok. Tanzimattan bu yana yol geçen hanı olmuşuz. Gelen geçiyor, giden geçiyor. Bugün de böyle gerçekten. Böyle bir olasılık yok bizde. Bence gerek de yok bizde. Ama bizim en büyük eksikliğimiz, beşeri sermaye, insan kafamız. Şimdi bakın, Gümrük Birliğine giriyoruz, bütün gazetelerde, geçenlerde bir köşe yazarı arkadaşı okuyordum, CINDORUK'la galiba görüşmüş, inerken arabada şoför, yandan güzel bir BMW geçti diyor, Efendim Taksi şoförüne ne güzel araba değil mi, dedim. Abi biz de Gümrük Birliğine girersek, bu arabalar ucuzlayacak. Yani biz şimdiye kadar Dolar gözdük, şimdi ise ucuz mal gözlü olmaya başladık. Yani bu ülke fazla iflağ falan da etmez gibi geliyor bana. Biz bu dokuları, bu anahtar deliğini bizim kafamıza açtıkları sürece, biz iflağ olmayız doğrusu. Dolayısıyla bizim çok güçlü bir, hakikaten yani Gümrük Birliğine girerken, Sanayimi'nin nasıl ve neden terbiye olması lazım, bu bir. İkincisi;

Tüketicilerimizin galiba terbiye edilmesi lazım. Devletimizin terbiye edilmesi lazım. Bunların hepsi bir arada yapılamıyacağına göre, fazla durumumuz iç açıcı değil gibi gözüküyor bana. Çok teşekkür ederim.

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı)- Sayın ÖNDER'e biz de çok teşekkür ediyoruz. Tabi bu arada soruları olanlar soru kağıtlarına doldurabilirler. Soru kağıdı yeterince olmayanlar başka bir kağıda yazabilirler.

Biz konuşmaya başlarken Sayın Berksoy'da, Gümrük Birliği ile ilgili sözleri olacağını söylemişti. Ben önce sözlü ona vermek istiyorum. Daha sonra sırasıyla sorulara geçeceğiz. Buyurun Sayın Berksoy..

Prof.Dr. Taner BERKSOY (M.Ü.İkt. ve İdari Bilimler Fak.Öğr.Üyesi)- Efendim şimdi şöyle bir noktadayız diye düşünüyorum. 1995 Yılı itibariyle Türkiye Ekonomisini hem genel bir perspektiften değerlendirdik, hem özgün sorunlar açısından değerlendirdik. Geldiğimiz nokta da biraz içimiz kararmış vaziyette. İç Karanlığı iyi birşeydir. Eğer üretken biçimde kullanılırsa. Kötü birşeydir, eğer pasifist kaçmacı bir eğilime yol açarsa. Biz iflağ olmayız, çözüm değil. Biz bu işi beceremeyiz de, çözüm değil. Bize bunu yaptırmazlar da, çözüm değil. Bunların herbirinin çıkış yolunu bulmamız gerekir. Onun için belki o kadar karanlık bakmamak lazım. Onun için Ülkenin uzun dönemde eğilimlerine egemen olmaya çalışmak lazım. Bunun için en azından çaba göstermek lazım. Bakın şöyle bir tespitim var; Başlangıçta ben söyledim, arkadaşlarım da söyledi. 1980'li yıllarla başlayan bir süreç içinde Türkiye Ekonomisinin kimliği değiştirildi. Ve değişik. Yani şu anda 1970'lerdeki kimliği yoktur, karakteri yoktur. Daha başka kimlik ve karakter kazanmıştır. Bu, Dünya'daki değişimle uyumludur. Yani oradan gelen etkilere açık, ondan etkilenmiş bir şekilde hem ekonomiyi çözümlememiz, analiz etmemiz, İtem de yapısal olarak dönüştürmemiz gerçekleşmiş. Bu Dünya'dan gelen rüzgara genel olarak Liberalleşme, Liberalizm diyoruz. Şimdi ben bakıyorum, bu Liberalleşme işinden en fazla kim etkilendi diye. Şöyle de bir peyzaj var kafamda. Bizim Muhafazakar sağcılarımız var, onun biraz daha ötesinde Radikal diyebileceğimiz işte bugün köktendinci İslam veya Siyasetçi İslam tarafından temsil edilen, Radikal uçları da içinde barındıran bir siyasi bolluğumuz var. Orta Sol diyebileceğimiz bir Sosyal Demokrat Kitle var. ki bu kitle, 1980 öncesi yapılanmaya büyük ölçüde destek vermiş, büyük ölçüde kan vermiş bir kitle. Bir de işte sol'un radikal bir ucu var. Kim etkilendi bu Türkiye'den, bu Liberal akımdan? Liberal Akım sadece, demin de işaret edildi. Sadece Ekonomik Liberal yok. Bütün bir Dünya görüşü. Benim saptamam, en çok orta Sol etkilendi diye düşünüyorum. Solcular etkilendi bu liberalleşmeden. Ve un ufak oldular. Bunu Meslek Örgütleri için de söylüyorum, bunu Aydınlar için de söylüyorum, bunu siya-

si hareket için de söylüyorum, Siyasi Hareketin tabanı için de söylüyorum. Şimdi eğer bu 1980'li yıllarda gelişen rüzgar, bize uygulanması, ekonomiyi bir zeminden alıp başka bir zemine taşıyor ise ve taşınan zemine karşı itiraz var ise, taşınma biçimine ilişkin itiraz var ise, bunun dışarıdan kaynaklanan, İzzettin'in dediği gibi, bize empoze edilen bir görüş olduğuna ilişkin birşey var idiyse, içeride bir direnç uyardırması lazım. Bakıyorum Radikal Sağ, Liberalizmden hiçbir şekilde etkilenmedi. Ne siyasi anlamda etkilendi, ne siyasi liberalizm onları ilgilendirdi, ne ekonomik liberalizm onları ilgilendirdi. Şu andaki söylemleri de, Radikal Sağın, Köktenci Sağın, siyasi söylevi de Liberal değildir, Ekonomik söylevi de liberal değildir. Muhafazakar sağ hiçbir şekilde etkilenmedi. Şu anda muhafazakar sağ, bizim Merkez Sağın iki Partisinden bahsediyorum. Söylemleri itibariyle belki biraz daha liberal şarkılar söylüyorlar ama, eylemleri itibariyle kesinlikle değildir. Bakın, Parlamento'da duran Demokratikleşme Yasalarının önündeki en önemli engel, bu Bloktur. Ekonomik Liberalizmden de etkilenmediler. Nasıl etkilenmediler. Bunlar getirdiler bu işi uygulamaya. 1980'de bunlar taşıdılar uygulamaya. Ama hala Devlet Müdahalesini eskisinden olmayacak ölçüde keyfi biçimde kullanmakta hiçbir mahsur görmüyorlar. Bakın bugünkü Koalisyonun Orta Sağ kesimini temsil eden parçası, hersaat faize ve kur'a müdahale etmektedir. Ve belki serbest bırakılsa o kendi söylemleri yönünde piyasaya bırakılsa belki çok daha çabuk, belki daha fazla tahribat yaparak ama, belki çok daha çabuk hallolabilecek bir sorunu, kronik bir sorun haline getirmişlerdir. Bu tespiti, Liberalleşme de falan öyle kökte bir etkilenmeleri yok, onun için söylüyorum. Dönüyorum Sosyal Demokrat tarafa bakıyorum, bunlar fevkalade etkilenmişler. Bunlar Siyasi Liberalizme neresinden sahip çıksak diye koşturuyorlar ortalıkta. Bunlar Ekonomik Liberalizm, Dünyadaki Globalleşme vs. bir olgu olarak kabul ediyorlar. Buna nasıl uyum olabilir, bunun peşine nasıl takılabiliriz diye çözüm üretmek peşindedir. Radikal Sol zaten hiç ilgilenmiyor Liberalizmle. Onların zaten büyük bir problemi yok. Şimdi bu durumda, bu olan bitenden, bu krize sürüklenmeden, işte özelleştirmenin gelip dayandığı nokta, Gümrük Birliğinin bugün geldiği nokta, bunlar hakkında da bir iki birşey söyleyeceğim ama., bunlara kim karşı çıkacak? Bunlara karşı kim alternatif üretecek? Bu Alternatif üretme, karşı çıkmanın siyasi zemini, ekonomik zemini neresi olacak? Alıp Türkiye'yi eski düzene mi götürmek savunulacak? Yoksa, bu yeni oluşum içinde bir zemin tanımlanıp, o zemin üzerinde mi birşey yapılacak? Bunlarla ilgilenmiyoruz. Bana kalırsa bunlarla ilgilenmediğimiz sürece de, işte demin ki konuşmaların nokta noktasında kalırız. O son noktasında kalırız. Yani bizim üstümüze birşey empoze ediyorlar, dışarıdan geliyor bunların hepsi, yapabileceğimiz birşey yoktur, ben buna katılmıyorum. Bizim yapabileceğimiz çokşey olduğunu düşünüyorum. Yalnız dediğim gibi, o zemini çok iyi

tanımlayabilmemiz lazım. O zemin üzerinde de çok ciddi bir inşaat yapmamız lazım. Çünkü o zeminin üzerinde bir bina vardı, onu yıktık. İşte çok etkilendik bu işlerden yıktık. Şimdi onun yerine ne koyabiliriz, diye düşünmek durumundayız.

Bakın Özelleştirme, bir amaç değil. Belki Sağ düşüncenin özel mülkiyeti egemen kılmaya çalışan, buna karşılık Devletin en azından yönlendirici işlevi düşünülebilir. Ama araç olarak da düşünülebilir. Şimdi açıkça söyleyin, 1980 Önceki KİT Sisteminin savunulur bir tarafı var mı? Herkes kendi elini viedamına koysun, söylesin. Var mı? Çiftliğe dönmüş ve akıl almaz kaynak israfı yapıyorlar. Bunların içinde tabii çok büyük kuruluşlar var, çok etkin verimli çalışan kuruluşlar var. Ama O düzenin restorasyona, bir yeniden düşünmeye ihtiyacı var. Ve o yeniden düşünme içinde, Özelleştirmeyi araç olarak kullanabilmemiz lazım. Ne oldu. Biz Liberalleşmeden o kadar etkilendik ki, iki uca çekti bizi, bir kısmımız diyor ki, Katiyen Özelleştirmenin lafını dahi ettirmem. Bu bana saldırıdır. Öteki kısmı da diyor ki, Tamamını özelleştirsek ne olur. Bu tanımlanacak zemin içinde mutlaka bu özelleştirmenin araç olarak kullanılması lazım.

İki; Gümrük Birliği. 1979 Yılı'nın son günü itibariyle Türkiye, Dünyadaki 4-5 tane kapalı Ülkeden bir tanesiydi. O zaman Sosyalist Blok'da vardı. 4-5 tane kapalı Ekonomiden bir tanesiydi. Ve yine kriz içindeydi. Bakın bunları çok net olarak görmek lazım. Oralarda ayıklama yapmak lazım. Oralarda yenileşmek lazım. Bizim de yenileşmemiz lazım. Bizim de düşünce üretmemiz lazım. Şimdi bütün bu olay oldu, geldik, Eee biz geriye dönüp tekrar kapanacağız mı? Kapanırız. Şu anda belki kalmadı Dünya'da. Arnavutluk diyorduk hep, Arnavutluk bile açık-saçık müstehcen bir hale geldi. Ne yapacağız, geri mi döneceğiz. Değil. bu yeni zeminde açılmanın ölçüsü nedir, aracı nedir, aleti nedir bunu mutlaka konuşabilmemiz lazım. Gümrük Birliği bunlardan bir tanesi. Araç olarak düşünülmesi lazım.

Şimdi Bakın, Bizim Avrupa ile olan ilişkilerimiz Şizofreniktir, Çift kişiliktir, karakersizdir bu noktaya kadar. Hala da bu karakersizliği devam ettirmektedir. Biz Avrupa'yla ilk anlaşmamızı 1963 yılında yapmışız. Diyoruz ki, Biz şu tarihe kadar Ekonomimizi ayarlayacağız, ondan sonra Gümrük Birliği yapacağız; Ve bunun maksadı o zaman Avrupa Ortak Pazarına tam üye olmaktır. Tarihi belgedir, altına imza atmışız. Aynı yıl bir plan yapmışız, hiç bununla ilgisi yok. Diyoruz ki, biz ithalatı ikame edeceğiz, Gümrük duvarlarıyla ekonomimizi koruyacağız, yani bir tarafta biz bu gümrükleri sıfırlayacağız denen bir anlaşmanın altına imza atıyoruz. Bir taraftan da gümrük duvarlarının arkasına çekiliyoruz. Bu şimdi kimin kimi kandırdığı belli olmayan bir oyun. Geliyoruz Katma Protokole. Yine Katma Protokolün imzalandığı sene açık bir Gümrük Birliği Taahhüdü vardır. Takvimi bile yapılmıştır. Siz

bakmayın Tansu Hanım Şimdi bunu ben becerdim diyor, o işi beceren 1973'deki katma protokoldür. 1995 Yılında bütün gümrükleri sıfırlayıp, Gümrük Birliği yapacağız, diye. Onun altına imza atmışız. Aynı sene ikinci plan var, orada çok açık, birincisinden daha da açık bir şekilde, Biz Ekonomiyi koruyacağız, stratejimiz İtaliik hamle stratejisidir. İçeride yerli sanayilerimizi koruyacağız. Hemen hemen aynı aylarda imza attığımız ikinci belge diyor ki, şu takvim içinde biz bu gümrük korumasını kaldıracacağız, bütün korumaları. Şimdi bu şizofreniktir. Bunu mutlaka tesbit etmemiz lazım.

İki; Avrupanın bize merhaba dediği ilk anlaşmayı imzaladığımız günden bu yana geçirdiğimiz bir serüveni var. Bizim de var. Şimdi biz Avrupayla, hadi gene sizinle biz ortak olalım dediğimiz de, Tam Üye olalım dediğimiz de, o önümüzdeki proje, Ortak Pazar Projesidir. Yani bütünüyle Ekonomik yönü ağırlıklı olan bir projedir. Yani biz hadi ortak olalım. Hadi biz size Tam üye olalım dediğimiz de, bir pazara ortak oluyorsunuz demektir. Ondan bu yana Avrupa, Siyasi Birlik aşamasına girmiş. Şu anda Federal bir yapı içinde bir arada nasıl yaşayacaklarını, bunun kurallarının ne olması gerektiğini araştırıyorlar. Şimdi biz şaşırıyoruz, efendim biz 1963'de sizinle konuştuğumuzda biz Müslüman değil miydik, Müslümandık. Ekonomimiz geri değil miydi, geriydi. Biz esmer kara bıyıklı adamlar değil miydik, aynen öyleydik. Nasıl oluyor da bu bize 1991 senesinde getiriyor önümüze diyor ki, Siz kara bıyıklısiniz, İslamsınız, Kültürünüz de beter biz sizinle ortaklık yapmayız. Altına imza atmışsın 1963 yılında. Ben bu kara bıyıklı, kültürü kötü, Müslüman adamlarla ortaklık kuracağım diye. Şimdi bunu anlamakta zorluk çekiyoruz. Bunun anlaması da Avrupanın Şizofrenisi. Çünkü oradan buyana kendi eksenleri kaymış. Oradan bu yana artık pazar işinden çıkmış iş, bir arada yaşama kurallarına gelmiş. Şimdi bir arada yaşama kurallarında da çok da alingan bakmamamız lazım. Adamlar diyor ki, bütün bu söylediklerinin arkasında gizli olan şeylerden bir tanesi, bu da tabii onların şizofrenisi, onların da sakatlıkları var ama, bir kısmı da diyor ki, Ya arkadaş siz herhangi birşeyi araştırırken Karakola adam çekip dövüyorsunuz. Aranızda herhangi bir uzlaşmazlık olduğu zaman birbirinizi vuruyorsunuz. Olayları doğru dürüst soruşturmuyorsunuz, çoğunun faili meçhul kalıyor. Kendi aranızda neredeyse iç harbe varan bir takım çekişmeleriniz var. Etnik metnik diye insanları dövüyorsunuz perişan ediyorsunuz. Bu şekilde sizinle biz bir arada yaşayamayız. Yani Biz artık zarifleştik Basketbol oynuyoruz, siz hala kaba saba bir futbol oyunu oynuyorsunuz. Gelin şu Basketbolu öğrenin, öyle ortaklık yapalım. Şimdi bu tavrı anlayabilmek lazım. Bu tavırdaki haklı saptamaları anlayabilmek lazım ve ona göre bir şekilde bu işi götürmek lazım. Biz ne yapıyoruz, biz hala 1963'deyiz.. Tutturmuşuz diyoruz ki, Biz Pazar ortaklığı yapacağız. Biz Gümrük Birliğine girip, Pazar ortaklığı yapaca-

ğiz. Adam geçmiş oradan gitmiş. Bakın ben eminim bu geçtiğimiz birbuçuk iki sene içindeki müzakere sürecinde doğru yerde durulabilseydi, bu demin dediğim manzara doğru algılanabilseydi, onun gereği yapılabilseydi, biz bugün Gümrük Birliği anlaşmasını imzalardık. Ama o anlaşmanın içinde mutlaka tam üyelğe bir atf yapılırdı en azından. Serbest dolaşıma bir program içinde mutlaka bir atf yapılırdı. Bunların hepsini koyduk kenara. Biz hala Pazar Ortaklığındaız. Pazar Ortaklığı yapacağız da, Ekonomiyi açacağı da falan filan. İşte demin Türkel söyledi. Dünya öyle bir yere geldi ki, sizin kimseyle de artık Gümrük Birliği yapmanıza da ihtiyaç yok. Gümrükler paldır küldür iniyor. Dünya bütünü zaten bir serbest ticaret alanına dönüştüyor. Belki akıllı olan, ek taahhütlerin altına girmeden bu işi yapmak idi. Ama bizim kafamız hep Pazar Ortaklığında kaldığı için, bir de bizim araba iki vitesli biliyorsunuz, bir Tekstil vitesi var, bir de gıda diyoruz. Orada da çok emin değilim ama, gıda işinde iki vitesli. Adamlar 10-12 vitesli Dağ arabası kullanıyorlar. Bu perspektifi değiştirmedığımız müddetçe, Gümrük Birliğinden ciddi bir yarar gelmesi de mümkün değil. Samimi söylüyorum, Ciddi bir zarar gelmesi de mümkün değil. Dediğim gibi, ben seninle Gümrük Birliği yapmıyorum desen, GATT Kurallarına uygun olarak zaten sen o korumayı bir şekilde düşürüp, ekonomiyi dışarıya açmak zorundasın. Gelecek olan şey nedir. İşte üçüncü ülkelerle karşı bir ortak gümrük uygulayacağız. Bunun dışında da öyle çok büyük birşeyi yok. İşte beklentiler var, yabancı sermaye gelir vs. diye.

Avrupa olayına düzgün bakmamız lazım. Oradan gelen taleplerin tamamını da pis emperyalistler gene bizden birsürü birşey yapıyorlar diye, bakmamamız lazım. O talepler içinde haklı olanlarda vardır. Biz hala hakikaten birşeyi çözemediğimiz zaman adamı karakola getirip dövüyoruz. Öye değil mi? Ve bunu yapmamamız lazım. İnsanca yaşamamız lazım. Bu oyunu, böyle oynamamız lazım.

Şimdi birkaç tane soru var, onlara kısaca değinmek istiyorum. Bakın burada çok ilginç bir soru var. Ekonomik krizden çıkış yolu olarak Adil Düzenden bahsediliyor. Adil Düzen Ekonomimizi nasıl bir çıkmaza sokar? 1970'lerin sonunda nasıl bir çıkmaza girdiysek aynı çıkmaza sokar. Çünkü Adil Düzen denen şey, bütün o savsatalar, çünkü acayip safsata tarafı da var. Bütün onları bir tarafa koyarsanız, bizim 1950-1960-1970'li yıllarda uyguladığımız modelin kötü bir örneğidir. İlaveleri vardır. Mesela bir İslam Ortak Pazarı, Riyal diye ortak bir para biriminden bahsediliyor. Adil Düzen, kötü bir rüya gibi birşey. Onun üzerinde fazla durmaya gerek yok. Ondan birşey olacağı da yok. İşte olacağı şey, Erbakan'ın bir dönem sanayileşme hamlesi vardı, her tarafa bir blok beton bırakıp dolaşırdı. Samimi söylüyorum onun ötesine geçmesi mümkün olmayan birşey. Onun dışında bir yenilik de yok. Onun dışında yenilik nerede olması lazım, benim kendi düşünceme göre Dünyayı

daha iyi algılayan yenilik olması lazım. Biz belki buradan şunu söyleyebiliriz, Biz onu savunursak, biz daha Dünya dönmüyor dönmüyor falanı düşünmeye başlarsak, Adil Düzenle aynı yere düşeriz gibime geliyor.

İşadamlarımız, Gümrük Birliğine hazır olduklarını, Sanayinin daha da canlanacağını ve ekonominin düzeleceğini anlatıyorlar. Bu konudaki düşünceniz nedir?

Bakın şimdi şöyle birşey var. Ekonomik gelişme kaynak kullanmayla oluyor. Ne kadar fazla kaynak kullanırsanız, o kadar daha hızlı gelişiyorsunuz. Üretim kapasiteniz genişliyor. Şimdi bizim Türkiye'de, Ülkenin Ekonomisinin temel bir sorunu var. Bizim Ülke kaynak üretmiyor. Biz tüketiyoruz. Tasarruf ettiğimiz ufak bir miktarı da, üretime büyük korumalar, büyük sübvansiyonlar, büyük rantlarla çevirmeye alışmışız. Şimdi bunların hepsini aldığımız zaman bizim zaten İşadamları takımı çuvalladı gitti. Artı, Adamların bir de boyutunu da daralttık. Bakın şimdi Bizim Holdingler ne yapıyorlar, İnşaat yapıyorlar. Pastane açıyorlar. Diskotek açıyorlar. Son 15 senedir ciddi birşey yaptıkları yok. İşte Toyoto Projesini çıkarın dışarıya. Bunlardan gelen ciddi birşey yok. Ben bir tanesine sordum, Bakın siz yeri geldiğinde biz Sanayiciyiz diye konuşuyorsunuz. Ayrıca gittiğiniz yerde de bunlara sanayici diye itibar ediliyor. Ön sıralara falan oturtuyorlar, böyle kapılarda karşıyorlar, poh poh-layarak getiriyorlar. Dedim ben, bunların hepsini Türkiye'de yaşıyorsunuz, son 10 senedir işte hakikaten bunlar Boğaz kenarında Diskotek açtılar, bilmem nerede pastane açtılar, otel açtılar bunu yapıyorsunuz. Küstü adam benimle konuşmuyor. Yani çok enderdir, Dünyada sanayide kaynak üretip, pastane ve diskotek yatırımı yapılması çok enderdir. Sanayiciler şimdi birazcık daha mantığa uygun birşey yapıyorlar, en azından sanayicilikten vazgeçtiler, rantıye oldular şimdi. Faizle para kazanıyorlar. Mesela; Eski bir İstanbul Sanayi Odası Başkanı var, o kafayı takmış bu faiz işine. O garibim de diyor ki, Faiz çok yüksek olursa sanayide maliyetler çok yüksek oluyor, çok zorlanıyoruz falan filan. Her Sanayi Odası Meclis Toplantısında bunu söylüyor. Barbar bağırıyor faizler düşün falan diye. Birgün çekmişler bunu kenara demişler ki, sen bu faiz işinden biraz vazgeç. O kadar fazla söyleme biz parayı faizden kazanıyoruz. Bakın Sanayi Odasının yayınladığı 500 Büyük Firmanın Bilançosu var. Birkaç senedir Faaliyet dışı gelirleri, Faaliyet Gelirlerinin üstündedir. Şimdi bu tür birşeye İşadamlarımız Gümrük Birliğine hazır olduklarını, Sanayinin daha da canlanacağını, ekonominin düzeleceğini anlatıyor. Çünkü bizim İşadamlarının son 15 senedir mantığı bu. Butür mantıkla canlanmak mümkün değil. Tersine, belki rant gelirleri falan da azalır, iyice perişan olurlar diye düşünüyoruz. Sanayinin canlanması böyle olmaz. Sanayinin canlanması, Ekonomideki fazlayı büyütüp, bunu uygun biçimde sanayiye aktarıp, sanayiye yatırmakla olur. Bunun koşullarını sağlayabil-

mek gerekir. Ve şimdi yeni bu Gümrük Birliği veya Dünyadaki Ticaret anlayışı diyor ki, bunu artık kapalı kapılar arkasında yapmayın. Bunu, nerede rekabet gücünüz varsa, bu kaynakları oraya yatırın, orada kullanın. Onun yolunu bulmak lazım.

Gümrük Birliği anlaşmasıyla Türkiye'ye getirileri ile götürüleri arasında bir karşılaştırma yaparsak kısa dönem içinde bekledikleri, Türkiye buna tam olarak hazır mı?

Şimdi bakın benim bu sıralarda en çok kızdığım soru bu. Sanayicilerde söylüyor bunu. Türkiye hazır mı? Biz hazır mıyız? 1973 senesinde oturmuş bir takvim yapmışız. 22 senedir biz bu adamları hazırlıyoruz. Daha doğrusu hazırlanıyor olmaları lazım. Şimdi sen hazır mısın? olur mu. Eğer sen yapısal olarak külliye ümitsiz idiyen, 22 sene önce bu işi yapmazdın. Şimdi 22 sene geçmiş, 22 senedir biz bunları yapmadığımız da yok ha. Teşvik verdik, vergi almaktan vazgeçtik. Bilmem ne yaptık. Ucuz kredi verdik. Hepsini yaptık bu adamlar buna hazırlansın diye. Hala Türkiye hazır mı? Hazır olması lazım açıkçası. Eğer bu kadar çabayla bu sanayi ayakta duramıyor ise, çünkü bunlara kaynak veriyoruz. Bizim kıt kaynaklarımızı kullanıyorlar. Bu kadar çabayla bunlar ayakta duramıyorsa, bunların peşine düşmelidir. Yarın öbür gün bunların bir kısmı da tasfiye olması lazım. Şimdi ne demek tasfiye olması? Milli Kuruluşlar tasfiye olur mu? Onlar Milli Kuruluş. KİT'leriniz ne? KİT'leri şakır şakır tasfiye ediyorsunuz. Niye tasfiye ediyorsunuz? Bunlar kaynak israf ediyorlar. İşte Bakın Gümrük Birliği kaynak israf edenler etmeyen özel Sektör için tam bir turnusol kağıdı buyurun gelin rekabet edin diyorsunuz. Nasıl yapacağım? İşte 22 senedir biz sizi buna hazırlıyoruz, bütün kaynaklarımızı da verdik emrinize. Eee biz tasfiye olduk. Hazırlık sorusuna böyle bakıyorum. Bunun dışında getirileri ne? Götürüleri ne? Ucuzluk falan gibi bir götürüsü yok. Bakın kimsenin hiç dikkat etmediği birşey var. Şu anda biz, Hazine Finansmanı sağlansın diye döviz kur'unun üzerine oturmuş vaziyetteyiz. Şu anda biz, Merkez Bankası Bilançosu daha yakışıklı görünsün diye döviz kur'unun üzerine oturmuş vaziyetteyiz. Yani şu anda Türk Lirasını değerlendiriyoruz. Sıcak para gelecek, hazine finansmanını sağlayacağız. Bu şekilde de yıl sonuna kadar götürüleceğimiz anlaşılıyor. Yani biz 1995 yılını 1996'ya devirirken Türk Lirası aşırı değerli bir kur'la gireceğiz. Türk Lirasının aşırı değerli olan kur'u, biliyorsunuz İthalatı çok özendirir, ihracaatıda biraz daha az cazip hale getirir. Biz bu kur'la Gümrük Birliğine girdik. Ne olacak Gümrük Birliğinin ilk etkisi? Bırakın o ucuzluğu, müthiş bir ithalat patlaması olacak. Allah bilir bunların hepsinin anlaşmaları yapıyordur. Bu her yerde oluyor. Bakın Yunanistan girdi, büyük bir ithalat patlaması var. Bizde de olacak. Bunu beklemek lazım. İhracaatta da çok büyük bir değişme olmayacak, çünkü bizim tekstil vs. gibi şeylerimiz dışarı-

ya zaten ihracaattmız sıfır gümrükle gidiyordu oraya. Büyüklük bir kıpırdama olmayacak. Dolayısıyla, şimdi biz böyle ithalaatın hızla artacağını beklediğimiz bir dönemde, ithalaatı daha da özendiren bir kur'la gidiyoruz. Normalde şimdi bu ithalaat şeyini, burada eğer piyasa uyacaksanız ki, bu anlaşmalara imza attınızsa uyacağız taahhüdünde bulunuyorsunuz. Bunu yaptığınız takdirde, eğer kur'a da müdahale etmiyor iseniz, bu ithalat patlamasının kur'u yükselmesi, Türk Lirasının değer kaybetmesini durdurur. Frenler. Yok biz hala şimdi bir taraftan Gümrük Birliğine girelim, bir taraftan hazine finansmanıyla bu sıcak parayı alalım, bir taraftan Merkez Bankası Bilançomuz yakışıklı dursun diye kur'un üstüne oturursak, bakın ben size söylüyorum, 1996 Yılında ithalat iki patlayacaksa, oniki patlayacak. Ve biz eğer bu kur üzerinde oturmayı devam ettirirsek, Biz 1996'nın engeç Eylül, Ekim'i 1994'ün başında çarptığımız duvara iki misli hızla çarparız. Kısa dönemde benim görebildiğim getirebileceği şey bu. Onun dışında ucuzluk olmaz. Neden olmaz, eğer normal bırakırsanız işte, o ucuzluk olmasını zaten kur'un yükselmesi engeller. Bu piyasa Ekonomilerinde, bu tür şeye girenlerin açık pazar haline gelmemesinin güvencelerinden biri, o kur'dur. Ben biliyorum, Benim okuldaki çocuklar da Gümrük Birliğine girsek de ucuz Blujin alsak diye bakıyorlar. Ve işte ucuz blujin, kur'u değiştirdiğin zaman bugün dört misli olur, bu kur'un Türk Lirası fiyatı Blujinin. Alan da alamaz hale gelir.

Avrupanın Türkiye'ye bakışındaki değişiklik, acaba Türkiyenin jeopolitik konumundaki değişiklikle ilişkilendirilemez mi. Sosyalist sisteme karşı görülen Türkiye'ye o dönem de daha ılımlı yaklaşıyordu, diyebilir miyiz.

Şimdi tabii jeopolitik ağırlığımızın değiştiğini kabul etmek zorundayız. Yalnız bakın ekonomi işi başka. Ekonomide hakikaten tüketmekten vazgeçmeliyiz. Biz Türk Milleti olarak tüketimi çok seviyoruz. Çünkü beklentilerimiz çok yüksek. Biz 1950'lerde küçük Amerika olma hülyasıyla yaşadık. 1960'larda planlarda hemen İtalya'yı yakalıyorduk. Daha sonra Çağ Atlama öğretildi bize. Bunlar hep bizim kafamızda yerleşmiş motiflerdir. Şimdi bunlar bizim hep beklentimizi yükseltir, biz hepimiz çok iyi yiyeelim, çok iyi gezelim, arabamız olsun, evimiz olsun onları isteriz. Ve onları yaratacak kaynakları hiç zahmete katlanıp üretmeyiz. Tasarruf etmemiz lazım, bunları bizim değil de çocuklarımızın yapabilmesi için. Bizim şimdi onları yapmamamız lazım aslında. Çocuklarımızı da çok sevmeyiz. Ama bunları da yaparız. Dolayısıyla bizde çok çok kıt olan kaynakları kullanıyoruz bu işler için. Şimdi çok olan kaynakları, efendim jeopolitik ağırlığın burada olmaktan ziyade, bana kalırsa biraz iktisadi akılla kullanmak lazım. Ve şimdi şu anda Dünya Ekonomisinin içinde bulunduğu koşullarda da, kimseye böyle jeopolitik ağırlığı şu kadar, bilmem ne ağırlığı bu kadar diye böyle birşey de yapılmıyor. Ama, Jeopolitik ağırlığı-

mızın değiştiği, Avrupanın da bundan etkilendiği, en azından Sosyalist Blokun çöküşünden Avrupanın fevkalade etkilendiğini kabul etmek zorundayız. Buna göre de birşey oluşturmak zorundayız. şimdi benim hiç anlamadığım şey şu; Ya bunlar bunlar oluyor, biz birşey yapamıyoruz. Ya bunlar bunlar oluyorsa, siz de politikalarınızı bu olduğu varsayımından hareketle düzenlersiniz. Bunların hiçbirini yapmayalım, hareketsiz duralım, ondan sonra da bizi dövüyorlar diyelim. Yani bir kavgaya giriyorsunuz, iki eliniz cebinizde. Çıkıyorsunuz yine eliniz cebinizde. Hiçbirşey yapmıyorsunuz, bir de amma da dayak yedik diyorsunuz. Çıkarın elinizi cebinizden, belki bir iki birşey de siz yaparsınız. Böyle düşünüyorum. Çok Teşekkür ederim.

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı)- Biz Teşekkür ederiz. Sayın Berksoy'a sorular sonradan geldiği için biraz vakti uzun kullandı ama, ilk konuşmasında kısa kullanmıştı. Sorulara cevap sırası Sayın Öztin Akgüç'de.

Dr. Öztin AKGÜÇ (Ekonomist-Yazar)-Çok teşekkür ederim. Sorulara geçmeden evvel bir genel görüş söylemeye çalışayım.

Bir fikir ortaya atıldığı zaman, bir sav, bir teori ortaya atıldığı zaman. Bunu kim ortaya atıyor? Niçin ortaya atıyor? Kimin yararına bu? Ne gibi sonuçlar doğuruyor, bunu düşünmemiz lazım. şimdi bakıldığı zaman, birçok fikrin hep Batıdan geldiğini görüyoruz. Batı niye bazı fikirleri üretiyor, ortaya atıyor. Bazen empoze ediyor, bazen ses yararları vasıtasıyla Medya aracılığıyla bunu kabul ettirmeye çalışıyor. Çünkü o görüşlerin, o tezinin ardında kendi çıkarları yatıyor. şimdi bu, Klasik İktisattan beri var. Klasik İktisatçılar şunu görmüşlerdir, yanlış söylüyorsam düzeltsinler arkadaşlar. Ekonomiler eğer dış ticaret yoluyla açılmaz iseler, sonuçları durgunluktur, demişlerdir. O halde bunun supabı nedir. Bunun supabı, dış ticarettir demişlerdir. İşte bu ta Ricardo'ya kadar gider. Dış ticaret yoluyla kendi ekonomilerindeki durgunluğu sömürgecilik vs. yoluyla açmaya çalışmışlardır. Peki kapalı bir İngiliz Ekonomisi düşünün, batar İngiliz Ekonomisi. Yani Bugünkü refah seviyesine ulaşması mümkün değil. Ve bütün teoriler bu noktadan kaynaklanmıştır. şimdi bu ortaya atılan küreselleşme, globalleşme, Uruguay Raund filan... bunlar ne yapmaya çalışıyor? Bunlar, yine Dünyadaki dış ticareti geliştirelim, dış ticareti geliştirelim tamam. Bu kimin yararına olacak dış ticaret geliştiği zaman. Sen ileri teknoloji kullanıyorsun, senin bilgi düzeyin daha yüksek, sen daha değişik, demin Sayın Berksoy'un söylediği gibi, 12 vitesli araba kullanıyorsun. Ben ne kullanıyorum? Benim neyim var? Benim pek birşeyim yok. İşte sen de bunun yan etkilerinden yararlanırsın. şimdi tabi şöyle Dünya'ya baktığımız zaman, bugün Gelişmiş Ülkelerde kişi başına Ulusal gelir 25.000 \$ -28.000 \$ bizde hala 2.000 \$. Biz 1950'lerde 1960'larda baktığımız zaman, mesafe bu kadar büyük değildi. Diğer Ülkelerle de bu kadar bü-

yük değildi. O halde bu ortaya atılan düşüncelerin ardında, belli çevrelerin çıkarları vardır. O çıkarlar şu veya bu şekilde ses yarıları vasıtasıyla da empoze edilmektedir. Tabii Amerikanın şöyle bir düşüncesi de vardı Sovyet Rusya'ya karşı; Bir Ülkede kendisine bağımlı bir İşadamları grubu yaratmak. Çünkü kendine bağlı bir İşadamları grubu yarattığı zaman kendi politikalarını daha kolay uygulatabilirdi. Ve bunu yaratmaya çalışmıştır. Dikkat ederseniz Amerika, kendisine bağımlı bir İşadamları grubuyla, Bürokratik bir grup yaratmıştır ve bunda da başarılı olmuştur birçok ülkede, Latin Amerika'da da olmuştur, bizde de olmuştur. Şimdi meselelere bakıldığı zaman bu açıdan değerlendirmemiz gerekir. Yani bu ortaya atılan fikir, sonuçta kimin yararına olacaktır.

Şimdi 1980'de de çeşitli fikirler ortaya atıldı. Liberalizm dendi, Serbest Pazar Ekonomisi dendi, filan. Sonun da şu oldu Türkiye'de; Türkiye'de Gelir Dağılımı daha da bozuldu. Üretkenlik daha da azaldı. Gelir-Servet belli kişilerin elinde toplandı. Şimdi ben sanıyorum ki, bu özelleştirme olsun, Gümrük Birliği olsun, meseleyi hep bu açılardan düşünmemiz lazım. Ben çok kadereci de değilim yani, mücadelede edelim diyorum. Mücadele kiminle edilir, mücadele insan kaynağı ile edilir. O itibarla, bence bir ülkenin en büyük zenginliği, insan kaynağıdır. İnsan kaynağının belli becerisi olacak, belli bir direnci olacak, belli mücadele gücü olacak ki, siz birşey yapabilirsiniz. Bugün eğer Pasifik gelişmiş ise, orada belli bir üretkenlik olmuştur. Kendilerine göre bir plan anlayışı içerisinde bunu gerçekleştirmişlerdir. %7-%8 büyüyorlarsa eğer o ekonomiler, Bugün Japonya belli bir ağırlık kazanmış ise, bu belli bir birikimin, belli bir özverinin sonucudur. O itibarla eğer Türkiye birşey yapacaksa, belli bir birikimle, belli bir özveriyle yapacaktır. Yoksa, ben dış kredi kullanacağım, dış kredi kullandığım zaman işte bu seneyi atlatırım, gelecek sene daha kötü bir duruma düşerim. Benim için önemli olan nedir, bu seneyi atlatıp 1996 seçimlerinde durumu biraz daha kurtarmaktır. Tamamen yıkılmaktan kurtulmaktır. Şimdi bakın eğer bugünkü Kamuoyu yoklamaları doğru mu, yanlış mı çok iyi bilmiyorum ama, birden Çiller üçpuan fırlayıvermiş. Ne oldu, Çiller ne yaptı, aslında hiçbirşey yapmadı. 1963'de imzalanmış bir ANKARA anlaşması, 1972'de anlaşmış olan bir protokol, henüz hiçbirşey yapılmamış vaziyette. Ama medya öyle bir dolduruşa getirdi ki, Medyanın da arkasında hangi güçler olduğu tartışılabilir. Bugün üçpuan ileri atılabiliyor yani. Kaldı ki bu Gümrük Birliği uzun vadede Türkiye'ye ne getirir, ne götürür. Türkiye bunu getirmek suretiyle nelerden fedakarlık ediyor, ne kazanacak. Bunun da açık bir tartışması yok. Ortada sadece tartışılan, ucuz mal alacağız, işte BMW ucuz gelecek, işte Tofaş teneke araba üretiyor. Bütün söylenen de bu yani. Sonuçta buna geliyor olay. Bir ülke eğer kendisine empoze edilmeye çalışılan fikirlerle karşı fikir üretmiyorsa, yahut bunları doğru kabul ediyorsa, bunların ardındaki

nedenleri göremiyorsa, kimin çıkar sağlayacağını göremiyorsa o zaman baştan zaten mahkum oluyorsunuz. Bu itibarla ilk yapılacak şey, bence Türkiye'de bir Kamuyu mücadelesi yapmaktır. Bunun da yolu siyasetten geçiyor galiba. Yarın öbür gün siyaset belli kişilerin emrindeki onların mağalarına kaldığı müddetçe Türkiye'nin belli bir çıkış yolu bulmasına da imkan yoktur. Bunu da 1950'den beri görüyoruz işte, bir çıkış yolu bulamıyoruz. O nedenle, bence Türkiye'de ciddi bir iş yapılacaksa, bu gibi toplantılardan ziyade, siyasi partilere girilmeli yahut oluşturulmalı, bunun mücadelesi verilmeli. Şimdi bunun mücadelesini biz vermiyorsak eğer, özveride bulunmuyorsak, birikimlerimizi eğer yatırımlarda kullanmıyorsak, gerçek anlamda ekonomik anlamda kullanmayıp da, tutup bütün meselelerimizi repo'da, hangi Banka üç puan fazla veriyor, ya da Mark'a mı yatrayım, Dolar'a mı yatrayım hesapları içerisinde geçirirsek, perspektifimizi böyle çizersek tabiki Türkiye'nin birşey olmasına imkan yok. Birşey olacaksak, belli bir amaçlar konur, belli idealler konur. Bunun politikaları çizilir, bunun özverisi, birikimi yapılır ve mücadelesi de verilir. Bunlar verilmediği müddetçe, bence tabiki birşeyler yapalım ama, yapmanın yolu da bu galiba. Yoksa birşey yapalım demenin de, somut bir sonucu yok. Şimdi bunlar, benim genel olarak göreceğim husus.

Özelleştirme konusunda da şunu söyleyeyim. Mesela deniliyorki, Döviz girer, dövizle de borcumuzu öderiz ve faiz yükümüz azalır. Tamam. Faizi ilkyıl azalttınız, ikinci yıl adam ne götürecekt sizden. Yabancıya sattıysanız. Bu sefer hem ana parasını, hem de kar payını götürür. Satan şu an derki, iki hamle ilerisini görtüyorsunuz yani. Biz o iki hamle ilerisini bile göremiyoruz. Bir hamleyi bile yanlış oynuyoruz, santraç oynarken. Yanlış yerlerde söylüyoruz tabi. İkinci hamlenin ne olabileceğini göremiyoruz. Söylentilerin çok genel laflar ama, sanıyorum ki bu genel laflar önemli bence., teknik sözlerden.

Şimdi diğer Teknik Sorulara cevap vermeye çalışayım. Gümrük Birliği dış ödemeleri nasıl etkiler?

Şimdi ilk yıllarda, Sayın Berksoy'da söyledi, bir ithalat patlaması olacak. Bunu 1950'de de yaşadık, 1980'de de yaşadık, 1990'larda da yaşadık. Tabi bir süre sonra Kur'lar yükselecek. Çünkü siz netice itibariyle kazandığımız kadar döviz kullanırsınız uzun vadede. O nedenle bir süre sonra kur'lar yükselecek, ithalat talebinizde azalacak. Siz döviz üretmediğiniz, kazanamadığımız müddetçe de çok büyük ithalat yapmanıza imkan yok. Ancak üretken olduğunuz müddetçe, döviz kazandığımız müddetçe ithalatınızı arttırırsınız. Öbür türlü çok kısa vadeli olur bunun etkisi. O nedenle, Gümrük Birliğinin uzun vadede etkisi ne olur? dersiniz. Uzun vadede bence Gümrük Birliğinin etkisi, eğer Türkiye kendisine doğru dürüst yollar çizemezse, be-

nim kanaatim şu olacaktır; 1950'li 1960'lı İktisatçıların fikirlerine dayanarak söylüyorum. Yani bize ancak ne kalır? Onların geliştirmedikleri, çevre sorunu yaratan, katma değeri az olan sanayiler, iş alanları bize kalır. Daha ileri teknoloji kullanan, Katma Değeri daha yüksek olan alanlar ise Batının elinde kalır. Siz bir Çevre Ülkesi olarak belli alanlarda, yani onların kendileri açısından çok ekonomik görmedikleri alanları da siz iş bölümünde yararlanırsınız, bence sonuç da bu olur gibime geliyor. İnşallah böyle olmaz. Ama yani İksitaçlar da bunu böyle görüyorlar, esas bu işi bilen iktisatçılar. Ben de böyle görüyorum. Yani neticede sonuç böyle olacak.

Türkiyenin tabii bir sorunu var. Türkiye'de özel kesimden çok söz ediyoruz. Bana göre Türkiyenin enbüyük eksikliklerinden biri, girişimci yokluğu. Yani gerçek anlamda özel girişimci yok. Girişimci pazar bulacak, üretim teknolojilerini uygulama alanına sokacak, Üretim Faktörlerini bir araya getirecek, yeni ürünler geliştirecek filan. Mücadeleci, yaratıcı, yenilikçi işadami yok bizde. Görüyorsunuz ortaya çıkan işadamları, dedikodu da yapmayayım ama, söyledikleri sözlere bakın, yaptıklarına bakın, bir de Devleti soymaya bakıyorlar. Devleti kandırıp, Devlettten nemalanmak meselesidir bu. Bir eksikliğimiz de bu işadami. Batıyla mücadele edeceksek, Serbest Pazar Ekonomisinin en önemli faktörü, girişimcidir. Bu mücadeleyi girişimci verir. Çünkü girişimci yeni malları üretecek ve yeni teknolojiyi uygulayacaktır, yenilikçi olacaktır vs. Bizim böyle girişimcimizin olmaması bence çok büyük bir dezavantajımız gibi geliyor.

Yeni bir Borç alımı, yeni bir yük getirmeyecek mi? Diyor Sayın Tahsin YEŞİLDERE. Evet yeni bir yük getirecek. Ama uzun vadeli politika değil ki. Bence IMF buna göz yumuyor, sebep; Bir dahaki seçimde DYP ve Tansu Çiller tamamen yıkılmasın diye. Biliyor ki, biz bu sene de dış kredi kullanamazsak, biz 4-5 Milyar Dolarda bu sene dış borç ödemek zorunda kalsak, enflasyonu %150'lerde de tutamazsınız bu şeşe. Döviz de böyle 60.000.-TL.larda filan da tutamazsınız. O bakımdan bu bir yıllık politika. Bir yıllık politikada amaç, durumu seçime kadar idare etmek. Yoksa bu uzun vadeli bir politika olamaz.

Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi sorusu var. Bence Kamu Bankalarının Özelleştirilmesi söz konusu olamaz. Çünkü Kamu Bankaları belli amaçlar için kurulmuş ihtisas Bankalarıdır. Yani bugün belki o ihtisasları çerçevesinde kullanmıyoruz ama, öyledir. Ziraat Bankasının fonksiyonu öyledir. Ziraat Bankası adı üstünde Tarımı Finanse edecektir. Özel Kesimi hiçbir zaman özel Bankalar Tarımı finanse etmezler. Çünkü Tarım son derece riskli bir alandır Bankacılık alanında. Bu daima Kamu desteği ile olmuştur Dünyada. Bakın Fransa'da bile bu işte kredi veren Kamu Bankasıdır. Dünyada tarımı destekleyenler Kamu Bankalarıdır. Sonra diğer bir Ban-

kamız, Emlak Bankası. Bu da zaten Konut sektöründe. Yine Konut meselesi ihtisas işidir. Batıda bu da bir ihtisas alanıdır. Esas bizde yanlış olan Ziraat Bankasının, Emlak Bankasının yanlış yaptığı iş, kendi ihtisas alanlarından çıkıp, kuruluş alanlarından çıkıp, özel kesimi destekleme politikaları, özel kesime kaynak aktarma politikaları. Yanlış olan odur bence. Özelleştirilmeleri değil, yaptıkları yanlıştır. Halk Bankasının amacı nedir? Halk Bankasının amacı da küçük esnaf ve sanatkarı desteklemektir. Dünyada da bu böyledir. Burada da İhtisas Bankaları vardır Küçük esnaf ve sanatkarı destekleyen. Vakıflar Bankasını zaten özelleştiremezsiniz. Yani öyle bir iradeniz yok sizin. Onun dışında iki tane daha kalıyor Sümerbank. Onu zaten satıyorlar galiba. Bir de Etibank kalıyor. Eximbank'ı zaten satamazsınız, İhracaatçıya ucuz kredi veriyor. Devlet vermezse kim ihracaatçıyı destekleyecek? Bir Banka desteklemediği için zaten Eximbank'ı kurmuşuz. İller Bankası zaten yerel yönetimlere kredi veriyor. Özelleştirilmesi sözkonusu değil. Devlet Bankaları da bunlar. O bakımdan bence orada da bir yanılma var "Özelleştirelim" lafında.

Merkez Bankasının Döviz Politikasını uygun görüyor musunuz? Merkez Bankası, sanıyorum ki yine 1990'lara döndük. Yani 1990'larda biz ne yapıyorduk, Faiz arbitoloji dediğimiz bir olay. Faiz Arbitolojinin yaratılması için Türkiye'deki faizleri biraz yüksek tutacaksınız, kur'u düşük tutacaksınız. Böylece Yurtdışından kredi alınıp, bu Türk Lirası olarak çevrilecek. Bu da Hazineye borç verilecek. Bu sanıyorum ki, bu sene yine bunu yapmaya çalışıyorlar. Şimdi bu çıkar bir yol değil tabii. Ekonomide çıkar yol, bana sorarsanız yatırım yapmaktır. İleri teknoloji kullanmaktır. İnsan Kaynağımızı geliştirmektir. Bunları yapamıyorsanız eğer, yani yeni yatırımlar yapamıyorsanız, üretken yatırımlar yapamıyorsanız, insan kaynağınızı geliştiremiyorsanız, teknolojiyi geliştirip uygulayamıyorsanız, hiçbir şey yapmıyorsunuz demektir. Bence yapılan şeyler, bence laf. Günü kurtarmak. O itibarla ekonomide bu temel faktörleri değiştirmeden birşey yapmamız da mümkün değil. İşte bu söylenen politikaların hiçbirini bu temel faktörler üzerinde olumlu bir etki yapmıyor. Bunlar sadece nedir, 1995'i kurtaralım, 1996'yı idare edelim gibilerden hususlardır. O bakımdan Döviz kur'unun böyle tutulması bir yıl gider, ikinci yıl böyle gitmez. Bilemediniz iki yıl böyle yaparsınız, üçüncü yıl zaten gitmez.

Bu sene dövizin böyle tutulması ihracaatı biraz etkiler mi? Şimdi bakın iç pazar biraz dar olduğu için, bizim işadamlarımız biraz ihracaata yönelmişlerdir. Geçen sene anlaşmaları yaptılar. O bakımdan bu sene döviz kur'u biraz düşük olsa, karları az olsa bile, o pazarlara girdikleri için birden o pazardan çıkamıyacaklardır. Dolayısıyla ben İhracaatta büyük bir gerileme beklemiyorum. İthalatta tabii artış olacak. Geçen sene 23 milyar Dolar, bu sene 27 milyar bekleniyor. Belki biraz daha artar.

Hem kur düşüklüğü, hem de ekonomide biraz hareketlenme yaparsanız, ithalat tabii artacaktır.

Bu Dış borç meselesinde, yabancı Bankalardan tabii borç almak son derece tehlikeli bir iştir. Çünkü 1994'de başımıza geldi. Yabancı Bankalar çok alıngandırlar, hemen krediyi keserler. Buna mukabil bizim dış borcumuz ikili Devletlerden olsaydı veyahut Uluslararası kuruluşlardan olsaydı, bunları ertelemek, uzatmak imkânımız her zaman olur. Dış borcu da nereden alacağımızı iyi bilmek gerekir. Eğer uzun vadeli bir hedefiniz var ise.

Doğu Avrupa ve Üçüncü Dünya Ülkelerinden, Türkiye'ye bir ithalat akımı olabilir mi bu dönemde? Şimdi Türkiye'nin ithalat yapısına baktığımız zaman, Türkiye'nin ithalatının 2/3'sinin OECD Ülkelerinden olduğunu görürüz. Yani bizim çünkü ithalat eğilimimiz, gerekse ithalatçılarımızın yapmış olduğu bağlantı, gerekse Sanayicilerimizin bağlantıları daha çok bu ülkelerle. Bu nedenle Türkiye'de ben çok kısa zamanda ithalatın yapısının da, ülkeler arasında çok büyük bir değişiklik göstereceğini sanmıyorum. Belki Doğu Avrupa Ülkelerinin, Üçüncü Dünya Ülkelerinin payı biraz artar ama, %1-2 artar. Yani öyle çok önemli bir sorun yaratacak, çok büyük bir denge bozacak bir olay yaşanabileceğini de sanmıyorum. Çok teşekkürler Sayın Başkan..

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı)- Biz teşekkür ederiz. Buyurun Sayın Veysi Seviğ .

Dr. Veysi SEVİĞ - Ufak bir girişle soruları yanıtlamaya çalışacağım. Türkiye'de Devlete Vergi Ödeyen kesimin, vergi gelirlerinin yaklaşık yarısını kendi kendine öder. Yani Devletin Ödediği vergi, özel kesimin ödediği vergi kadardır aşağı-yukarı. Bu rakamı biz çıkartırsak, Devletin Vergi gelirleri çok daha aşağıya iner. Devlet Personeline ücret öderken vergi keser, halbuki ona net ödemektedir, bunun bir vergi kesintisi filan değil, hazineye net çıkar bu ama, onu brüt gösterip oradan bir vergi geliyormuş gibi Bütçesini yükseltir. Devlet KDV öder. Devletin İhaleleri yalnız kendisine, kamu tüzel kişiliği değil, Belediyeleri dahil edersek çok büyüktür. Ve bunların karşısında KDV öder. O kendi kendine ödediği vergileri çıkarsak, yaklaşık yarı yarıya düşüyor. Şimdi şunun için bunu söylüyorum, Mustafa Kemal Beyefendi soruyorlar, Vergilerin önemli miktarını ücretliler ödüyor deniyor. Hükümet, asgari ücretliler hiç vergi vermesinler, ancak şimdi aldıklarının yarısını alsınlar dese, ücretliler hiç vergi vermiyorlar mı diyeceğiz? Bence vergi, alınması gereken ile ele geçen arasındaki farktır. Verilen vergiler, ücretliler çok vergi veriyor diyerek gerçek sömürüyü gizlemiyor muyuz? diye bir soru soruyor. Ücretliler sadece vergi ödemiyo. Ücretlerin üzerinde kamu payları bir hayli fazlacana. Bir kere brüt ücretin

%33,5'u sigortaya. Brüt ücretin %5'i Kamu Ortaklığı İdaresine Zorunlu Tasarruf olarak. Yine herhangi bir bağlantısı yok ama, 10'dan fazla işçi çalıştıran yerlerde Emlak Bankasına bir haraç ödeme meselesi var. Bütün bunları dikkate aldığımızda, ücretlinin eline geçen para brüt olarak tahakkuk eden, pardon işverene maliyeti %50'si veya o civarda dolaşan bir rakamdır. Devlet Yönetimi 1980'li yıllardan sonra, önemli bir atılım yapmıştır. Bu atılım içerisinde bazı harcamalarını ücretlilerin üzerine dolaylı olarak yıkmıştır. Örneğin; Karayollarının finansmanı, zorunlu tasarrufa bağlanmıştır. Emlak Bankasını ulufe dağıtır hale getirebilmek için Konut Edindirme Fonu olayı çıkmıştır. Bütün bunları dikkate aldığımızda, önemli bir sorunla karşı karşıyayız. Üzerindeki ücretlinin brüt işverene maliyeti fiyat yoluyla yansıtıldığı için başkalarına. Devletin üzerindeki de bir girdi-çıkıtı işlemi olduğu için bunu net ödersek diye düşünmeyelim. Zaten adamın eline geçen net para düşüktür. İşveren de şikayetçidir, çünkü gerçek iyi niyetli işveren, bütün ücreti bordroda gösterdiği vakit işin altından kalkamıyor. Bakıyoruz Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınlarına, Kamu Kesiminde asgari ücretle çalışan 1120 kişi var. Bu toplam kamu kesiminde çalışanların 1,5/1.000. Özel Sektörde bordroyla beyan edilenlerin %96'sı asgari ücretli. Yani sadece %4'ü asgari ücretin üzerinde ücret alıyor özel sektörde. Şimdi bu çarpıklığı, bu düzeltmeyle yapamayız. Tamamlama da biraz doğru, biraz yanlış bana göre. Çünkü Kamu, çalışmanı Devlete fon aktarma aracı olarak görmüş. Böyle bir sorunu var. Esasında ücretler üzerindeki Kamu paylarının yükünü azaltmak lazım. Azaltıktan sonra da bunları gerçek şekilde bordroya girer hale getirebilmek lazım. Bu uzun ve teferruatlı bir çalışma.

Uğur Dündar bir TV Açık Oturumunda, Yabancı Bankalarda yatan paranın Türkiye'nin dış borcunu ödeyebilecek miktarlarda olduğunu söyledi. Siz ne diyorsunuz, olabilir mi? Bu para biraz daha büyük. Sayın DÜNDAR, Yabancı Bankalar üzerindeki Türk Fonlarını araştırma konusunda geçerli olabilecek bu foyü yeni ele geçirdiği için o hani daha büyük boyutlarına henüz ulaşamadı. Şöyle birşey söyleyeyim; Dünyanın her ülkesindeki Bankacılık Sisteminden, kimin ne kadar parası olduğunu rahatlıkla öğrenebilirsiniz. Şifreli hesapların şifresini biliyorsanız o fonda ne kadar para olduğu da size söylenebilir. Bizim yapmış olduğumuz ve DPT kayıtlarında bulunan hesaplamalara göre, dış borcunu ödeyip de, üste para kalacak kadar Türklerin Fonu vardır. Ve bu fonun kimlerde olduğu da aşağı-yukarı isim olarak da bellidir.

Hükümetin Kayıtdışı Bütçesi var mı? Diye bir soru. Hükümetin Kayıtdışı Bütçesi var mı, diye sorarken benim anladığım şu; Hükümetin içindekiler kayıtdışı işlem yapıp kendilerine Bütçe oluşturuyorlar mı? Veyahutta bu oluşturdukları Fon-

ları, Kamu Yararına mı Harcıyorlar? Şimdi Bazı Partilerin Harcamalarının kayıtdışı gelirlerden sağlandığı bellidir. Bu Propaganda, reklam harcamaları kayıtdışı gelirlerden olur. Hatta İstihkak Ödemelerinde dahi belli bir yüzde itibarıyla para kesilir. Bu muhterem zevat'ın içerisinde bulunan çoğumuz da şu konuyu bilirsiniz, Sosyal Sigortalar Kurumundan para alabilmek için bazı fedakarlıklar yapmak zorunludur. Gerekirse Sigortanın yerel birimine, gerekirse Bakanlık nezdinde bu fedakarlıklar olur. Bu fedakarlıkların tümü onu alanın cebine gitmez. Onlar bunu parti parti yukarıya aktarırlar ve orada da bunun hesabı olur. Bu hesap da, kullanılır. Tabi bu Devletin gizli Bütçesi değil, egemen siyasetçilerin gizli bütçesidir. Devletin de gizli bütçesi var. Sarf yerleri gösterilmeksizin, Bütçelere konan fonlar dilendiği gibi harcanabiliyor. Bugünlerde ve geçmişte yansıyan dedikodular da buradan kaynaklanıyor.

Türkiye'de 55 Holding Milli Hasılanın %55'ini alırken, geriye kalan nüfusun tamamı %45'i paylaşıyor. Bu dengesizliğin düzeltilmesi için nasıl bir vergi sistemi düzenlenebilir? Böyle bir vergi sistemi, böyle bir vergi çatısı oluşturulmaya çalışıldı. Hatta bu çatı oluşturulurken, bugün girmeye tevessül ettiğimiz veya çeşitli böyle tantanayla anlatmaya çalıştığımız Ortak Pazar'ın Mali İşler Daire Başkanının da, O Grubun da onayı alındı. Türkiye'de tabana yayılacak ve gerçekten vergi kaçırmaya yönelik faaliyetleri önleyecek bir sistem oluşturulmaya çalışıldı. Bu sistem, Bakanlar Kurulunun da önüne gelebilecek duruma geldi, fakat bir gecede bu sistem yok edildi. Bunun temelinde yatan neden şudur; Vergi sisteminde herkesin bir yıllık dönem içerisinde varlığında ortaya çıkan artış veya yaşamındaki değişikliğin kavranması zorunludur. Bunu kavrayamazsanız doğru vergi alamazsınız. Çünkü Anayasa'da onu emrediyor. Herkesin mali gücüne göre vergi almak lazım. İnsanların bir zaman dilimi içerisinde, bir yıl içerisinde varlığındaki artışın tespit edilmesinden Türk Halkı korkuyor. Çünkü Kimilerinin varlığında öyle bir artış oluyor ki, adama neyi söyleseniz bunu izah edecek tarafı yok. Ama kimisinin varlığında da az artış oluyor. Maalesef ve üzülererek söylüyorum ki, varlığında az artış olanlar bu sisteme karşı çıkıyorlar. Varlığında çok artış olanlar da bu şemsiyenin altında gülüyorlar. Esas yanlışlık burada. Ben kendime göre bir çalışma yaptım. Marmaris'de bir yıl içerisinde yaptırılan binaların %64'ünü Marmaris dışından gelen insanların yaptırdığını gördüm.

Bir de, Vergi Yasalarının içerisinde gelen ve böyle nerede olduğu bilinmeyen insanlara vergi avantajı tanıyan teşvikler ve uygulamalar var. Bunlar son derece gizli. Hangi Yasada vardır diye baktığımızda, 10 sene önce çıkmış bir yasanın geçici bir maddesi, 3505 sayılı Yasanın geçici ikinci maddesi, Vergi Usul Kanununun mükerrem 298 nci maddesi, 2996 sayılı Kanunun Geçici 4 ncü maddesi, Bunlara baktı-

ğınız vakit, birilerine birşey veriyor. Bunları normal bir uzman, normal bir kişi, bu yasaların bu maddelerini iyi bilmiyorlar. Ama bu Yasaların bu maddelerini bilen kesim, kendisine önemli avantajlar sağlıyor. Türkiye'de bunun denetlenmesi sözkonusu olmadığı için, vatandaş zannediyor ki, Çıkıyor bir vergi kanunu işte net Aktif vergisi, Ekonomik Denge Vergisi, Kurumlar Vergisi, Buradan vergi ödeyecekmış. Halbuki Adam o kanunun o maddesini buluyor, o vergiyi ödemiyor. Önemli bir konuya değiniyorum, sadece örnek olsun diye, Mesela; Ekonomik Denge Vergisinden, Net Aktif Vergisinden kurtulmak için Yasa Maddesi bulundu. Bir bölümü verdi, bir bölümü vermedi. Ayda 50.000.000.-TL.dan fazla geliri olan, ücret geliri elde eden Ekonomik Denge Vergisi verecek dedi, sadece Türkiye'de 657 kişi verdi, bunun 450 tanesi de Millet Vekiliydi. Şimdi tabi kurtuluş yerleri var.

Sayın Oktay AKSU, sizin de bildiğiniz gibi, bazı isimler adı altında özellikle Küçük ve Orta Ölçekli işletmeler için bu konu çok önemlidir. Vergilendiriliyor. Örneğin; Hayat Standardı, Net Aktif, Ekonomik Denge vs. Devlet Diyor ki, ben anlamam kardeşim bilmem, bu kadar para kazanacaksın ve bana şu kadar vergi vereceksin. Bu Vergilendirme doğru mudur? Eğer doğru değilse alternatifi nedir? Bizim Türkiye'nin içinde bulunduğu bu net-aktif vergisi uygulaması, ekonomik denge vergisi uygulaması, hayat standardı esası uygulaması bazı ülkelerin yabancısı olan türlerden değil. Yani bunlar bazı ülkelerde uygulanıyor. Yalnız bu uygulananlara bir salma, herhangi bir karine vergisi haline dönüşmesi, Türkiye gibi onlarda da var. Bu daha çok, vergi toplayamayan ülkelerin uyguladığı bir sistem. Ben bir olay size söylemek istiyorum; Meksika Devleti, Vergi Gelirlerinin aşağı-yukarı %95'ini tahsil ediyor. Ve son derece başarılı bir tahsilat sistemi var. Sayın İzzettin Hocam biraz önce birisinden bahsetti. Dünya Bankasının Danışmanıdır kendisi. Bana da kendileri, Meksika'yı örnek vermişti. Fakat Meksika'da Vergi verecek durumda, vergilendirilen kesim, vergi ödemesi gerekenin %14'ü. %86'sı kendisine öyle bir kanun şemsiyesi altına sokmuş ki, vergi ödemiyor. 14'ü ödüyor. Ama oradan da tahsilat %96. Başarı değil tabi bu. Öbür tarafı ödemiyor. Öbür tarafı Amerika'da yaşıyor. Ama bu tarafı ödüyor.

Şimdi sistem öyle bir yapılmış ki, Hayat Standardı demiş. Siz de hayat standardına tabisiniz. Büyük kentte oturduğunuz için üstelik de kat ve kat hayat standardına tabisiniz. Ama adam hayat standardına tabi olmadan, hiç vergi ödmeden de yaşamını sürdürebiliyor. O kesimin içerisinde yer alabiliyorsanız ne mutlu. Bu kesimde alıyorsanız zarar da etseniz vergiyi ödeyeceksiniz. Yanlışlık buradadır. Ücretler üzerindeki vergi yükünün Sanayi Kuruluşlarının likiditesi, verimsizliği üzerinde olumsuz etkileri. Bu etkilerin işsizlik, sağlık sigortası, yatırımsızlık olarak yarattığı

sonuçlar. Bir çalışanın, o işverene bir maliyeti vardır. Bu maliyetin içerisinde onun üzerinden yatırılması gereken kamu payları da var. Bu paylara bakmak lazım. Yani bu payların büyüklüğü ne olması lazım. Normal seviye fiyat yoluyla yansıtılıyorsa, işveren madem ki üretim yapıyor, madem ki para kazanıyor, madem ki fiyat yoluyla bunu maliyete yansıtabiliyor, bunlara katılacaktır. Ben işçiye ücret ödüyorum, onun için yatırım yapmayayım. Ben de bedava çalışınlar diye bir zihniyet olmaz. Yani belli bir maliyeti, belli bir hesaplaması vardır. Bu yapılacaktır. Önemli olan fiyat yoluyla yansıtıp, bundan bir kazanç elde ediyorsa, bu onun için normal bir şeydir. Yani Yatırımı filan engellemez. Aşırı bir yükleme olursa, Devletin payı aşırı yükleme olursa, Türkiye'de aşırı yüklenmiştir, belki bundan kaçma olabilir. Bundan kaçış olabilir. Ama bunun kaçışını da önlemek lazımdır veya bu olaya bir çözüm getirmek lazımdır. Heryerde çalışanın bir maliyeti vardır. Şimdi Değerli Konuşmacıların belki zaman yetersizliğinden dolayı ellerine geçmeyen bir olay vardır. Bu herhalde gelecekteki günlerde geçecektir. Ben daha yakın olduğum için bunu edinmiş olabilirim. O şansım var.

Avrupa Birliği, yedibuçuk ay önce yaklaşık bir karar aldı. Ağır Sanayiı kaydıracaktır. Ağır Sanayi, kirlenmeye neden oluyor. Nereye kaydırınsın? Avrupa Birliğinde bir fikir oluştu. Dendi ki, bunu biz şimdi Avrupa'ya kapılarını açan eski Sosyalist Bloku Ülkelerine satalım, Fakat Macaristan öncülük etti. Macaristan, Avrupa'da tek kirlenmeye karşı sanayileşen ülkedir. Bütün bu kirlenmeyle ilgili araştırma-geliştirmeler Macaristan'dan çıkmaktadır. Macaristan bu işe karşı çıktı. Birden bire parlak bir fikir geldi Avrupa Birliği üyelerine Ve bunun lideri de Fransadır. Ağır Sanayiı Türkiye'ye kaydıralım. İşçilik ucuz, kontrol altına alalım, özelleştirelim. Zaten Türkiye'ye baskı da buradan geldi. Ama bu, Kamuoyuna daha yansımadı. Bizim Basınımız, hanumefendilerin giysisi olmadan basımına meraklıdır ama bu konulara meraklı değildir. Şimdi önemli olan budur. Bizim Bilim Adamlarımızın en önemli görevi, bu konuyu bulup çıkartmak, ortaya atmaktır. Avrupa Birliği Ağır Sanayisini belli bir program içinde Türkiye'ye yaptıracaktır. Ve Türkiye'de emek ucuz. Gayet güzel Gümrük Birliği de girdi. Avrupa Birliği'ne bunu gümrüksüz olarak aktaracaktır, bir süre bizi kullanacaktır. Adamlar zaten geliyorlardı, gemilere koyup Karadenize atıyorlardı bu kutuları. Şimdi atmalarına gerek yok, burada bu kirlenmeyi yapmayı düşünüyorlar. Bir tarihte Tekstil Sektörünün bir bölümünü kaydirdılar. Şimdi çelik Konstrüksiyon ve diğer ağır yapım işlerini kaydıracaklar. Otomotiv Sanayinin pisliklerini kaydıracaklar, bir süre Türkiye'yi idare edecekler. Bu, Avrupa Birliğinin kararıdır. Yanılmıyorsam geçen senenin TEMMUZ ayında alınmış 325 numaralı karardır.

Son 20 yıl içinde iş konusu, teknoloji, yönetim gibi nedenlerle verimsiz hale gelip batan 10'larca özel sektör kuruluşuna (Asil Çelik, Metaş, İzdağ) aktarılan kamu kaynakları tutarı nedir? Çarçur olan bu kaynaklar KİT yatırım ve gelişmelerini nasıl etkilemiştir? DPT'nin bu bağlamda irdelenmesi gerekmez mi?

Beyefendiler, Hanımefendiler. Bugün Ereğli Demir-Çelik İşletmeleri Lojmanlarının tüm 34 yıllık sıhhi malzemesi depodadır. Yani Ereğli Demir-Çelik İşletmelerinin Lojmanlarında bugün sıhhi malzeme almasanız 34 sene mevcut bu sıhhi malzeme idare eder. Bu konuyu, biz görevdeyken Sayın Özer ERTUNA hocayla beraber merak saikiyle araştırmıştık ne oluyor, ne bitiyor diye. Bunu gördük. Her Lojman bütasına dört tane bahçıvan düşmektedir. Şimdi bu müesseselerin batışının altında Devlet vardır. Talimat verilmiştir, X Müessesesi, Ziraat Bankasında parası vardır. %7 faizle tutmaktayken, Parasını istemekte, vermemişlerdir. Bir özel Banka adres verilmiştir git oradan al diye. %212 faizle o kuruluş para almış ve faiz ödemesi yüzünden darboğaza düşmüştür. Şimdi bütün bu kuruluşlara bunlar kendi başlarından değil, bunlar özel sektör gibi görünüp, içerisinde Devletin Göbekli adamlarının oturduğu kuruluşlardır. Bunlar talimatla bu müesseseleri çalışamaz işleyemez hale getirmişlerdir. Bunların tarihte dökümanları vardır.

Ben size birşey daha söyleyeyim. Amerika'da bir Üniversitede yapılan bir doktora çalışmasında, bu konular açık-seçik de işlenmiştir. Türkiye'de görev alan bir yabancı uzman tarafından işlenmiştir. Bu konular çok detaylı tarihte belki görülecektir, anlatılacaktır.

Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonunun kaldırılması, Türkiye'ye yaklaşık 2 milyar Dolarlık bir gelirden mahrum kalacaktır. Zaten Kaynak sorunu olan bir ekonominin, böyle bir gelirden mahrum olması durumunda Gelir kaybını telafi edici ne tür kaynaklar bulmak zorundadır?

Türkiye bu konuda bir duraksama dönemi geçiriyor. Daha fazla kaybı olacak Türkiye'nin. Bu kaybı kapatabilmek için acaba bir ek vergi mi alsın, yoksa Avrupa'dan bize aktarılmasına başlanacak olan destekleme fonundan mı yararlansın. Bu konuda bir duraksama geçirmektedir. Türkiye'de artık vergisi alınacak kesim yoktur, bulunamaz. Çünkü bugünkü Vergi Mükelleflerinin tüyleri yolundu. Vermek zorunda olanlar vermiyor, kanuni şemsiye altında. Hiç vermeyenlere ise, hiçbirşey yapılmıyor. Ben size birşey söyleyeyim; Petlas'ı satın alan adam kimdir? Nereden türemiştir? Sümerbank'a talip olan Mardin'deki bir Benzin İstasyonu Bayii nereden, nasıl çıkmıştır? Trilyonları nereden bulmuştur. Veya geçen gün Gazetede yine basında çıktı, Boğaz'da bir kamu arazisine talip olup, 1.8 trilyonlirayı basan adam nereden çıkmıştır? Bunlardan vergi alamıyor Türkiye. Alamıyacakta. Muhtemelen bu açığı-

ni, dışarıdan getireceği yardımlarla kapatmaya çalışacaktır. Zaten çıkmaz orada belli olacaktır.

Dış Ticaretten alınan vergilerdeki azalış, daha büyük bir kamu açığı, daha yüksek faizi beraberinde getirecek gibi. Bunun önüne geçmek mümkün mü?

Dışarıdan alınacak 3-4 Milyar \$ 'lık borcu beklemekten başka çaremiz yok. Bir kere şunu ayırayım. Hazine, Merkez Bankası, Bankalar arasında oynanan oyun ayrıdır. Vatandaşla, Devlet arasında oynanan oyun ayrıdır. Eskiden Hazine, Merkez Bankası, bankalar arasındaki oyunla, Vatandaşlar karşı karşıya oynuyorlardı. Şimdi ayrıldı takımlar. Hazine, Merkez Bankası, Bankalar ayrı bir oyundalar, vatandaş ayrı bir oyunda. Vatandaşın faiz, para, fiyat politikasının nasıl olacağı konusunda şu anda herhangi bir bilgisi yok. Bu konuda Devletinde hiçbir ciddi çalışması yok. Devlette işi şu anda bir beklentiye bırakmış vaziyette. İşte bilmem kaç komisyonla Japonya'dan gelecek para, işte buradan da gelecek fon, biraz makyaj, beklemektedir. Esas korkutucu olay, bu arada çıg gibi büyüyen bir faiz yükü vardır, Devletin sırtında. Neden? Bu Hazine Bonolarında vade uzatımı nedeniyle katmerleşen ve uzayan bir faiz yükü. Şu hesabı kimse yapmıyor. Ben de bu hesabı uzun uzun soruyorum. Devlet Yılıbaşından bu yana, yaklaşık 320 trilyonlira borçlandı. Emisyon-daki para 200 trilyonlira. Ya Kim veriyor her hafta Devlete? Bunu kimse sormuyor. Kimse de bunu düşünmüyor. Sizin cebinizde 5.000.000.-TL. varsa ve siz bu 5.000.000.-TL. değil, 50.000.000.-TL. harcıyorsanız nereden geliyor bu para? Veya-hutta Devlete bu borç paraları verenler kim? Belli 200 trilyonlira emisyonda para var. Yapılan hesaplamalara göre bunun 100 trilyonlirası mutlaka herkesin cebinde duracak nakit ihtiyacı var. Piyasada açıkta duran toplam 100 trilyonlira var. Devlet bunun üç misli borçlanıyor, nereden buluyor bu borcu? Bu bir oyundur. Bu, Bankalara fon aktarmak için yapılan bir oyundur. Bilim Adamları ve bu konuyu bilenler iyi araştırmalıdır. Bu oyun şimdi erteleniyor, gidiyor böyle. Bankaları poh pohluyoruz, vatandaş kendi arasında poh pohlanıyor, faizler düştü diye bir takım havalar atılıyor, ama bunun faturası er ve geç ödenecektir. Bu Faturanın ödenmemesinin tek çıkış yolu, Türkiye'ye yüklücene bir paranın girişidir. Bu, Japon piyasasından olabileceği gibi, Avrupa piyasasından da bir destek parası olabilir. Ve Avrupa piyasasından çok emin değilim, olmayabilir de. Ama bir yerden bir desteğe ihtiyacı var. Bunun için yapılacak pazarlıklar veya yapılan pazarlıklar önemlidir. Türkiye'de hedef şaşımıştır. Türkiye'de şu anda Avrupa Birliği hedefi atılmıştır önümüze. Gümrük Birliği. Bırakın bunu, 5 milyar dolar nereden, nasıl geliyor?

Gümrük Birliği Anlaşması Borsa'da yeni rekorlara yol açarken, bunun Borsa üzerindeki etkileri üzerinde pek durulmadı. Ancak ilk etapta üretim ve satış düşüşü

yaşayacak Firmaların karlarında azalma beklenirken, bunun Borsa'da işlem gören hisselerle de yansımaları kaçınılmaz gibi. Bu durum hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bugüne kadar Borsa ne vakit gerçekçi bir fiyat yaptı. Neden Yabancılar Türkiye'ye gelip Borsa'dan kağıt almıyorlar? Kim almış kağıdı? Birakın üç tane eli ayağı düzgün ekonomik konuları işleyen dergi var. Hepsinde de aynı yazılar "Yabancılar Türkiye'ye çekingen davranıyorlar." Borsa'ya kimsenin geldiği yok. Peki Borsa'da bu kadar iyi kağıtlar var, niye bunlar talip değil? Olmazlar, Çünkü Türkiye'de Borsa'da oynanan oyunları Türk Halkı bilmez ki, onlar biliyordur. Onların fiyatlarının nasıl artıp çıktığını görüyorlar. Borsa bugün güdümlü çalışan bir yerdir. Borsa'da fiyat tek başına arz-talep kanununa göre oluşmuyor. Türkiye'de daha bazı mali kurumların veya müesseselerin işleyişi iyi bilinmiyor. Halkımız bu konuya pek ilgi de duymuyor gibi. Ve Medya'da bu konuları pekala çarpıtıyor.

Ben soruyorum ve tekrarlıyorum, Değerli Konuşmacılar, hepimize çok teşekkür ediyorum. Gümrük Birliği önemli bir sorun. Ama Gümrük Birliğinden daha fazla Türkiye'ye para aktaracak bir olay var perdenin arkasında. 5 milyar dolar geliyor. Japonlar Babasının oğluna 5 milyar dolar vermezler. Dünyanın en nakis adamlarıdır. Süleyman Bey oralara gitti, Hızlı Tren için para istediğinde ona öyle bir tavır koydular, korktu kaçtı geldi. Şimdi bu 5 milyar dolar nasıl gelecektir? Ben burada fazla açıklama yapamıyorum. Çünkü ben bu 5 milyar doların üzerinde olan pazarlıkların bir bölümünü de biliyorum. Önemli olan bunu gündeme getirmektir. İnsanların güzel yüzü, hareketleriyle Medya'yı yönlendirebilirsiniz. Hatta Ankaranın bir sokağında karşılamaya adam da toplatabilirsiniz. Ama önemli olan gerçekleri ortaya çıkarmaktır. Türkiye'ye 5 milyar dolar gelecektir, ümit buradadır. Ama onun bir faturası olacaktır, gelecekte bunu göreceğiz. Teşekkür ederim.

Doç.Dr. Türkel MİNİBAŞ (İ.Ü.İktisat Fak. Öğretim Üyesi)- Sayın Veysi Seviğ, Türkiye'ye 5 milyar dolar gelecek araştırın dedi. Gerçekleri o biliyor, biz bilmiyoruz. Nasıl araştıracağımızı da ben merak ediyorum. Çünkü böyle bilgiler, doğal olarak bununla uğraşan kişilerin elinde. Onlar bir taraftan da bazı gerçekleri söyleyemezler, ama kapıları açmazlarsa bizim yaptığımız sadece spekülasyon olur. İşte 5 milyar dolar geliyor, ben de bir başkalarına araştırın derim ve sonuçta ortalıkta sadece bir 5 milyar dolar lafı dolaşır durur. Böyle çok gerçekçi birşeyi söylediğiniz zaman bunun anahtarlarını da vermeniz lazım. Aksi takdirde spekülasyon cümlelerinin ötesine gidemeyeceğiz.

Öncelikle, ilk yarıda Sayın Domaç'ın IMF ameliyat masasından sağ çıktı ama bitkisel hayatta şeklindeki sorusunu cevaplamak istiyorum. Evet bu tanımlama bana ait. Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşe yazımda kullanmıştım. Bunu yazarken ki nede-

nim şuydu: Geçtiğimiz yıl, biliyorsunuz Türkiye dış borç alamadı. Bütün bu musluklar tıkanmıştı ve çok da önemli bir darboğaz yaşadık ve çözüm de iç borçlanmada bulunmuştu. Zaten bütün konuşmacılar bu konuyu kapsamlı bir şekilde anlattı. Yeniden bu olanağa kavuşmamız yani taze paranın gelmesi, IMF'in muslukları açmasına bağlı. Bunun içinde bir niyet mektubu yazıldı, bütün gazetelerde yayımlandı, Aykon Doğan imzalı, Para gelecek ama paranın gelmesi orada verdiğimiz sözleri ne kadar tutabileceğimize bağlı. Sözler de açık ve seçik şunu söylüyor: Kamuda çalışanların ücretlerini sınırlayacaksınız. KİT'lerde çalışanları büyük bir ölçüde tasfiyeye gideceksiniz, demek ki işsizlik artacak. Yeni vergiler gelecek ve bunun yanısıra hızlandırılmış bir şekilde özelleştirmenin biran önce gerçekleşmesi gerekiyor. Adına ister paket deyin, ister reçete deyin, niyet mektubunun ikincisi de vergiler. Sonuçta da çalışanların üzerine önemli bir yük binecek. Kemerleri sıkı sıkı artık sıkacak yer kalmadığına göre bu iki yaptırım nasıl gerçekleştirilecek? Onun için "bitkisel hayatta" diyorum. Çünkü IMF muslukları açtığı zaman gelecek para, bitkisel hayata girmiş hastayı yaşatmaya benzeyecek. Zamlar sonucunda düşük olan satınalma gücü reel olarak daha da düşecek. Veysi bey vergi alamazsınız diyor. Alınacak kesim belli. Bu ülkede çalışanların büyük kesimi dar ve sabit gelirli olduğuna göre, bütün maaşlarını vergiye bağlamak gerekiyor. Alım gücünün daralması, talebi daha da aşağıya çekecek. Bunu daha önce 1980'de yaşadık. Ama 1980'de yaşanılmasının faturası çok ağırdı, belli de bir yaptırım gücü vardı. Yani 12 EYLÜL-24 OCAK birlikteliğinde yapılmıştı. Emekçi kesimlerin kendi haklarını savunabilecekleri hiçbir mekanizma kalmamıştı. Piyasa Ekonomisiydi. Yani fiyatların piyasa rekabet ortamında arz-talep yasalarına göre belirleniyordu ama, emek kesiminin kendi fiyatını yani ücretini belirleme şansı yoktu. Şimdi, bu çıkmazdan kurtulmak için ya böyle bir anti-demokratik ortamı yaşamamız lazım ya da demokrasinin her alanda geçerli, ekonomik, sosyal ve siyasi dengeleri tutarlı bir ortamı yaratmalıyız. İlla da memur sendikacılığı gibi, demokratikleşme gibi görünen ufak kıpırtılardan fazla umutlanmamakta yarar var. Demokratikleşme için ekonomik olarak düzlüğe çıkamaz. Kanımca gerekli yasalar Meclisten geçmedikçe, Türkiye yine 1980 öncesi yaşanan senaryoların gündeme gelmesi gibi bir sorunla karşı karşıyayız ki, bu da bitkisel hayatın bence önemli bir göstergesi Türkiye bundan çıkar mı? Bu ne ilk kriz Türkiye'nin karşılaştığı, ne ilk paket, dahası, bu uluslararası bir kriz. Yani 1974'lerde başlayan ve belli dalgalanmalar yaşayan, yükselmelerden sonra dibe vurmaların çok ciddi bir şekilde yaşandığı bir kriz. Ve dalga dalga yaşanıyor. 1980'li yıllarda, krizi çok fazla hissetmedik. Çünkü bir taraftan da toplumu sessiz tutabilmek adına ithalat serbest bırakılmıştı. Nescafa'yle, parfümlerle, Marlboro sigarasıyla tanıştık, bunlar bizi tatmin ediyordu. O arada otobanlar yapıldı, nasıl, hangi paralarla yapıldığı da bizi fazlaca ilgi-

lendirmedir. Ve hâlâ borcunu dahi ödeyemediğimiz bir süreç başladı. Bu noktaya gelmesinin bir nedeni Türkiye uzun vadeli borçlarını ödeyebilmek için kısa vadeli borçlanmayı tercih etti. Kısa vadeli borçlanmanın da faizi az olunca yüksektir. Yani kısa vadede yüksek faizle borç alıyorsunuz, uzun vadelinin faizini ödeyebilmek için. Zaten, kredibilitesi yüksek bir ülke olmamız söylemleri buradan kaynaklanıyor. Yalnız sorun şurada: Hükümetin ekonomiyi düzlüğe çıkarmak gibi bir kaygısı yok. Sadece 1996'ya kendimizi nasıl sağ-sağlam atarız? Seçimi de böylelikle kurtarabiliriz diye düşünüyor.

Zafer Kaplan bey bir soru sormuş. Diyor ki, "Cem BOYNER'in dediği gibi 1978'de Sayın ECEVİT A.B. üyeliği şansını heba etti. Ecevit o zaman seçimi yitirmemek adına öyle davranmıştı. O tarihlerde gençlik, işçi kesimi AT Üyeliğine pek sevimli bakmıyordu. Fakat 1987'de ÖZAL bu fırsatı yakalamak istedi. Aslında giremeyeceğini biliyordu. Çünkü 1983-1984'den belliydi. Ama ÖZAL seçimi kaçırmak için Avrupa Topluluğu'na resmen müracaat etti. Böylelikle siyasi bir manevra yaptı. Kamuoyuna Avrupalı oluyoruz mesajını verdi. Şimdi Tansu Çiller ayni şeyi yapıyor bence. Bu bir siyasi manevra. Gümrük Birliği Üyeliğini, 1996 seçimleri için malzeme olarak kullanacak. Fakat şu anki durum farklı. Hem siyasi taviz veriyorsunuz, beraberinde ekonominizi de, gelen üstünden geçsin diye tamamen açıyorsunuz. Şimdi Taner Berksoy hatırlayacaktır, biz Essen'deki Gümrük Birliği toplantısından bir hafta önce, yine ESSEN'de kamuoyu oluşturmak adına yapılan bir toplantıda beraberdik. Ve o toplantıda Almanlar "bu işi çok problem etmeyin, öncelikle Avrupa Birliği Üyeliğini unutun. Yalnız eski silah arkadaşlarımızdan dolayı bize köprü görevi görün. Bizim için önemli olan Asya'daki maden ve petrol yatakları". dediler. Biz duygusal davrandık, tepki gösterdik. Yani pek hoşumuza gitmedi köprü olup da üstümüzden geçmeleri. Ama onlar geçmişteki belli bir tarihi tekerrürü gündeme getirmek istiyorlardı. Bugün geline nokta, Tansu Çiller'in yaptığı tamamen bunu açmaktır. Ve de hiçbir pazarlık gücü olmadan açmaktır. Dahası da Avrupa Birliği Üyeliği için hiçbir tartışma açılmamaktadır. Sorun burada zaten. Ve kamuoyundaki tepkiler de buradan kaynaklanıyor.

Patent Yasası gibi çok teknik bir konuyla ilgili bir sorun var. Çok özetle birşey söyleyeyim. Patent Yasası tabiki daha önceden çıkarılması gereken bir yasaydı. Takliti önlemek adınadır. Yasada iki tane çok önemli bir madde var. 49 ncu madde ve 65. madde yasayla, son bir yılda üretilen ürünlere patent verilecektir. Bir yıldan eski olan ürünler bu haktan yararlanamayacaktır. Böylelikle dünyada patent almış ürünlerin %90'ından fazlasına, Türkiye'de de müracaat edememe gibi bir sorun ortaya çıkmaktadır. Bir de sinai mülkiyeti düzenleyen kısım var, bu da bir yılda bulunan

ürünlere koruma sağlıyor. Patent tüketiciyi koruma, rekabet gibi Gümrük Birliği nedeniyle çıkan yasaları okuduğunuz zaman, çok fazla da işlevsel olamayacağını görüyorsunuz. Çünkü yumurta kapıya dayandığı zaman çıkarıldı. Üzerinde fazlaca kafa yorulmadı. Benzer bir yasa, Özelleştirme Yasasıdır. Ne varki, kamuoyuna spekülâtif tarafları çok daha cazip geliyor. Asıl özünü kaçırıyorlar. Meselâ; 3 Temmuz tarihinde özelleştirme için Dünya Bankası ile bir anlaşma yapılmıştır. Sonra o anlaşma biraz revize edilerek Kasım'da Meclis'ten Özelleştirme Yasası diye çıkmıştır. Ama hep özelleştirmenin başka bir boyutunu tartışıyoruz bunun altındaki nasıl yapıldı, neden yapıldı? Kimin için yapıyor? gibi soruları fazlaca düşündüğümüz söylenebilir.

Geride kalan sorulara ortak cevap vermeyi tercih edeceğim zaten ilk konuşmada da aşağı-yukarı cevapladım. Çünkü sabrınızı fazla taşımak istemiyorum. "Gümrük Birliği ile dürüstlük, kaliteli üretim ve demokrasiyi öğrenmek". "Sanayimiz rekabete dayanacak mı?" Veyahut çeşitli bahanelerle bizi oyaltıyorlar mı? "Gıda Sektörünü nasıl etkileyeceği".

Türkiye, öncelikle Avrupa Birliği'ne üyeliğin pazarlığını yapmak konumundadır. Aksi takdirde, alınan kararların safi uygulayıcısı olmaktan öteye gidemeyecektir. Böylelikle sadece ekonomik değil, siyasi manevra gücünü de tamamen yitirecektir. Ekonomide gıda da dahil olmak üzere motor işlevi gören sektörlerin öncelikle bir dayanıklılık ölçüsünün tespit edilmesi lazım. Beraberinde rekabet gücünün. Ne varki, 30 sene önce konuşulması gerekenleri, 30 sene sonunda konuşuyoruz. Mesela, bu toplantı da Gümrük Birliği üzerinde tartışmak abesle iştigaldir. Çünkü 30 sene önce bunu tartışmamız lazımdı. Bu süreç içinde Türkiye'nin hem sektör bazında hazırlanması hem kamuoyunun bilinçlendirilmesi gerekiyordu. Bunlar yapılmadı.

Gümrük Birliği'nin kazandıracığı tek şey: Piyasalarımız rekabet gücünü kazanacak. Yasal çerçevesinin oluşması lazımdır. Sektör ve firma bazında derinlemesine araştırmalar yapılması gerekiyor. Artık dünya rekabetinde, teknolojik gelişme, ürün çeşitlenmesi, araştırma-geliştirme harcamaları çok önem taşıyor. Fakat Türkiye'de araştırma-geliştirmeye ayrılan paylar % 10'u bile bulmamış durumda.

Dahası bir nokta daha var. Avrupa Birliği, Gümrük Birliği tanımına yeni bir tanımlama daha ekledi. Buna göre, yerli üreticinizin de iç pazara uyum yaptığının yetkililerce, yani Avrupa tarafından onaylanması gerekiyor. Yani buradaki fiş, Ankara'daki prize uyacak mı, uymayacak mı? Eğer uymuyorsa, o firma zaten piyasa koşullarında kendiliğinden silinmiş olacak.

Gelelim dış satım meselesine. Evet ithalat patlayacaktır. Sonuçta da kurlar belli bir süre sonra yükselecektir. Ama bizim Başbakan, tek seçeneği bir Başbakan.

Yani düşünce sistemi tek seçenek üzerine kurulu. "Ya Olacak Ya Olacak" diyor. "Ya bitecek Ya bitecek" "Ya girecek Ya girecek". Yani ikinci alternatif yok. O yüzden de ötüdeki seçeneği, Ya seçimi kazanacak, Ya kazanacak. Onun için de "70 Yıllık Cumhuriyet Tarihin en önemli anlaşmasına" imza atmıştır. 70 yıl içinde böyle bir imza atılmamıştır. Ve ciddi bir anlaşmadır bu. Salt ekonomik boyutlu görülmesine karşıyım. Bütün konuşmacılar söyledi ama, ben ismini verip söyleyeceğim, İzzettin Önder'le "birilerinin sonuçları belirlediği ve onlara tepki göstermenin bir çözüm üretmeye yetmediği" konusunda hem fikir değilim. Daha doğrusu hem fikir olmak istemiyorum. Çünkü o zaman yaşamın anlamı kalmaz diye düşünüyorum. Et Balık Kurumu örneğini bir örnek diye verdim sadece. Tabiki kamuoyu, tepki gösterdi üç tane köşe yazarı yazdı da, beş gazeteye manşet oldu diye olmadı bu iş. Ama o çok önemliydi. En azından bu ülkede enayi olmadığımızı, birşeylerin farkında olduğumuzu insanların, yöneticilerin bilmesi açısından önemliydi. Rant kavgaları su yüzüne çıkınca, et-balık satışı durduruldu. Yoksa kimse bizi dinlemezdi. O doğrudur. "Ama kimse dinlemezdi", çok karamsarlık olarak buluyorum ve o zaman yaşamın gerçekten bir anlamı kalmaz, diye düşünüyorum. Aksine, sesimizin yetip yetmemesi çok önemli değil, herkesin vatandaş olarak üzerine düşen tepkisini göstermek ve beraberinde kendine göre çözümü üretmesi gerektiğine inanıyorum. Bunun yolu da, siyasi mücadeleden geçer. Ama siyasi mücadeleyi de, salt bir parti çatısı altında olmak olarak görmüyorum. Şu yaptığımızın da siyaset olduğuna inanıyorum. Ama Kanarya Sevenler Derneği, ama Ev Kadınlarını Kalkındırma Cemiyeti. Çok önemli değil, çünkü yaşamla ilgili her karar politiktir. O zaman bütün bunların örgütlü bir mücadeleyle halledilebileceğini, en azından daha fazla zarar vermesinin önlenilebileceğine inanıyorum. "Kuştan korkan dari ekemez" diye çok sevdiğim bir atasözü var. Ben kuştan korkmak taraflısı değilim. Bizim gibi toplumlarda çobanlar yanılıya düşüp bizi sürü gibi görebilirler. Ama ne kendimin, ne de toplumun diğer insanların sürü olduğunu inanmıyorum. Ve böyle olmasına izin verilmesi gerektiğine de inanmıyorum. Ama tek yolunun ciddi bir şekilde siyasi mücadeleden geçtiğini ve siyasi mücadeleyi çok geniş bir pespektifte düşünmemiz gerektiğine inanıyorum. Teşekkür ederim.

Prof.Dr. İzzettin ÖNDER (İ.Ü.İktisat Fak. Öğretim Üyesi) - Son konuşmacıyı dinlemek çok zor tabi. Ben onun için çok kısa konuşacağım. Gerçekten çok kısa konuşacağım. Ama bakan arkadaşlar, ben birinci konuşmamın sonunu, gerçekten kadereci kesilmiş bir yaklaşımla kapattım. Hala da onu sürdürüyorum. Çünkü, İnsanlar koyundur tabi. Ben Türkel'e katılmıyorum. Koyundur, eğer sistemi biz böyle tutarsak. Çünkü insan tek başına, kafasıyla, fikriyle, hatta Diniyle, inançlarıyla, ideolojisiyle, eğitimiyle hatta hepsi de ekonomik alt yapıdan etkileniyor. Bunu çok fazla bi-

rebir ilişkisini koymak istemiyorum. Ama bunu çok fazla yumuşatmak bugünkü liberalizmin hakim öğretisidir. Ve bu bir aldatmacadır. Bu çok ciddi bir aldatmacadır. Dolayısıyla eğer altımızdaki ray böyle kalacak ise, biz koyun oluruz. Hatta bizi bazen koyunluktan, inatçı koyunluğa gidince yumuşatmasını da bilirler, tekrar koyun haline çevirirler. Ülkesel de böyledir, bireysel de böyledir. Mesela, Refah Partisinin çok ciddi bir yönü vardır, birşey koyabiliyorsunuz, İnsanlar işte ekonomi, ahlak, Din, yatay. Hayır yatay değildir bunlar. Bunlar Dikeydir. En alttaki olayda temel sarsıntı yaratana da ekonomik ilişkilerdir.

Şimdi Örgüt'e gelelim bakın, Sayın Minibaş, beni bundan sonra dövmesin tabi ama, Avrupa'daki Sendikaları düşünün. Avrupa'da işsizlik bugün %10. Wolkswagen'in sözleşmesini düşünün. İtalya'da Anayasa Mahkemesi bozdu, çalışanlar asgari ücretin altında çalışmaya razı oluyor da, Anayasa Mahkemesi bozdu. Örgütleri vardı işte. Komünist Sendikaları vardı orda, Patır Patır Sendikalar vardı orda, Ekonomi bir kere deprem gördü mü, sendika falan da dayanmaz, örgüt de dayanmaz. Örgüt de ona göre kurulur zaten. Dolayısıyla bu bir marjda oynar bu iş. O marjı tutturursanız örgüt tabi yarar işe. Yani Gelir dağılımını siz biryerlere getirince, Fransa düzeyine falan getirin, örgütü de kurun, biraz daha marjinal birşey yaparsınız. Ama, Örgütün o marjinali, aspirin tedavisi yani altta temel bozukluk varsa, (aramızda Eczacılar, Doktorlar var herhalde.) örgüt işe yaramaz. Siz yorgunluk ateşini aspirinle tedavi edebilirsiniz. Ama ateşde ciddi bir olay varsa, aspirinle falan olmaz bu iş. O zaman adamı aspirinle uyutmak derler. Kusura bakmasın Sayın Minibaş.

İkinci Uyum Mekanizmaları, bütün teoriler gelişirken, yani akademisyenler çalışmıştır bu konuda birşey ortaya atılmıştır. Normatif düşünmeyin demişlerdir. Bu böyle olması lazım diye düşünmeyin demişlerdir. Bu yeni sağ kitabımı okuduğunuzda, bir sürü kitaplar var şimdi. İlk bundan başlıyor bir kere. Artı, anpirizm var, bakın görün. Görüyorsunuz bakın Allah size göz vermiş iki tane. Kiminin ki güzel, kiminin ki çirkin benim ki gibi. Ne görüyorsanız onu algılayın, başka birşey algılamayın denmiştir. Ve mikro bakın demiştir. Soruyorum yani bakın Sümerbank'ı çok kötü yargılıyoruz ama, Sümerbank'ı mahvedelim. Ama bu nereden gelmiş, nereye gidiyor bunlara bakmayın. Yani gençler görüntü algılamayın katiyen. Niye. Sistemi sorgularsınız o zaman. Sistemi siz sorgulamayın katiyen. Şimdiki sistemi sorgulattırmyorsanız bana, o zaman ben kaderciyim tabiatıyla. Çünkü bu sistem bir yere götürmüyor. Amerika'ya da götürmüyor. Bakın bundan bir ay evvelki Time Dergisine baktığımızda, başlangıcında şöyle bir yazı var, "Bu Yükselme" ama kimin için? İçinde dosya. Açılıyorsunuz, Amerika kalkınmasını biraz yaptı, diyor. 1993'lerin sonlarına doğru, 1994'lerde falan. Ama Fakirlik sınırının altına. Eskiden valla oranı bil-

miyorum, hiç atmayayım. Ama oran daha yüksek. Yani fakirlik sınırının altına daha fazla insan itildi Amerikada. O kendi ülkesinde bile itiyor insanları teknoloji vs. dolayısıyla. Bunlara bizim aldanmamamız lazım. Hele bugünkü teknolojiyle emeğin, üretim gücü falan da yok. Dolayısıyla mücadelemizi yapalım ama, kaderci olmayalım. Ben buna katılıyorum, Ama benim yanımdaki maddeler çok kötü. Korkunç bir gelir dağılımı bozukluğu var. Hükümeti de oynatıyor bu bozuk gelir dağılımı. Sizin demin söylediğiniz, "Anayasa'yı da mı Sabancı yapıyor." doğrudur tabi. Bakın bu ikitane vergiciler var, söylesinler, bizim gelir vergisinde bir "KOÇ" maddesi vardır. Siz Amerika'da görebilir misiniz, böyle bilmem kim, Washington'a Başkana bir mektup yazsın, onunla ilgili bir madde konsun. Biz böyle bir ülkede yaşıyoruz. Bununla ben neyi düzeltereğim.

İkincisi; Sermaye yetersizliği var, hakikaten. Bu Sermayeyi adamlar aldılar, ne yaptılar? Tonla biz sermaye aktardık, kanımızdan dişimizden aktardık hakikaten. Ne yaptılar? Ben bilmiyorum.

Bizim monopollerimiz, Batı tipi değildir. Batı tipinde monopoller, Teknolojiye dayanır. Yani adam bir motor tipi icat eder, veya bir traş bıçağı biçimi icat eder ve monopol kurar. Yani kafa gücüyle monopol kurar bir anlamda. Bizim monopolümüz öyle değil, etrafını kapatıyor. Ben bu alanda iş yapıyorum. Oraya girenleri de tehdit ediyor, kovuyor. Devleti falanda işin içine koyuyor, ben burda monopolüm diyor. Dolayısıyla bizim monopollerimizin batı monopolüne dayanma gücü de yok. Çünkü bilgiye, teknolojiye dayanmıyorlar bunlar. Bunları koruyalım mı? Burada Sayın Berksoy'a kesinlikle katılıyorum. Ve hakikaten bunlar patır patır da dökülsünler. Fakat işin şu yönü var, acaba düşünüyorum ki ben, biz üretim araçlarımızın bir kısmını elimizde tutarsak ve bunları, hakikaten bunları sorgulayalım. Gerçekten 1990'dan önce mi daha iyi. Herhalde KİT'leri biz bugünkü haliyle müdafaa edebiliriz. Tabi edemeyiz. Buna tabi katılıyorum. Ama bugün yani bunların bir tanesini alayım, PETKİM'i alayım. PETKİM zarar ediyordu. Niye? Türki Devletlerden hammaddeler geldi biliyorsunuz. Ama o kaldırıldı, PETKİM'in önümüzdeki yıl karı sanırım 2-2,5 trilyon gösteriliyor. Ve bugün Hükümet belki satmaktan vazgeçiyor. Yani arada bu maniplasyonlar var. Sümerbank keza öyle. Karabük biliyorsunuz, sizler benden daha iyi biliyorsunuz teknik arkadaşlarınız burada. Bilmem bir makine koyacaklarmış da, birbuçuk senede kendisini amorti edecekmiş. Tansu Hanım bunu üç senedir geçirtmiyor. Niye geçirtmiyor? Çünkü Karabük'de özel sektör var, Ark Maden sistemiyle çalışıyorlar. Şimdi yani bunlarla biz mücadeleyi nasıl edeceğiz. Ben bunu anlamıyorum. Adam bir de elimdeki koskoca Karabük'ümü almaya çalışıyor. Karabük elimdeyken mücadele edemiyorum. Çünkü niye? Siyasi İktidar benim İkti-

darım değil. O da onların iktidarı çünkü. Kullandıkları sermaye başına teşvik veriyor adama. Karabük teşvik almıyor. Nasıl mücadele edeceğim peki ben bunlarla. Bunun bir mantığı yok. Dolayısıyla...

Bir arkadaşım soru sormuş, bir de Sermaye Birikimine geleyim. Acaba Sermaye birikimi kapitalistlerini yapabiliyor muyuz? Valla ben samimi söylüyorum, bakın arkadaşlar Demokrat Parti olayına, ki bence Demokrasi falan değildir o. Büyük bir aldatmacadır. Bakın 1950'de geçtik, 40 sene oldu. Plam, Pilav yaptığımızdan beri, ki DEMİREL'de Pilav yapan o kasaba vari ifadeleriyle yaklaşık 20-25 sene oldu. Yani Pilavsız döneme de geçtik belki. Vizyon döneme girdiğimizde başımızın üzerinden bir 15 sene geçti. Nereye geldik biz? Ne yapıyoruz biz şu anda? 1950 yılında Kore'ye gittik, Korelinin yanında savaştık biz. Adamlar Dünyayı arabayla donattılar, Türkiye dağ-taş arabayla doldu nereye koyacağımızı şaşırдық arabaları. Ve onunla da krizi yönetmek dedik. Olmaz şimdi böyle sermaye birikimi falan olmaz. En fazla birikim gene, hele 1980'den önceye gittiğinizde Kamu Sektöründe yapılıyor maalesef. Yapılıyor idi. Milli Prodüktivite Merkezinin araştırmasına bakın, Verimlilik araştırmasına bakın. 1985'lere kadar ki enson veriler, Petrol-İş'in yıllıklarında da yayınlandı. İlla Milli Prodüktivite Merkezinin Yayınlarına bakmazına gerek yok. Benim için verimlilik çok önemli. Şimdi Tofaş kar ediyor, geçen gün bir gazeteci arkadaşım sordu, üç katına katlamış, bu kriz geçirdik ya geçen sene, tonlarca işçi attı. Üç katına katlamış karını. Şimdi böyle bir sanayi falan olmaz. Üstelik de korkunç bir gücü var. O zaman benim, Ekonomik Sisteme bakmak mecburiyetim var. Yani bu Bilim İdeolojisinde olduğu gibi, içerdeki sert çekirdeğe girmek mecburiyetim var. Etrafta dönerekten yumuşak şeyden döndüğümüz zaman, bugün burda adrenalim salgılarım değişir, ben de tatmin olurum biraz. Öyle bir imaj gelir ki kafama, yani bu işte bir yanlışlık var ama, birgün düzelecek herhalde. Biz de adam oluruz, sonra çıkar gideriz, Türkiye'de böyle gider. Ve Türkiye Çevresel bir ülke konumuna girer. Medeniyetler çöküyor, batıyor. Dolayısıyla ben sistemi sorgulamak mecburiyetindeyim. Dünyanın gidişi bu değil. Avrupa'da değil değişiyor artık. Dünyanın gelişimi mutlaka kapitalizm değil, Avrupa 'da değişiyor artık. Onlar mesela, sermaye mülkiyetini sorgulamaya başlıyorlar. Yani bu size verilmiş toplumsal bir emanettir. Bunu istediğiniz gibi kullanamazsınız. Bizde kullanıyor adam. İsteddiği gibi kullanıyor. Nasıl soruyor bunu? İşçileri mesela yatırım kararlarına kattırmaya başlıyor. Bu benden gelen artık bir değerdir. Yatırım kararlarına kattırmaya başlıyor. Bizde böyle şeyler yok tabi.

Şimdi gelelim biraz "özelleştirmeye" isterseniz. Özelleştirme de çok büyük bir oyunla karşı karşıya geldik. Yani Sayın Akgüç çok güzel cevap verdiler hakika-

ten. Bankalar, Bir arkadaşım sormuş çünkü, biz fırsatı kaçırdık mı? Atlar Üsküdarı aştı mı? Bunlar değildir mesele. Mesele, hatta bugünkü zarar eden KİT'lerin satılması dahi değildir, çok açık söylüyorum. Özelleştirmenin bir felsefik yaklaşımıdır o. Devlet, bugün Türkiye Bölgesel sorunlarla karşı karşıya iken, gelir dağılımı sorunuyla karşı karşıya iken, bugün Devlet, Sermaye tarafından hatta mafya sermaye, yani motor üreten sermaye de değil, mafya sermaye tarafından kuşatılmış. Devlet hala daha bu üretim araçlarını devrettiği zaman, Devlet kuşa döner. Bu benim teorem falan değil. Siyasi güç faktörü de birşey de ifade etmez. Siyasi gücün altında ekonomik gücün olması lazım. Bunu Amerika nasıl yapıyor, Amerikanın bir firması Türkiyenin 10 misli, bu doğru. Ama onun karşısında 50 tane onu başedecek firma var. Yani göreceli rekabeti sağlamış durumda. Bizi üçtane Holding idare ediyor. Açıkça konuşalım şimdi birbirimize. Biz burada öleceğiz gideceğiz, ya da bunları konuşacağız karşılıklı bir biçimde. Üçtane Holding idare ediyorsa, ben bugün elimdeki üretim araçlarını tutaraktan nereye geçerse geçsin, onunla beraber siyasete gitmek mecburiyetindeyim. Ama o üretim araçlarını Devletin eline verip, Devleti hala bugünkü güçlü grupların hakimiyetinde kalır, onları da peşkeş çeker tabiatıyla. Şimdi biz bugün Tavuzkuşu gibi, Özelleştirmenin bugünkü haline gülüyoruz. Peşkeş çekiyorlar. KİT ken bunu kullanan Özel Sektördü zaten. Özelleştirme tabi böyle olacak. Yani doğrudur bu. Biz resmi görüyoruz, tanımıyoruz. Teyzemin resmini tanımıyorum. Bu resim tabi. Adamlar zannediyor muyduk biz, hakkı hani iyi bir fiyat vereyim mi diyecek tabi. Tabi alttan gidecek, tabi arkadan gidecek, tabi siyasi rüşvette verecek, tabi onu bozacak. Çok da doğrudur bu. O zaman bunları bilmek durumundaydık biz. Bu kadar bir saçmalık olur mu. O zaman bunları ne yapmamız gerekiyor? Ya bunları adam etmemiz gerekiyor, ya siyasete bunlarla beraber girmemiz gerekiyor. Biz çekirdeğin içine girmezsek, sistemsiz sorunları tartışmazsak etrafta dönerekten. Bugün rahatlarınız burada belki biraz da pasta yeriz, dağılırız. Ama herşeyler olduğu gibi gider. Şimdi Bakın KİT'ler çok kötü. Evet. Ama ellibin tane yöntem vardır. Dünyada çok büyük uygulama var. Artık deneyimleri biliyoruz, sonuçları biliyoruz. Niye mülkiyet değişimini gündeme getiriyoruz? Bitirdik mi bütün alanları. Yürüdük de bitirdik mi bütün alanları. Peki özel sektör iyi mi? Sayın Berksoy söylediler hakikaten. Yani biz 20 sene 30 senedir dişimizden artırdık, ne yapıyor bugün özel sektör? Çok güzel bugün hakikaten. Hadi girsinler bakalım. Niye korkuyorlar peki? Tekstilden bile korkuyorlar bence. Tekstil sadece Trikotaja dayanıyor? Tekstilden de korkuyorlar. Çünkü neden? O yatırım indirimi meselesinde bütün makineleri ikinci el makina değişikliğinde bugün Türkiye'yi ikinci sınıf makina bataklığı haline getirdiler. Ve enson değişiklikte Sayın Çiller'de orada samimiydi. Yeni makina olsun bu yatırım indirimi meselesinde, yine bir gecede tekstil lobisinde hep-

sini değiştirdiler gene. Bizi ikinci sınıf memleket haline soktular. Dolayısıyla yani o işin öyle bir boyutu var. Niye o zaman ben mülkiyeti değiştireyim ki, ne yapacağım ben bu adamlara verirsem. Sümerbankı verirsem veya başka birşeyi verirsem ne yapacağım. Artı ben kavramı bırakmak istemiyorum. şimdi bakın hatta özel mülkiyet olsun pekala, yani bunu tartışmayayım şu anda istiyorsanız. Bugün hakikaten Tekstili de Türkiye halletti. Devlet Tekstil üretmesin diyelim, pekala. Doğuyu ne yapacağız? Arkadaki oyun, büyük oyun. Ziraat Bankasının özelleştirilmesinde oyun büyük oyun. Sayın Akgüç Hocamız çok güzel söylediler gerçekten. Ziraat Bankasının ya bir, ya ikinci madde de yazıyor, Tarıma Kredi vermektir, diyor. Dolayısıyla bu Bankayı kaldırdığınız da, Tarıma krediyi kaldırılıyorsunuz. Nedir bu olay? Bu olay, bakın bu oyun çökertme olayıdır. Bu kafayla biz biryere gidemeyiz. Peki İtalya bunun benzerini geçen sene yaptı İtalya. İtalyanın kuzeyi- güneyi farklıdır biliyorsunuz. Güney Bölgesine İtalyanın bir yardım sandığı diyeyim, tam da bilemiyorum nasıl tercüme etmek lazım. Güney güya kalkınacak. Geçen sene kaldırdı bunu biliyor musunuz. Neymiş bunun anlamı. Belki de İtalya'nın güneyini feda ediyor. Onların belki bizim gibi irki sorunları yok orda falan. Böyle yanında bitişik Devlette yok Deniz, kimse de almaz herhalde. Doğrusu kendi kaderiyle başbaşa bırakıyor. İşte liberalizm tam hakikaten. Kendi kaderiyle başbaşa serbest adamlar, kimsenin kafasına tabanca falan dayadığı yok. Gayet de liberal bir sistem doğrusu. Biz de doğuyu terk ediyoruz. Peki nasıl çıkacağız sonra bu işin içinden? Yani Sermayenin 1980'den beri uyguladığı Politika, bütün kaynakları kendine çekmektir. Devletin küçülmesi mantığı buna dayanıyor, KİT'lerin satılması mantığı buna dayanıyor, vergi vermeme mantığı buna dayanıyor, bütün teşvikleri alma mantığı buna dayanıyor, ücretler buna, hepsi bakın aynı yere gidiyor. Bütün kaynaklar bana gelsin. Bundan sonra da aynı olay cereyan edecek. Dolayısıyla bunun karşısında bizim ciddi bir şekilde bence durmamız gerekiyor. Onun için ben, bir kere bir arkadaşım soru sormuş. Bunun sorumluluğunu taşımayacak mı insanlar? Valla ben taşıyorum bunun sorumluluğunu. Özel Sektörün sorumlu çıksa böyle karşına, bu güçle konuşsun, taşısın bakalım. Yani taşıyamıyorsa eğer, defolsun gitsin burdan. Anlatabiliyor muyum. Taşıyamıyorsa eğer.

Cumhuriyet'de çıktı, bakın Ekonomik Çalışma Grubu diye bir grup var biliyorsunuz. Hasbel kader bendeniz de bir miktar içindeyim. Yani ufak tefek çok basit ve beş dakikalık bir araştırma. Biz 1980'in vergi yükünü tutsaydık, nedir o vergi, %18 gibi birşey. sonra 10'lara 12'lere kadar indik konsolide bütçede. Gerçi bir miktar fonlara kaydirdi filan ama, biz onu tutsaydık, artırma demiyorum, biz onu tutsaydık, yani %18 vergi yükünü tutsaydık, doğrusu bu vergi teşviklerini, bu kurumlar vergisinin bilmem 8 nci maddesiydi galiba onları, kepezelikleri ortaya koymasaydık, acaba Türkiye bugün Bütçeye ne kada kaynak bugüne gelmiş olurdu. Akümüle

olarak tabiatıyla. Faiz haddini bugünkü değere indirmiş o grup diyelim, çok da basit bir enflasyon katsayısı var. Kaç para arkadaşlar biliyor musunuz. 1,5 katrilyon. Enflasyonu biraz daha yüksek kabul edersek, 2 katrilyona çıkacak. Biz bu adamlara 1,5 katrilyon aktarmışız bugünkü değerle. Olacak iş değil. Bütün bir bütçeyi aktarmışız yani.

Birşey var, yine hemen burada söyleyeyim. Tahsin YEŞİLDERE meslektaşım bir bilgi vermiş teşekkür ediyorum. Pınar Entegre Tesislerinin kurulması için 1983 yıllarında Hükümet 1,5 milyar aktarmış buna. Oysa, Et ve Balık Kurumunun ufak bir sıkıntısı varmış, o zaman 100'er milyona aktarsaydı onları da kurtarıyordu. Et ve Balık Kurumu zaten karlı çalışıyordu son anlarda. Yani Devlet Et üretir mi, o tartışmaya girmiyorum. O önemli değil. Ama Devlet İşletmeciliği kavramını biz bugün bu monopoller karşısında, bu yatırımsızlık karşısında, Türkiye'nin Bölgesel dengesizliği karşısında ve bu ekonomik güç bağlamında terk edemem ben bunu. Böyle bir sorumluluğum var. Buna yarı Sosyal Devlet deyin, yarı Sosyalist rejim deyin ne dersiniz deyin, benim bunları tutmak mecburiyetim var. İkincisi; Devletin Görevi. Şimdi bakın Devletin Görevi, ne yapacak, yol yapacak, tamam peki onu da yapın. Hapisane falan yapacak. O zaten normal görevleri arasında. Bir de, eğitim, sağlık. Ve bunu da böyle, yani Devlet Eğitim yapmakla ben görev verme, fırsat eşitliği, hikaye. Diyoruz ki, Kapitalist teori içinde, Devletin kapitalist sistemi içinde çok temel iki görevi vardır. Bunlardan bir tanesi, Özel Sektörde sermaye birikimini hızlandırmak, güçlendirmek. Bunun ideolojisi de çıkmıştır. Mesela diyorlar ki, artı oranlı vergi uygulanırsa, tasarruflar azalır memlekette. Hayır azalmaz. Tasarruf vergilenmesi doğru ama, kamu tasarrufu artıyor olabilir. Neden bu ideoloji böyle söylemiyor? Millete işte burda anahtar deliği açma mekanizmasıdır bu. Sermaye Birikimini hızlandırabilmek için de, Sermayenin getirisini arttırmak lazım. Sermayenin getirisini arttırmak için de, emeğin verimliliğini arttırmak lazım. Emeğin getirisini düşürüp üretim maliyetinin düşürülmesi lazım. İşte Sağlık, Eğitim, Devletin görevi buradan çıkıyor. Soralım kendimize, bu Devlet işte bunları ne kadar yapabilir bilmiyorum. Neden böyle güçlü bir SSK'yı kurmuş ki bu Devlet. İşte O, işçinin yeniden üretim maliyetinin topluma yayılma mekanizmasıdır. Sermayeyi yıkmama mekanizmasıdır. Sermaye falan ödemiyor onun parasını, işçi de ödemiyor aslında. Vergi de bir miktar öyledir. Kaliteli emek, yani arz elastikliği pozitif olmaya başlayan emek dışında, bugünkü işsizlikte ham emek, vergi falan da ödemiyor. Yani biz bu vergileri kaldırsak şimdi zannediyormuyuz ki biz, ücretler derhal vergi kadar artacak. Var bunun kanıtı, bir sürü adam orda kayıtsız çalışıyor. Onların ücretleri daha mı yüksek. Yok. Piyasa onu öyle belirlemiş. Peki nereye gidiyor bu ücret. Gene emekçilere yükleniyor aslında. Piyasaya kayıyor. Yani üreticiye kayıyor. Aynı birinci konuda anlattı-

ğın olay gibi. Dolayısıyla bu olay, Yani eğitim Devletin normal görevi de, hani bize fırsat eşitliği sağlayan bir olay da değildir bu. Bu olay, sermayenin verimliliğini arttırmaya, oradaki karları yükseltmeye yönelik bir olaydır.

Şimdi eğer sermaye, hele de bugünkü büyük teknoloji boyutu muvacehesinde bugünkü sermaye eğer monopolseniz, siz giderekten eğitimi ve sağlığı Devlete verdiğiniz zaman, giderekten müthiş bir biçimde, hele de özelleştirme bu bağlamda günden geline geliyor, Devlette çünkü yaptığı zaman vergi yükü bindirmeye başlayacak. Bizzat adamın kendisine verdiğinizde, bunlar sermayenin verimliliğini arttıracak, maliyetini aptal gibi kendileri karşılıyor duruma gelecek. Böyle bir noktayı ameliyat eder gibi baktığımızda, yanlış görüntü alıyoruz. Dolayısıyla ben şunu öneriyorum. Eğer Sistemle ilgili tartışmayı konuşacaksak, kaderciler değilim. Konuşalım. O ayrı bir olay. İlla bu sistem bitti, kollektife geçtik, diye bakmıyorum ben olaya. Ama bir ara sisteme geçebiliriz. Anlatabiliyor muyum. Ve Avrupa'da bugün bunları tartışıyor. Eğer bunu tartışmayacaksak, evet ben kaderciyim. Bırakın siz beni, Amerika'daki halk kaderciler. İşte Amerika gelişmesini ama fakirlik sınırının altına daha fazla insan inmiş. Time Dergisinde o yazı yazılırken bir dosyaydı, en son cümle şöyle bitiyor; Biryerden Elektronik Mühendisi. öyle Ham işçi falan da değil. İşçi diyor ki, Ben eve geliyorum, korkunç hergün işten çıkartmalar var. Korkunç işsizlik boyutları var. Ben eve geliyorum erken erken yatağıma giriyorum. Niye? Yarın ne olacağını düşünmemek için. O düşünceden kaçmak için. Şimdi böyle bir sistemi ya tartışacağız veyahutta o zaman kaderciler olacağız. Teşekkür ederim.

Ecz. Mehmet DOMAÇ (İst. Eczacı Odası Başkanı)- Efendim yaklaşık üç saat kırkbeş dakikadır "Ekonominin Gerçeği"ni değişik konuşmacılardan dinledik. Ve benim son katıldığım toplantıların en kalabalığıydı ve en ilgiyle izlenen oldu. Çünkü o toplantılarda şimdiye kadar gördüğüm bu kadar uzun süren tartışmalardan sonra Salonda böyle 15 kişi falan kalıyordu. Ama bu defa bakıyoruz yine 100'den fazla kişi var. Az önce dışarıya çıktığımda, giden gelenlerle 300 kişi civarında toplantıya katılımımız olmuş. Bu da bizim için oldukça önemli. En azından üçyüz kişinin bir miktarı da etkileşebilmiş, diye düşünüyorum. Daha sonra yayılabilir, diye de düşünüyorum. Biterken bir anons daha yapmak istiyorum. Bu toplantının tüm konuşmaları banta kayıt edildi. Mayıs ayı sonuna doğru bu bant çözümleri yapılarak kitap haline getirilecek. Tabii kitap almak isteyenler İstanbul Meslek Odaları Koordinasyon Kurulunun Sekreteryasını yüklenen İstanbul Eczacı Odasına müracaat ederlerse, kitaplardan edinebilirler, karşılıksız olarak. Onun da altını çiziyorum. Bir dahaki toplantılarda görüşmek üzere, Konuşmacılara çok çok teşekkür ediyorum. Katılımcılara, Soru soranlara çok çok teşekkür ediyorum. Hepinize saygılar sunuyoruz.